

บทที่ 3

พัฒนาการของชุมชนวัดไร่ขิงและชุมชนวัดคอนฮวย

ตลอดลำแม่น้ำนครชัยศรี เริ่มจากทางตอนเหนือของแม่น้ำนครชัยศรีลงมาทางใต้สุดเขตแดน จังหวัดนครปฐมที่อำเภอสามพราน มีชุมชนหรือตลาดริมน้ำเป็นลำดับดังนี้ ตลาดบางหลวง ตลาดบางเลน ตลาดบางปลา ตลาดกลางภาษี ตลาดลำพญา ตลาดท่าเรือสถานีรถไฟ วัดจิวราย ตลาดหัวขลุ่ย ตลาดปากคลองคันสนหรือตลาดปากคลองเจดีย์บูชา ตลาดท่านา ตลาดปากคลอง บางแก้ว ตลาดคอนฮวย ตลาดใหม่ และตลาดสามพราน ตลอดระยะทาง 97 กิโลเมตรและตลาดริมน้ำรวม 14 แห่ง อนึ่ง อดีตตลาดดังกล่าวมักเป็นท่าเรือขึ้นลงของผู้คนที่เดินทางต่างถิ่น บางแห่งเป็นศูนย์รวมคนในละแวกใกล้เคียงที่มาซื้อขายและเปลี่ยนสินค้ากันระหว่างพ่อค้ากับชาวสวนชาวนา (นุกูล ชมกนิช, 2546) คล้ายกับศูนย์การค้าบักชีหรือโลดส์ในปัจจุบันแต่ต่างกันที่ตลาดในสมัยโบราณเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนสินค้ากัน เช่น ชาวสวนนำผลไม้และผักมาขาย เสร็จแล้วก็เอาเงินที่ขายผลไม้มาซื้อเสื้อผ้าของใช้กลับบ้าน แต่ศูนย์การค้าปัจจุบัน ชาวสวน ชาวนาและข้าราชการเป็นผู้ซื้อแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าศูนย์การค้าที่ตั้งขึ้นในท้องถิ่นชนบทปัจจุบันนี้เหมาะกับสังคมไทยหรือเป็นอันตรายต่อสังคมไทย จากข้อมูลศูนย์การค้าขนาดใหญ่ได้เข้ามาใช้แรงงานในท้องถิ่นแต่รายได้ผลกำไรยังคงส่งกลับไปประเทศแม่ แม้จะเกิดรายได้จากแรงงานแต่ไม่สามารถจะเป็นแรงงานในด้านปัจจัยการผลิตเป็นเพียงแรงงานค่าจ้างราคาถูกที่มีรายได้ไม่พอยังชีพสำหรับครอบครัว

ลุ่มน้ำนครชัยศรียุคประวัติศาสตร์

ในราวทศวรรษที่ 11-16 ชุมชนโบราณที่กระจุกตัวอยู่ในลุ่มแม่น้ำท่าจีน แม่งลอง ประกอบด้วย เมืองอู่ทอง - นครชัยศรี - คูบัว พัฒนาการเติบโตขึ้นโดยรับเอาวัฒนธรรมศาสนาพราหมณ์ พุทธ รวมถึงศิลปะวิทยาการมาจากอินเดียเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเจริญรุ่งเรืองรวมเป็นแคว้นขนาดใหญ่ เรียกว่า ทวารวดีมีฐานะเป็นเมืองท่าขนาดใหญ่สามารถติดต่อได้ทั้งเมืองใกล้เคียงและเมืองที่อยู่ไกลทางทะเล ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของลุ่มน้ำ บริเวณนี้จึงมีการเพาะปลูกและสินค้าป่าจำนวนมากสร้างความมั่งคั่งให้แก่อาณาจักรทวารวดีและเจริญรุ่งเรืองเหนือกว่าเมืองอื่น โดยมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางทางศาสนาผลจากการนำวัฒนธรรมอินเดียมาผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ต่อมากลายเป็นวัฒนธรรมทวารวดีและแพร่หลายออกไปสู่ถิ่นต่างๆ ของประเทศไทย (ธิดา สาระยา, 2532 : 82-91)

นครชัยศรีโบราณเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจการค้าทางทะเล เป็นแหล่งปลูกข้าวสำคัญด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร ที่นี้จึงดึงดูดกลุ่มชนเข้ามาอาศัยในลุ่มน้ำนครชัยศรีแห่งนี้การเป็นเมืองท่าสำคัญทางทะเลของนครชัยศรี โบราณเปิดโอกาสให้พ่อค้าและชาวต่างถิ่นเข้ามาค้าขายและพักแรม ดังนั้นประชากรคือกลุ่มสังคมที่ผสมผสานคนหลายชาติพันธุ์มารวมอยู่ร่วมกันภายใต้วัฒนธรรมทวารวดีในชุมชนลุ่มน้ำนครชัยศรี

การเสื่อมสลายลงของชุมชนเมืองนครชัยศรี สันนิษฐานว่าเนื่องจากเป็นเส้นทางเดินทัพของการทำศึกระหว่าง 3 นคร มีเมืองละโว้ หนีรุกชัยและสิริธรรม (นครศรีธรรมราช) เกิดจากการขยายอำนาจของอาณาจักรขอมไปจรดอาณาจักรพุกาม

ปัจจัยสำคัญอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิประเทศทำให้ชายฝั่งทะเลตื้นเขินจนทำให้ริมฝั่งอ่าวไทยอยู่ห่างออกไปจากเมืองนครชัยศรี เป็นเหตุให้นครชัยศรีสิ้นสภาพการเป็นเมืองท่าการค้าทางทะเลที่สำคัญ ทั้งสองปัจจัยก่อให้เกิดการทิ้งเมืองที่เคยยิ่งใหญ่กลายเป็นเมืองร้างในพุทธศตวรรษที่ 17 (ไพจิตร ปอศรี, ม.ป.ป.: 95) คงเหลือเพียงโบราณสถานและวัตถุโบราณจำนวนมากเป็นประจักษ์พยานถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต

ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เริ่มจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 มีพระบรมราโชบายแก้ไขการปกครองหัวเมืองให้เป็นแผนการปกครองสมัยอยุธยา ด้วยนโยบายทางเศรษฐกิจการเมืองของรัฐบาลมีความเกี่ยวข้องในการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำนครชัยศรีในเวลาต่อมา

ลักษณะการก่อตัวของชุมชนลุ่มน้ำนครชัยศรีเกิดขึ้นบริเวณจุดเชื่อมต่อระหว่างแม่น้ำนครชัยศรีกับปากคลองสำคัญ ๆ มีวัดและตลาดเป็นศูนย์กลางคมนาคม ลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นแนวเรียงรายไปตามลำน้ำ บ้านเรือนและวัด ศาสนสถานหันหน้าลงแม่น้ำที่เป็นเส้นทางคมนาคม ย่านตลาดเป็นแหล่งอาศัยของประชาชนตามลำคลองต่าง ๆ มีการนำผลิตผลทางการเกษตรมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันมีคลองเชื่อมต่อแม่น้ำ 26 สาย มีตลาด 14 แห่ง วัดที่ตั้งอยู่ริมน้ำ 40 แห่ง (ชมรมรักแม่น้ำท่าจีน, 2542)

ในสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ยุคหนึ่งเมืองนครชัยศรีเป็นแหล่งผลิตสินค้ารายใหญ่ของประเทศ เพราะมีดินดีและแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรกรรมที่มีผลผลิตดี สาเหตุการมีประชากรหลายชาติพันธุ์อพยพเข้ามาอยู่มีแรงงานในการเพาะปลูกจำนวนมาก เช่น ข้าว อ้อย เกิดโรสและโรสฮีบอ้อมมากกว่า 30 โรง ตั้งเรียงรายไม่ขาดสาย

มีกุลิจีนราว 200-300 คน นอกจากนี้มีคราม ข้าวโพค มันเทศ ของป่า หนังสัตว์ ฝ้ายดิบ กระจวาน พริกไทย ครั้งและมีพืชพันธุ์ต่าง ๆ ตามเรียกสวน ได้รับการหล่อเลี้ยงจากลำคลองหลายสาย มีผลไม้อรสดีเป็นอันมาก (ปานเลกัวซ์, 2520 : 95) และเจริญรุ่งเรืองมาถึงการเปิดการค้าขายโดยระบบเสรี

ในสมัยรัชการที่ 4 ด้วยสนธิสัญญาเบาว์ริงที่ประเทศมหาอำนาจบีบบังคับเปิดการค้าเสรี และต่อมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองการเมืองครั้งใหม่ โดยมีนโยบายปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกคุกคามของลัทธิจักรวรรดินิยมปฏิรูปการปกครองเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ปรับระบบกินเมืองแบบดั้งเดิมให้เป็น "การปกครองส่วนมณฑลเทศาภิบาล" รวมเมืองสุพรรณบุรี เมืองสมุทรสาครและเมืองนครชัยศรี เข้าด้วยกัน ตั้งเป็นมณฑลย้ายที่ทำการมายังวังปฐมนครข้างองค์พระปฐมเจดีย์ความเจริญจึงมาเกิดขึ้นในเมือง ทางตรงกันข้ามนครชัยศรีเดิมเป็นศูนย์กลางการปกครองที่ร่วงโรยลงตามลำดับ (ธีระ แก้วประจักษ์, 2543 : 47)

ชุมชนลุ่มน้ำนครชัยศรี หลังปี พ.ศ. 2500

มีการขุดคลองเชื่อมโยงระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำแม่กลองในรัชกาลที่ 4-5 หลังสัญญาเบาว์ริง ส่งผลดีกับเศรษฐกิจในลุ่มน้ำนครชัยศรีในด้านเกษตรกรรมเพิ่มขนาดพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมาก วิถีชีวิตที่พอยังชีพปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นการส่งออกสินค้าสภาพความเป็นอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำ ลำคลองต่าง ๆ มีคนอพยพเข้ามาสร้างบ้านเรือน ตลาดริมน้ำ เรือนแพ ร้านค้า วัด โบสถ์ ศาลเจ้า และโรงสี ตั้งอยู่เรียงรายตามริมน้ำเป็นระยะ ๆ ความเป็นอยู่เรียบง่าย การดำเนินชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติที่เอื้ออำนวยให้มีวิถีชีวิตสามารถพึ่งพาตนเองได้ทุกด้าน แต่เมื่อรัฐเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตวิถีชีวิตก็เปลี่ยนไป

ตั้งแต่ประเทศไทยใช้นโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพในชุมชนลุ่มน้ำนครชัยศรีเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องด้วยแผนพัฒนาฉบับนี้ให้จังหวัดนครปฐมอยู่ในเขตปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการและสมุทรสาคร) เป็นศูนย์กลางความเจริญและเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเขต 1 เพราะทำเลใกล้กรุงเทวมหานคร การขนส่งวัตถุดิบและสินค้ามีความสะดวกจากลุ่มน้ำที่เคยเป็นแหล่งเกษตรกรรมสามารถผลิตอาหารเลี้ยงประชากรไทยและประชากรโลกมาเป็นระยะเวลา ตั้งแต่ (2394 - 2500) เมื่อนโยบายภาครัฐพัฒนาพื้นที่ลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีให้เป็นเขตพื้นที่อุตสาหกรรม โดยความเห็นชอบของหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนให้สร้างโรงงานอุตสาหกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปรับปรุงโครงข่ายถนน พัฒนาระบบชลประทานเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรมโรงงานเข้ามาในพื้นที่ลุ่มน้ำนครชัยศรีจำนวน 1,318 โรง (กรมโรงงาน 2545) การพัฒนาถนนและการพัฒนา

สาธารณูปโภคต่าง ๆ ไฟฟ้า น้ำประปา ตามมาด้วยสิ่งแปลกใหม่เข้ามาสู่ชุมชนแต่นำเอาแบบแผนการดำเนินชีวิต ค่านิยม และประเพณี ตลอดจนเทคโนโลยีจากเมืองหลวงและวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่วิถีชีวิตชุมชน ตลาดริมน้ำจำนวน 14 แห่ง ได้ทรุดโทรมทยอยปรับเปลี่ยนกิจการ เพราะการรุกคืบเข้ามาของโรงงานมีการซื้อขายที่ดินจำนวนมากเพื่อขยายโครงสร้างพื้นฐาน

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบบน้ำลุ่มน้ำนครชัยศรีซึ่งมีวิถีชีวิตที่เคยอาศัยระบบผลิตเพื่อเลี้ยงชีพได้เปลี่ยนมาเป็นผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด เนื่องจากมีปริมาณน้ำเพียงพอในการผลิตซ้ำได้รับอิทธิพลการทำสวนยกร่องจากชาวจีนจึงหันมาพัฒนาพืชพันธุ์ไม้ใหม่ ๆ เข้ามาปลูก เช่น แดงโม องุ่น พุทรา ทั้งที่เป็นพันธุ์ไม้ในท้องถิ่นและแสวงหามาจากถิ่นอื่นได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อระบบความคิดและการกระทำของชุมชนที่ละน้อย

ปัจจัยที่ทำให้เปลี่ยนอาชีพมาทำสวน เลี้ยงสัตว์ เนื่องจากการทำนาเหน้อยได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า เพราะทำนาเพียงปีละครั้งและต้องเผชิญกับราคาไม่คงที่ในขณะที่ชาวสวนสามารถเก็บผลไม้ขายได้ตลอดปีและยังทำนาได้อีกในพื้นที่ว่างระหว่างร่องสวน

สถานภาพของชาวสวนมีรายได้อีกว่าชาวนา เพราะการขนส่งสินค้าสู่ตลาดได้เร็วขึ้นและมีตลาดร้านค้าในชุมชนและตลาดกลางในเมือง เช่น ตลาดปฐมมงคล เป็นช่องทางการขายของคนทำสวนในเขตลุ่มน้ำสามพราน จึงดำรงให้เกิดผลไม้มีชื่อในการผลิต เช่น ส้มโอ มะพร้าว ชมพู่ฝรั่งและมะม่วงที่เก็บขายได้ตลอดปี โดยมีผลไม้สลับออกเป็นช่วง ๆ ของฤดูตามผลผลิตของพืชชนิดสั้น ๆ โดยเฉพาะพื้นที่บางเตย ในตำบลไร่จึง ปลูกส้มโอ มะพร้าว ขนุน มะม่วง ชมพู่และหมากเป็นพืชผลสำคัญของตำบลที่ส่งขายทั่วไปสู่ผู้บริโภค

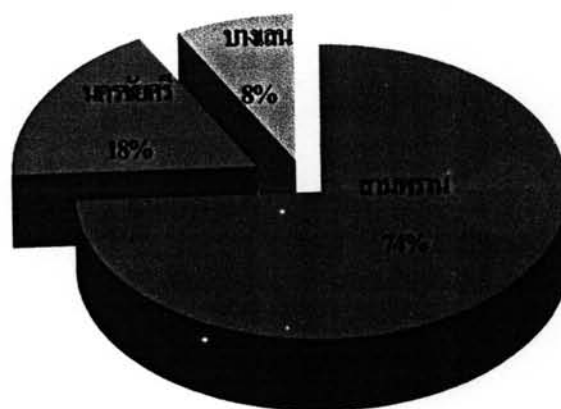
ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 มีโรงงานเข้ามา 14 โรงงาน จากนั้นเพิ่มขึ้นตามลำดับมาถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) มีโรงงาน 626 โรง ในลุ่มน้ำนครชัยศรี ซึ่งในระยะต่อมาความขัดแย้งในการช่วงชิงการใช้น้ำและพื้นที่ในการผลิตจังหวัดนครปฐมได้กำหนดเขตอุตสาหกรรมเป็นเขต 3 โดยเฉพาะเขตอำเภอสามพรานห้ามขยายโรงงานโดยกำหนดเป็นเขตชุมชนหนาแน่น

ตารางที่ 3.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ 3 อำเภอที่ติดแม่น้ำนครชัยศรี ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1- ฉบับที่ 8

แผนพัฒนาฯ	สมุทรสาคร	นครชัยศรี	บางเลน	รวม
ฉบับที่ 1	0	0	0	0
ฉบับที่ 2	14	1	2	17
ฉบับที่ 3	74	6	13	93
ฉบับที่ 4	92	24	18	134
ฉบับที่ 5	102	23	14	139
ฉบับที่ 6	289	61	18	368
ฉบับที่ 7	472	107	47	626
ฉบับที่ 8	275	48	27	350
รวม	1,318	270	139	1,727

ที่มา : กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม (ได้เปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม เขต 1 ในแผน 8)

แผนภาพที่ 3.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในกลุ่มน้ำนครชัยศรีจำแนกตามอำเภอ

ที่มา : กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม

3.1 ชุมชนวัดไร่จิง

ชุมชนวัดไร่จิงเกิดขึ้นก่อน พ.ศ. 2394 ในลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีแห่งนี้ด้วยภูมิอากาศพื้นที่อุดมสมบูรณ์ผู้คนจึงอพยพเข้ามาอยู่อาศัยและยังชีพ โดยการทำเกษตรกรรมเมื่อมีคนมาอยู่อาศัยจำนวนมาก จึงกลายเป็นชุมชนที่มีคนนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนและซื้อขายกันเป็นจำนวนมากเกิดเป็นสังคมชุมชนเป็นศูนย์รวมคนในละแวกใกล้เคียง ซึ่งในสมัยโบราณมักจะเป็นทำเทียบเรือขึ้นลงของผู้คนต่างถิ่นและกลายเป็นตลาดที่ชาวสวนนำผลไม้และผักมาขาย เมื่อได้เงินที่ขายผลไม้จะซื้อเสื้อผ้าของใช้กลับบ้าน

วิวัฒนาการค้าขายแบบตลาดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยโบราณได้เปลี่ยนไปตามวิถีแห่งการพัฒนา โดยเน้นความสะดวก รวดเร็วและความสบายของมนุษย์เป็นหลักด้วยเหตุนี้จึงมีชุมชนขนาดใหญ่รวมร้านค้าย่อย ๆ ไปไว้รวมกันเรียกว่าศูนย์การค้า แต่ชุมชนวัดไร่จิงยังมีสภาพเป็นชุมชนตลาดของผู้ค้ารายย่อยซึ่งนำสินค้ามาขายในตลาดนัดชุมชนได้ทุกวัน

วัดเป็นชุมชนที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านมาแต่อดีต เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านต้องไปทำกิจกรรมทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการบวชพระ การบำเพ็ญกุศลศพ การประกอบพิธีลอยกระทงการตัดบาศรทำบุญในโอกาสต่าง ๆ การประชุมชาวบ้านก่อนที่จะมีการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างปัจจุบันนี้ บพทบาทของวัดนอกจากเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมดังกล่าวแล้ว

วัดเป็นศูนย์รวมของการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนในยุคเริ่มต้นการมีโรงเรียนในสมัยรัชกาลที่ 5 บทบาทของพระสงฆ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การสั่งสอนและเดือนสติสังคมพระสงฆ์ได้เพิ่มบทบาทในฐานะเป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำนครชัยศรี การเลี้ยงปลาหน้าวัดเป็นวิธีการทดสอบน้ำในแม่น้ำถึงสารพิษปนเปื้อนที่ไหลลงสู่แม่น้ำ เมื่อไหลรปลาดายลอยเป็นแพแสดงว่าน้ำในแม่น้ำเน่าเสียทำให้คนรู้ว่าได้เกิดสภาวะแวดล้อมเป็นพิษในน้ำ

ในงานบุญประเพณีหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ วัดกับชุมชน องค์กรชุมชนในท้องถิ่นยังคงรวมตัวในการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ วัดและพระสงฆ์เป็นตัวเชื่อมประสานกิจกรรมเพื่อส่วนรวมของชุมชนสามารถดำเนินต่อไปได้เป็นโอกาสกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวของชุมชนภาคเกษตรกรรมเพื่อไม่ให้คนกลางเอาเปรียบเกษตรกร โดยจัดรวมกลุ่มนำปัจจัยการผลิตมาจัดตลาดริมน้ำให้ชุมชนนำผลิตผลของตนมาจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับชุมชนเกิดความรู้สึกร่วมกันกับศาสนสถานและหลวงพ่อแม่เจ้าภาคภูมิใจและซึมซับวิถีชีวิตของชุมชน เป็นการค้นหารากเหง้าของตนเองเพื่อแสดงออกโดยนำเสนอสู่สาธารณะและในปัจจุบันมีวัดหลายแห่งเปิดเป็นตลาดนัดชุมชนมีชาวสวนนำพืชผักผลไม้

ท้องถิ่นรวมทั้งมีพ่อค้าแม่ค้านำอาหารและเครื่องใช้มาจำหน่าย ทำให้เกิดการไหลเวียนเงินตราในเศรษฐกิจระดับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี นับว่าได้เกิดประโยชน์ด้วยกันทั้งผู้ขายและผู้ซื้อคือชาวสวนได้ขายผลผลิตของสวนผู้ซื้อได้สินค้าจากผู้ผลิตโดยตรง เช่น ตลาดนัดวัดไร่จิงและตลาดนัดคอนหวาย

3.1.1 ประวัติวัดไร่จิง

วัดไร่จิงเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำนครชัยศรี ในท้องที่เขตตำบลไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 35 กิโลเมตร วัดไร่จิงเป็นวัดราษฎร์สร้างเมื่อ พ.ศ. 2394 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) เป็นชาวนครชัยศรีได้ชักชวนพุทธศาสนิกชนสร้างวัดไร่จิง โดยใช้ชื่อของตำบลเป็นชื่อวัดได้อัญเชิญพระพุทธรูปจากวัดศาลาปูนมาประดิษฐานไว้ที่วัดไร่จิง ชุมชนวัดไร่จิงมีพื้นที่อยู่ในอำเภอสามพรานเป็นหนึ่งในเจ็ดอำเภอของจังหวัดนครปฐมเป็นเมืองโบราณมาก่อนประวัติศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นแห่งแรกของพระพุทธศาสนาในยุคทวารวดีประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา ในสมัยอยุธยาพื้นที่บริเวณสามพรานสันนิษฐานว่าเป็นส่วนหนึ่งของเมืองนครชัยศรีมีฐานะเป็นเมืองจัตวา (ศรีศักร วัลลิโภคม, 2525) ในพื้นที่อำเภอสามพราน พื้นดินเดิมเกิดจากการทับถมของตะกอนจากปากน้ำ หลายสาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกงอุดมไปด้วยอินทรียวดีที่น้ำพัดพาเอามาเหมาะแก่การปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ และเป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำนานาชนิด แม่น้ำสายนี้มีความยาว 135 กิโลเมตร ไหลผ่าน 4 จังหวัด ต้นแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านจังหวัดชัยนาท เรียกว่า “แม่น้ำมะขามเฒ่า” ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เรียกว่า “แม่น้ำสุพรรณ” ไหลผ่านจังหวัดนครปฐม เรียกว่า “แม่น้ำนครชัยศรี” ไหลผ่านจังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่า “แม่น้ำท่าจีน” และไหลลงสู่อ่าวไทย เนื่องจากอำเภอสามพรานอยู่ติดกับจังหวัดสมุทรสาครจึงนิยมเรียกแม่น้ำนครชัยศรีว่า “แม่น้ำท่าจีน”

เล่ากันว่าบริเวณนี้แต่เดิมมีชาวจีนปลูกบ้านอาศัยอยู่กันเป็นจำนวนมากและนิยมปลูกจิงกันอย่างแพร่หลายจนเป็นที่มาของหมู่บ้านหรือชุมชนในแถบนี้ว่า “ไร่จิง” ต่อมาเมื่อชุมชนหนาแน่นมากขึ้น จึงมีการสร้างวัดเมื่อ พ.ศ. 2394 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) อัญเชิญพระพุทธรูปลงแพมาจากพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านวัดจึงตั้งชื่อตามชื่อชุมชนว่า “วัดไร่จิง” ราวปี พ.ศ. 2456 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ เสด็จตรวจเยี่ยมวัดในเขตอำเภอสามพรานเมื่อเสด็จมายังวัดไร่จิงจึงได้ตั้งชื่อวัดใหม่ทั้งได้ทรงวงเล็บชื่อเดิมไว้ท้ายว่า “วัดมงคลจินดาราม (ไร่จิง)” เมื่อกาลผ่านพ้นกัศกร่อนภาษาพูดและเขียนเข้าด้วยกัน จึงกลายเป็น “วัดมงคลจินดาราม-ไร่จิง” อย่างไรก็ตามในทางราชการคงใช้ชื่อเดิมเพียงว่า “วัดไร่จิง” สืบมาจนทุกวันนี้

ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ นับจากรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา กลุ่มชนชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นในเมืองไทย เดินทางมากับเรือสำเภาจากมณฑลตอนใต้ของประเทศจีน มาอยู่บริเวณลุ่มน้ำนครชัยศรีเข้ามารับจ้างขุดคลองเป็นกุฎิ โรงสีข้าวและโรงงานน้ำตาลกลุ่มชาวจีนที่มีความสัมพันธ์กับอำเภอสามพรานในปัจจุบันได้แก่ “จีนหู” ผู้ได้รับบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนผดุงจีนประชา” ผู้สืบทอดสกุลกรรมสุดทำหน้าที่เป็นราชทูตประจำกรุงสยามแก่ลุ่มน้ำนครชัยศรีในสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวจีนเมื่อรวบรวมเงินได้ก็มาทำมาค้าขาย ต่อมาเปลี่ยนสถานภาพโดยแต่งงานกับหญิงไทยมีความขยันและอดทนมีฝีมือช่างไม้และการเกษตรสร้างแพน้ำเป็นร้านขายของชำประจำชุมชนต่อเรือไว้เป็นพาหนะเดินทางและสร้างตลาดริมน้ำไว้หลายแห่งทำการเกษตร โดยการยกพื้นดินในที่ลุ่มให้เป็นร่องสวน ปลูกผัก ผลไม้ คนจีนมีบทบาททางเศรษฐกิจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนคนไทยและคนพื้นถิ่นส่วนใหญ่สมถะรักความสงบและสบายตลอดระยะทางริมน้ำ 97 กิโลเมตร มีตลาด 14 แห่ง ในอดีตเป็นแหล่งซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน ซึ่งในปัจจุบันเหลือตลาดอยู่เพียง 3 แห่ง คือ ตลาดคอนหวาย ตลาดลำพญา และตลาดวัดไร่จิง (จากการสำรวจชมรมการท่องเที่ยว, 2548)

ในบริเวณอำเภอสามพรานส่วนที่เป็นฝั่งกุ้ง ได้แก่ ตำบลบางเคบ ตำบลไร่จิง เป็นที่ดินตกตะกอนปลูกพืชไม้ผลงาม ฝั่งแหลม เช่น ตำบลบางกระทึก วัดคอนหวาย เป็นที่คอนดินดีไม่เท่าฝั่งกุ้ง น้ำในแม่น้ำนครชัยศรีเป็นน้ำจืดใช้ดื่มกินและทำการเกษตรได้ดีมาก เมื่อ 60 ปีก่อนที่ผ่านมามีผลไม้ที่มีชื่อเสียงและอร่อยที่สุดในโลก คือ ส้มโอนครชัยศรี มะพร้าวน้ำหอม หอม ข้าวพันธุ์ปิ่นแก้วและองุ่นพันธุ์คาตินันท์ เป็นแหล่งผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารที่มีคุณภาพในประเทศไทยแต่ในปัจจุบันภาครัฐมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการผลิตส่งออกในสินค้าที่รับจ้างผลิต วิสัยทัศน์และความรู้ไม่เพียงพอ ในการรักษาทรัพยากรอันทรงคุณค่าของอินทรียวัตถุในลุ่มน้ำแห่งนี้มุ่งก่อเกิดโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 1,318 (กรมโรงงานอุตสาหกรรม) ครอบครองพื้นที่อุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำนครชัยศรีได้กลายเป็นแหล่งรองรับน้ำเสีย โดยรู้ไม่เท่าทันของผู้นำบางคนที่มุ่งหวังผลิตสินค้าอุตสาหกรรมให้ได้จำนวนมากทำให้ลุ่มน้ำที่เคยมี กุ้ง ปู ปลา นานาชนิดกลายเป็นแหล่งน้ำไม่มีคุณภาพ

สภาพและที่ตั้งของวัด

อาณาเขตของวัดไร่จิง	เฉพาะที่แบ่งเป็นเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส มีดังนี้
ทิศเหนือ	จรดแม่น้ำท่าจีน
ทิศใต้	จรดแนวทางรถไฟ
ทิศตะวันออก	จรดตำบลไร่จิง
ทิศตะวันตก	จรดตำบลท่าตลาด

จำนวนประชากรของตำบล

มีจำนวนประชากรของตำบล 18,206 คน เป็นชาย 8,713 คนและเป็นหญิง 9,493 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 10,104 ครัวเรือน

การประกอบอาชีพ

อาชีพที่สำคัญนอกจากการเกษตรกรรม ได้แก่ การทำสวนผลไม้และพันธ์ไม้ต่างๆ รวมทั้งเลี้ยงสัตว์ อำเภอสามพรานยังเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ประชากรบางส่วนจึงมีอาชีพรับจ้างเป็นพนักงานตามโรงงานต่างๆ

สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอสามพรานได้แก่ สุกร เป็ด ไก่ ด้านการประมง มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

การทำสวน เกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนผลไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ อาทิ กล้วยไม้ ปลูกพืชไม้ยืนต้น และไม้ล้มลุก เช่น ส้มโอ ขนุน ฝรั่ง ชมพูและผักต่างๆ

การเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงมากที่สุดคือ สุกร อยู่ในเขตตำบลท่าข้ามและใกล้เคียง การประมง แต่เดิมมีการประมงตามแหล่งน้ำตามธรรมชาติ บริเวณแม่น้ำลำคลอง และไม่เป็นอาชีพทำรายได้มากนัก ใช้ในเรื่องบริโภคในครัวเรือน ปัจจุบันมีผู้ครอบครองเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำอื่น ๆ

การพาณิชยกรรม มีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด นครปฐม เป็นแหล่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมรวมถึงการส่งออกปีละมาก ๆ ทำให้เกิดการลงทุนสูง ในเขตพื้นที่ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน

การท่องเที่ยวและการบริการ มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากชาวไทยและต่างชาติทั้งพุทธสถานและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจตามธรรมชาติ สามารถใช้เวลาในการท่องเที่ยวภายในเวลา 1 วัน ดังนั้นการให้บริการโรงแรมที่พักของนักท่องเที่ยวจึงมีน้อยแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ พุทธมณฑล วัดไร่จิงและวัดคอนฮวย

ศาสนาและความศรัทธา

นับแต่มีองค์พระประธานซึ่งเป็นพระพุทธรูปนำมาประดิษฐานตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2394 เป็นต้นมา ก็เจริญรุ่งเรือง มีปูชนียสถานและปูชนียวัตถุภายในวัด ได้แก่

1. พระอุโบสถ เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ ขนาดกว้าง 4 วา 2 ศอก ยาว 12 วา สูง 8 วาเศษ ฝาผนังก่ออิฐถือปูน ด้านในมีภาพเขียนสีรูปดอกไม้ ชุ่มหน้าต่างมีรูปปูนปั้นเครือเถา เช่นเดียวกับชุ่มประตู

2. พระประธาน ประชาชนทั่วไปเรียกว่า “หลวงพ่อดาวเรือง” อนุโลมตามชื่อวัดเป็นเนื้อผงสัมฤทธิ์ ประทับนั่งปางมารวิชัยแบบประยุกต์คล้ายเชียงแสน มีขนาดสูง 4 ศอก 16 นิ้ว ขนาดหน้ากว้าง 4 ศอก 2 นิ้ว

เทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดาวเรือง

การเปิดงานนมัสการหลวงพ่อดาวเรือง เป็นงานเทศกาลประจำปี เริ่มเปิดงานวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เวลา 06.00 น. ได้จุดพลุเป็นสัญญาณ 6 ครั้ง เป็นสัญลักษณ์ของการเปิดงาน การเข้าไปทำบุญในวัด การซื้อดอกไม้ธูปเทียนและอุปกรณ์การแก้บน ไม่มีกำหนดราคาทุกอย่าง นำเงินใส่ตู้ตามศรัทธา

วัดดาวเรืองนอกจากจะมีบทบาทด้านการศาสนาแล้วยังมีความสัมพันธ์กับชุมชนหมู่บ้านและบริเวณโดยรอบในอีกหลายด้านในด้านการพัฒนาการศึกษา มีการสร้างและพัฒนาโรงเรียนวัดดาวเรือง (สุนทรอุทิศ) โรงเรียนมัธยมวัดดาวเรืองวิทยา วิทยาลัยครูนครปฐม (สถาบันราชภัฏนครปฐม) วิทยาลัยการอาชีพวัดดาวเรือง (ศูนย์ฝึกวิชาชีพนครปฐม) สถาบันผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยนครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) งานการศึกษานอกโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และส่งเสริมศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 เป็นต้น

ด้านสาธารณสุขมีการสร้างโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดดาวเรือง) และโรงกรองน้ำสำหรับใช้ดื่ม ทั้งยังมีงานด้านการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาภาวะเช่น การรณรงค์ปลูกต้นไม้รณรงค์ประชาชนให้สร้างห้องสุขาตามหลักสุขลักษณะรณรงค์ไม่ให้มีการทิ้งสิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำ จัดระเบียบร้านค้าและจัดทำเขตอบถัยทานเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ขยายพันธุ์ปลา และรักษาแม่น้ำ

วัฒนธรรม ได้มีการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์วัดดาวเรืองและให้จิตรกรเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ อาคารพิพิธภัณฑ์และในห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

นอกจากนี้ วัดดาวเรืองยังมีงานด้านบริการชุมชน โดยมีการตัดถนนสายใหม่จากวัดไปถนนเพชรเกษมให้จัดตั้งอาคารที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข สร้างป้อมยามรักษาการณ์สร้างตึกที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบริจาที่ดินและคอมพิวเตอร์แก่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตลาด สร้างสะพานข้ามแม่น้ำนครชัยศรี (ท่าจีน) บริจาที่ดินสร้างตึกสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทยและโครงการสร้างโรงพยาบาลประจำอำเภอสามพราน (พระวิสุทธิภัทรธาดาและนายสัญญา สุกดีเลิศ (บก.), 2549 : 4-5, 36-37)

ประวัติความเป็นมาของวัด

คำว่า “วัดไร่จิง” เป็นชื่อของตำบล โดยเหตุที่วัดถูกสร้างขึ้นในตำบลไร่จิงตามหลักฐานคำบอกเล่าสืบต่อกันมา วัดไร่จิง สร้างเมื่อปีกุน พุทธศักราช 2394 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) เจ้าอาวาสวัดศาลาปูน ตำบลทอรัตนไชย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นชาวเมืองนครชัยศรี ในวันที่อัญเชิญพระพุทธรูปองค์นี้มา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เป็นวันสงกรานต์พอดีมีประชาชนจำนวนมากมาชุมนุมกัน ขณะที่หลวงพ่อกำลังจากแพสู่ประรำพิธีเกิดอัศจรรย์แสงแดดที่แผดจ้ากลับหายไป บังเกิดเมฆคำทะมึน ฟ้าคะนอง ฝนโปรยปรายลงมา เกิดความเย็นน้ำไปทั่ว นับตั้งแต่นั้นมาประชาชนก็มาสักการะมิได้ขาด

คั้งนั้นตลาดนัดชุมชน จึงบังเกิดขึ้นพร้อมกับจำนวนคนที่สัญจรมากับเรือเมื่อมาพบปะกันมากขึ้น ได้กลายเป็นชุมชนที่มีประชาชนมาแลกเปลี่ยนและซื้อขายสินค้าเพื่อบริการให้แก่ผู้มาสักการะพระพุทธรูปในโบสถ์นับจากนั้นเป็นต้นมา ตลาดวัดไร่จิงก็เป็นชุมชนที่มีสินค้ามาซื้อขายกันในบริเวณริมหน้าโบสถ์และเพิ่มขยายจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ

ชุมชนวัดไร่จิงหลังจากได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้วได้เกิดความเจริญขึ้นบริเวณชุมชนริมน้ำฝั่งแม่น้ำท่าจีน สืบเนื่องจากบริเวณที่ดินสองฝั่งของริมน้ำมีสภาพดินอุดมด้วยอินทรียัดดูเหมาะแก่การเจริญของพืชพันธ์ต่าง ๆ รวมทั้งสัตว์น้ำนานาชนิด บริเวณวัดไร่จิงเป็นชุมชนที่มีบ้านเรือนหนาแน่นเป็นย่านตลาดที่ประชาชน ซึ่งอาศัยตามลำคลองต่าง ๆ ได้นำผลผลิตทางการเกษตรมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันจึงกลายมาเป็นศูนย์กลางทางการซื้อขายและกลายเป็นตลาดริมน้ำที่มีสินค้านานาชนิดมาขาย ต่อมาทางวัดมีวัตถุประสงค์จะสร้างเขื่อนริมแม่น้ำจึงได้ย้ายให้ร้านค้าริมน้ำขึ้นมาขายสินค้าบนบกบริเวณหลัง โบสถ์และมีการพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปบ้างก็ตามแต่ชาวบ้านในชุมชนยังคงนำปัจจัยผลิิตมาซื้อขายกันในตลาดนัดชุมชนแห่งนี้

กิจกรรมในชุมชนวัดไร่จิง

กิจกรรมการผลิตในชุมชนวัดไร่จิง ด้านปัจจัยการผลิตมีศักยภาพมากกว่าชุมชนอื่น ๆ ในอำเภอใกล้เคียง เพราะสภาพน้ำและดินอุดมสมบูรณ์ถึงแม้จะมีมลพิษทางน้ำบ้างจากการเกษตรสมัยใหม่ นำสารเคมีอันตรายมาใช้ ในขณะนี้ “ชมรมรักแม่น้ำท่าจีน” ได้รณรงค์รวมกลุ่มคนที่อยู่ริมแม่น้ำมีวัดและโรงเรียนเป็นพลังแหล่งให้ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์รวมทั้ง

การใช้สารเคมี หันมาใช้วัตถุดิบทางอินทรีย์วัตถุดิบจากธรรมชาติและร่วมส่งเสริมให้ชาวบ้านรักแม่น้ำ คูและคลอง เพื่อการนำวิถีชีวิตชุมชนหันกลับมาใช้แม่น้ำลำคลองให้เกิดประโยชน์เช่นในอดีตที่เคยใช้น้ำในแม่น้ำ อาบ กิน และเป็นเส้นทางการสัญจรทางน้ำ เป็นการรักษาปัจจัยการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพการผลิตด้านเกษตรให้มีปริมาณและคุณภาพไม่เสื่อมถอยลงกว่าเดิม

กิจกรรมการผลิตด้านเกษตรกรรมมีการปรับตัวระหว่างชุมชนและโลกภายนอกเป็นไปอย่างรวดเร็วความเจริญทันสมัยเข้ามาในแทรกในชุมชนเป้าหมายการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเองค่อย ๆ ปรับตัวเป็นผลิตเพื่อการค้าพร้อม ๆ กับค่านิยมในการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมการผลิตด้านเกษตรมีอุปสรรคเกิดขึ้น ในปัญหาแรงงานที่ถูกดูดซับไปเป็นแรงงานอุตสาหกรรมการผลิตที่เคยร่วมมือด้านการผลิต โดยวิธีการเอาแรงไปเปลี่ยนมาเป็นค่าจ้างและเครื่องทุ่นแรง ถึงแม้ในชุมชนวัดไร่จึงจะมีชาวบ้านส่วนหนึ่งทำอาชีพเกษตรกรรมและดำรงอยู่ได้ก็โดยวิธีการขยายของครัวเรือนจากการเพิ่มสมาชิกและแรงงานส่วนหนึ่งหวนคืนถิ่น เมื่อครั้งประเทศเจอวิกฤตในปี พ.ศ. 2540 สมาชิกครอบครัวหวนคืนกลับมาทำการผลิตในที่ดินมรดกที่พ่อแม่ยกกรรมสิทธิ์ให้ จำนวนที่ดินแต่ละครัวเรือนมีขนาด 5-10 ไร่ เพราะการแบ่งที่ดินให้ทายาทตามประเพณีทุกครัวเรือนที่ทำการเกษตรจึงสามารถใช้แรงงานของตนพอเพียงในการผลิต การทำสวนจะมีเวลาว่างระหว่างรอผลผลิต เช่น ส้มโอจะออกผลในเดือนสิงหาคม – กันยายนของทุก ๆ ปี วิธีการผลิตที่มีความเชี่ยวชาญและสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ โดยการขายผลผลิตสามารถขายในตลาดชุมชนหากผลผลิตมีมากก็สามารถจ้างแรงงานชั่วคราว

ในส่วนกิจกรรมภายในชุมชนชาวบ้านมักจะพบปะกันในงานประเพณีสำคัญในครัวเรือน ในงานบวชพระ งานแต่งงานและงานฌาปนกิจศพ ยังมีการช่วยเหลือกันอย่างระบบเครือญาติ ดังเช่นงานประเพณีในวัดไร่จึง มีงาน 9 วัน 9 คืน เป็นงานประจำปีจัดในเดือน 5 ขึ้น 15 ค่ำ ชาวบ้านจะอาสาสมัครมาช่วยงานทุกองค์กร อาทิ เช่น โรงเรียน หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และพ่อค้า ประชาชนมาผลิตแควประจำวันและแต่ละคืนในแผนกต่าง ๆ อาทิ

- แพนกคอกไม้ ฐานเทียน และจุดประทัด
- วัตถุมงคล แก้วบนหลวงพ่อ (รับแก้วบนละครชาติ)
- การจราชร ความปลอดภัย การปฐมพยาบาล
- การต้อนรับ อาหาร เครื่องดื่ม ช่วยกันนับเงินบริจาค ๆ

ทุกคนมาเป็นอาสาสมัคร โดยไม่มีค่าจ้างอาสาทำงานด้วยความศรัทธาในองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงจำนวนพุทธศาสนิกชนหลังไหลมาสักการะวันละไม่ต่ำกว่าแสนคน ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มมาเป็นอาสาสมัครช่วยงานเป็นประจำทุกปี

กิจกรรมงานสำคัญอีกงาน คือ งานมุทิตาจิตแก่เจ้าอาวาสวัดไร่ขิงองค์ปัจจุบัน อายุ 85 ปี ในวันที่ 8 ตุลาคมของทุกปี ชุมชนจะถือเป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่งบุคคลที่ได้รับความอนุเคราะห์ ได้รับทุนการศึกษาหรือได้รับการสนับสนุนจากวัดจะกลับมาเพื่อแสดงความกตัญญู

การสอบปริยัติธรรม แต่ละปีมีพระมาพักอาศัยเพื่อเตรียมสอบที่วัดไร่ขิงทุก ๆ ปี อาหาร ที่พักพร้อมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเจ้าอาวาสจะเทศน์สั่งสอนและอบรมด้วยวิธีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างสมถะเรียบง่ายโดยอาหารที่พระฉันท์จะเป็นอาหารที่ชาวบ้านได้นำมาถวายอดีตเป็นเช่นไร ผ่านมา 47 ปีปัจจุบันเจ้าอาวาสก็ยังปฏิบัติตนเช่นเดิม ชาวบ้านมีความศรัทธาและเคารพรักต่อพระครูอุบาลีคุณูปมาจารย์ ในงานนี้นักเรียน ครูและอาจารย์จะมาช่วยจัดดอกไม้ เตรียมอาหารและภาชนะไว้รับรองพระที่มาร่วมงาน จำนวนนักเรียนได้ทุนเรียนจากมูลนิธิมีนักเรียนที่ได้รับทุนเรียนดี กรณีครอบครัวขาดทุนทรัพย์จะได้รับทุนตั้งแต่ชั้นประถมศึก มัธยมศึกษา จนถึงปริญญาตรี ถ้าเรียนดีขอทุนเรียนได้ถึงปริญญาเอกทุกคนก็กลับมาแสดงมุทิตาจิตในวันคล้ายวันเกิดเจ้าอาวาสก็จะเป็นอีกวันหนึ่งที่ชาวบ้านจะนำ อาหารคาว อาหารหวาน ขนมและผลไม้ไปเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน วันคล้ายวันเกิดจะนั่งรับประทานอาหารพบปะกันในงานประจำอีกครั้งของทุก ๆ ปี

ในงานสำคัญอีกงาน คือ การดักบาตรดาวดึงส์หรือดักบาตรเทโวเมื่อถึงวันออกพรรษา ชาวบ้านในชุมชนจะนำอาหารคาวหวานมาเข้าแถวรอใส่บาตรพระในเวลาช่วงเช้าประมาณ 08.00 น. ชาวบ้านจะมาร่วมงานดักบาตรจำนวนมากไม่น้อยกว่า 2,000 คน ในเทศกาลนี้อาหารจำนวนมากที่คนนำมาใส่บาตรจะมีคนมาขอแบ่งไปกิน ในงานออกพรรษาจะเห็นภาพชาวบ้านในชุมชนพาบุตรหลานเล็ก ๆ มาร่วมทำบุญดักบาตรเป็นลักษณะพิเศษในการดำรงคงไว้ของวิถีชีวิตชุมชนและเป็นลักษณะพิเศษเช่นนี้ ซึ่งดำรงเป็นประเพณีอยู่คงทนข้ามศตวรรษมาถึงปัจจุบันไม่เสื่อมถอยไปตามกาลเวลา

ในวันสำคัญของชาติ วันแม่ วันพ่อหรือวันสำคัญทางประเพณี อาทิ วันลอยกระทง วันอาสาฬหบูชา วันสงกรานต์ชาวบ้านในชุมชนและประชาชนทั่วประเทศจะมาสักการะทำบุญในวัดและมาชมมหรสพภายในวัด จะมีภาพยนตร์ คนตรี ลิเก ตามประเพณีให้ชาวบ้านได้รื่นเริง ความเป็นวิถีชุมชนซึ่งเป็นเสน่ห์ประเพณีของอดีตที่ดำรงอยู่

ชุมชนวัดไร่จึงมีตลาดนัดทุกวันเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์จะมีตลาดนัดเคลื่อนที่ มาขายเพิ่มจำนวนมากจากชุมชนใกล้เคียงในขณะที่ตลาดนัดคอนทวายมีขายทุกวันตลาดชุมชนทั้งสอง แห่งนี้กระจายเงินรายได้สู่คนในชุมชน โดยเฉพาะคนในชุมชนจะนำผลผลิตจากในสวน เช่น ผักบุ้ง ส้มโอ ชมพู่ หนากพลูและอื่น ๆ เข้ามาขายในตลาดชุมชนแห่งนี้ ศาสนิกชนจำนวนมากเข้ามา นมัสการหลวงพ่อวัดไร่จึงเมื่อจะกลับไป จึงมีการซื้อสินค้าเหล่านี้กลับไปก่อนเกิดรายได้หมุนเวียนให้ ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งต่างกับศูนย์การค้าที่มีชื่อดัง ๆ ตรงที่กำไรจากการประกอบการเป็นรายได้ ของเจ้าของศูนย์การค้าแต่เพียงผู้เดียวมิได้เชื่อมโยงไปสู่คนในชุมชนจึงมองได้ว่าผู้ซื้อเป็นฝ่าย เสียเปรียบของการโฆษณาและการจัดการของทุนการค้าขนาดใหญ่เป็นเหตุให้ใช้จ่ายเงินเกินตัว ก่อให้เกิดหนี้ (สภาวัฒนธรรมอำเภอสามพราน, 2548 : 30) อนึ่ง สามารถอธิบายพัฒนาการของ ชุมชนวัดไร่จึงและชุมชนวัดคอนทวายได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1.2 โครงสร้างเศรษฐกิจของชุมชนวัดไร่จึง

ลักษณะการเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมทำให้ด้านเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปด้วย การสื่อสารก่อให้เกิดโลกทัศน์สังคมเปลี่ยนแต่วิถีการผลิตด้วยระบบเครือญาติและเคารพอาวุโสยังคง อยู่ เมื่ออดีตวิถีการผลิตเป็นการทำนา ทำสวน การผลิตต้องพึ่งพาธรรมชาติโดยอาศัยกำลัง แรงงานของคนเป็นหลัก อุปกรณ์การผลิตบางชนิดต้องทำขึ้นมาใช้เองด้วยวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น กะบุง ตะกร้า จอบ คันไถ วัวและควาย เป็นอุปกรณ์ในการผลิต อีกทั้งยังมีการผลิตผัก สวนครัวภายในบริเวณบ้านพักอาศัยและเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหาร อาทิ เป็ดและไก่พื้นบ้านสมัย โบราณชาวบ้านจะเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ไว้กินเศษอาหาร เมื่อโคกก็นำมาประกอบอาหารเป็นการพึ่งพา ตนเองแบบของชุมชนสมัยอดีต

ในสมัยปัจจุบันวิถีการผลิตมีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วยจำนวนประชากรและสมาชิกใน ครัวเรือนขยายจากผลการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนา โดยนโยบายของรัฐขบวนการผลิตได้หันมา พึ่งพาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยมีการขยายแรงงานนอกชุมชนแต่ถือว่าการส่งเสริมเดิมรายได้มิใช่ เป็นการถาวร นายทิม ไทยทวีเจ้าของสวนส้มในตำบลไร่จึงได้เล่าให้ฟังว่า มีที่ดินอยู่ 40 ไร่ได้แบ่ง ให้ลูก ๆ 3 คนเป็นการแบ่ง โดยใส่ชื่อในกรรมสิทธิ์ที่ดินแต่การปลูกต้นไม้ขึ้นต้นในสวนยังคงมี

หน้าที่ช่วยเหลือกันในส่วนอาชีพเครื่องนุ่งห่มและใช้ฟันขาน่าแมลงการทำสวนก็มีต้นไม้ขึ้น
 ดันเพิ่มขึ้น โดยการปลูกแซมอยู่เป็นประจำการใช้แรงงานยังเป็นแรงงานผลิตในครัวเรือนเป็น
 การเพิ่มสมาชิกของครอบครัวจากการแต่งงานของลูกชายและลูกสาวช่วยกันดูแลต้นไม้อยู่เป็น
 ประจำลูกสาวคนเล็กแปรรูปส้มโอนำผลที่มีขนาดเล็กผิวไม่สวยมาปอกเปลือกแกะเป็นชิ้น ๆ
 ใส่ถาด ขายถาดละ 20 บาท ครอบครัวยังคงช่วยกันประกอบอาชีพ ปลูกพืชการผลิต ด้วยวิธีการ
 สืบทอดภูมิปัญญาตามวิถีชีวิตในชุมชนและปรับเปลี่ยนการค้าให้เข้ากับสภาพความต้องการของ
 ตลาดและสมาชิกที่ขยายเพิ่มขึ้น

เศรษฐกิจเพื่อการยังชีพเปลี่ยนเป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้าตามทฤษฎีของ
 จักรทิมป์ นาตสุภาสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชนวัดไร่จึงเพราะการผลิตที่ซบเซาอยู่ในชุมชน
 มีการผลิตเพื่อยังชีพและผลิตเพื่อการค้า ชาวบ้านในชุมชนวัดไร่จึงในส่วนที่เป็นเกษตรกรและ
 ประกอบการค้ายังมีแรงเกาะเกี่ยวกันในระบบพึ่งพาอาศัยกันและกันและยึดมั่นในวัฒนธรรม
 ประเพณีความเชื่อและศรัทธาศาสนาในชุมชน การผลิตเพื่อการค้าเป็นการผลิตเพื่อหารายได้เลี้ยง
 ครอบครัวยังมีลักษณะของธุรกิจการค้าผู้ประกอบการรายย่อยในชุมชน

บริเวณชุมชนศาสนสถานและสาธารณะสถานของวัดไร่จึงประกอบการค้าย่อย
 บริเวณนอกเขตศาสนสถานวิถีชีวิตยังดำรงการเป็นเกษตรกรทำสวนผลไม้อยู่ในที่ดินของครอบครัว
 นอกเขตพื้นที่วัดไร่จึงฝั่งตรงข้าม โบสถ์วัดไร่จึง ในปัจจุบันพื้นที่บริเวณตลาดนัดชุมชนตั้งอยู่
 ด้านหลังบริเวณโบสถ์อยู่นอกกำแพงวัดจัดเป็นที่ค้าขายภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงอื่น ๆ ได้
 นำสิ่งของที่ผลิตได้ภายในชุมชนนำมาขายส่งและขายปลีกในตลาดนัดแห่งนี้ ซึ่งมีผลไม้มีชื่อเสียง
 เช่น ส้มโอ หอมกพลู มะม่วง และพืชผักสวนครัว รวมทั้งสินค้าอุปโภคบริโภคอื่น ๆ และขาย
 อาหารประเภทต่าง ๆ โดยมีชาวบ้านในชุมชนและคนต่างถิ่นเข้ามาซื้อของใช้และส่วนผู้ที่เข้ามา
 สักการะหลวงพ่อวัดไร่จึงก็ได้ซื้อสินค้ากลับไปทำให้เกิดการหมุนเวียนของปัจจัยการผลิต

พุทธศาสนากับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอภินิหาร

ชุมชนวัดไร่จึง มีพระพุทธรูปองค์พระประธานมาประดิษฐานในโบสถ์เมื่อ พ.ศ.
 2394 เกิดอภินิหารและความเชื่อเป็นระยะตลอดมา เริ่มจากการเล่าขานสืบทอดมาตามคำบอกเล่า
 ของคนเฒ่าในชุมชนเล่าสืบทอดกันมาในวันที่นางค์หลวงพ่อบุ๊ขึ้นจากแพะรำพิธีอากาศร้อนแฉด
 แฉงจ้า ในขณะที่อัญเชิญองค์พระพุทธรูปอากาศเปลี่ยนเป็นท้องฟ้ามีดครึ้มมีเสียงฟ้าร้องและ
 ฝนโปรยปรายลงมาอันเป็นนิมิตรหมายในทางดีถือเป็นมงคลแก่ผืนแผ่นดินนี้ ซึ่งจะนำมาหากิน
 เจริญรุ่งเรืองในกาลต่อมาเกิดอภินิหารขึ้นกับชาวบ้านมาเล่าให้เจ้าอาวาสฟังใครมีอาการเจ็บปวด

ตามร่างกายก็จะมาอธิษฐานบนหลวงพ่อบนโบสถ์โดยวิธีอธิษฐานจิตเมื่อหายเจ็บปวดก็จะนำทองคำมาปิดตรงที่เคยมีอาการเจ็บหรือปวด เช่นที่ชายโครง ขาหรือแขน เป็นต้น (พระอุบาลีคุณูปมาจารย์)

วัดไร่จิงไม่มีพิธีกรรม สะเดาะเคราะห์ต่อชะตาใดๆ มีเฉพาะดอกไม้ ธูป เทียนไว้ให้อธิษฐานจิตด้วยตนเอง แล้วมาเก็บเงินในงานเทศกาลประจำปี เดือน 5 ขึ้น 15 ค่ำ ของแค้นจะเป็นละครว่า วัวและปะทัดหรือผลไม้ตามแต่จะบนไว้ เป็นที่รู้จักกันทั่ว ๆ ไป หลวงพ่อบนโบสถ์ชอบว่าวและปะทัดสิ่งอื่น ๆ จะไม่ค่อยมีใครนำมาถวายมีเพียงดอกบัวและพวงมาลัยดอกไม้สดที่ศาสนิกชนนำมากราบไหว้บูชาประชาชนทั่วไปทราบกันดีว่าเงินที่บริจาคจะคืนกลับมาทำนุบำรุงศาสนาและสถาบันการศึกษา ดังนั้นผู้เข้ามาในชุมชนแห่งนี้จึงบริจาคเป็นเงินเพื่อทางวัดนำไปใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการวัดให้ตรงกับความต้องการของชุมชน

สิ่งที่วัดไร่จิงทำเป็นรูปหล่อจำลององค์หลวงพ่อบนโบสถ์ ที่สร้างขึ้นมาจากปูนเพื่อการบริจาคสร้างโรงเรียน โรงพยาบาลหรือทุกกลุ่มจะมีอิทธิพลเล่าสืบต่อกันมาใครมีรูปจำลองหลวงพ่อก็จะปลอดภัยอันตรายต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องอัศจรรย์ที่มานานกว่า 200 ปีนับวันศรัทธาความเชื่อยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้น เช่น พระเนื้อกระเบื้องพระอุโบสถหลวงพ่อบนโบสถ์กลุ่มนี้มีอิทธิพลรชนกันที่ว่าผู้นั่งอันตรายเล็กน้อยสิ่งมหัศจรรย์มีการเล่าขานต่อมาจำนวนมากก่อให้เกิดความเชื่อความศรัทธาเพิ่มขึ้นไม่มีเสื่อมถอย โดยมีหลักความเชื่อศรัทธาคือเป็นหลักความเชื่อสำคัญขยันและกตัญญูในบริเวณเขตวัดชุมชนไร่จิง จึงไม่มียาเสพติดและคนยากจนชาวบ้านตั้งใจประกอบอาชีพของตนอยู่อาศัยพึ่งพาและพบปะกันในโอกาสกิจกรรมและประเพณีต่าง ๆ ในชุมชนบริเวณตลาดนัดชุมชนวัดไร่จิงจะเป็นผลผลิตในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงนำมาขาย ตลาดชุมชนมีขายทุกวัน แต่จะมีคนมาซื้อเป็นพิเศษในวันหยุดราชการหรือวันนักขัตฤกษ์ดังนั้นจึงมีผลผลิตมาขายจำนวนมากในวันดังกล่าวและผู้มาซื้อผลผลิตจะเป็นชาวบ้านในชุมชนหรือคนต่างถิ่นที่มากราบไหว้พระประธานในโบสถ์

โครงสร้างธุรกิจของชุมชนวัดไร่จิง จากอดีตซึ่งผลิตปัจจัยพืชเศรษฐกิจ อาทิเช่น ข้าว อ้อย มะพร้าว หนากและพลู ได้ปรับเปลี่ยนภาคการผลิตจากเดิมไปเนื่องจากจำนวนที่ดินลดลง จากสาเหตุราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำราคาไม่คงที่ชาวนาชาวสวนขายที่ดินออกไปบางส่วนในจำนวนที่ดินเหลือน้อยได้หันมาผลิตพันธุ์ไม้ขายและหันไปแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร

อาทิ น้ำมะพร้าว ไอศกรีมมะพร้าวน้ำหอม เมี่ยงคำโบราณ ผลิดหมากแห้ง ผลไม้มีชื่อเสียง
ส้มโอ มะพร้าวน้ำหอมและมะม่วง มีการผลิตอยู่ในตำบลใกล้เคียงคือ ตำบลบางเตย ตำบล
ทรงคะนองซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน

การปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อเป็นสินค้าเพื่อส่งออกลดจำนวนลงตามพื้นที่ลดลง
จากความกดดันของราคาสินค้าที่ผลิตไม่คุ้มทุนและปัญหาการแข่งขันทรพากรน้ำ ทำให้ชุมชนได้
หันมาเพิ่มผู้ประกอบการค้ารายย่อยในชุมชนตามความถนัดและความสามารถในการเลี้ยงชีพผลิต
สินค้ามาขายในตลาดนัดชุมชน มีการผลิตตามกำลังสมาชิกในครัวเรือนผลิตเพื่อขายในชุมชน
มีจำเป็นในการใช้ทุนมากเกิดการค้าสะสมทุนโดยการออมและกำไร มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว
และบางครอบครัวก็ทำการค้าขายในอาคารที่อยู่ขายสินค้าอุปโภค - บริโภคตามกำลังของสมาชิก
ครัวเรือนที่ขยายเพิ่มขึ้นของคนในครอบครัว

บริเวณวัดไร่จิง พื้นที่ในการประกอบการค้ามีความหลากหลายบริเวณข้าง ๆ วัดจะ
เชื่อมด้วยตำบลอื่น ๆ อีกสามตำบล คือ ตำบลท่าตลาด ตำบลยายชาและตำบลบางกระที่ภาคการผลิต
จึงกระจายออกไป เช่น กลุ่มทำเครื่องเบญจรงค์ รวมทั้งกลุ่มผลิตยาหม่องที่ผลิตจากต้นเสลดพังพอน
ของนายเฉลิม วงพรมหม ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 17/9 หมู่ 5 ต.ไร่จิงเกิดเป็นอาชีพที่สร้างการผลิตพืชสมุนไพร
ขึ้นในตำบล กรณีคนมาเลี้ยงปลาหน้าวัดริมแม่น้ำมีประชาชนเข้ามาจำนวนมากเกิดกลุ่มผลิตขนมปัง
เป็นอาหารเลี้ยงปลาซึ่งผลิตโดยนักเรียน กศน. โดยรายได้เป็นของเด็กนักเรียน การค้าขายมีร้านค้า
หลากหลาย บริเวณข้างโบสถ์จะมีร้านขายอาหาร ขายผลผลิตชาวสวนเป็นส่วนใหญ่ด้านข้างเป็น
โรงเรียนชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาการค้าในบริเวณนี้นอกจากเป็นลานตลาดนัดร้านค้าบริเวณ
ด้านหลังประตูโบสถ์มีการจำหน่ายดอกไม้และรูปเทียนทอง ซึ่งเป็นรายได้ของวัดผู้ที่ขายเป็น
อาสาสมัครค้าดอกไม้แล้วแต่ศรัทธา โดยนำเงินใส่ลงในตู้วัดในแต่ละวันจะมีคนเข้ามานมัสการ
หลวงพ่อดาวไร่จิงตามสถิติการจำหน่ายเครื่องบูชาในวันธรรมดาจากจำนวนดอกไม้และรูปเทียนทอง
ที่เตรียมไว้ประมาณ 5,000 ชุด ในวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ประมาณ 15,000 ชุด
โดยเฉลี่ยจะมีผู้บริจาคใส่ตู้คนละ 10-50 บาทต่อคน (สัมภาษณ์สันติ อนุตธโต)

ปัจจุบันในฝั่งหน้าโบสถ์ที่อยู่ริมแม่น้ำทำเงินไม่มีแพอาหารแต่มีร้านค้าขายขนมปัง
และอาหารปลาจำนวนผู้ที่มาให้อาหารปลาบริเวณแพหน้าวัดเหล่านี้ ส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพฯ
โดยพาครอบครัวมาพักผ่อนและทำบุญจากการสอบถามบางครอบครัวมาทำบุญที่วัดทุกเดือน

เพราะเป็นสถานที่พักผ่อนราคาประหยัด ไม่มีการกำหนดราคาค่าเช่าแต่อย่างใดทุกอย่างแล้วแต่กำลังทรัพย์ของแต่ละบุคคลที่จะจับจ่ายใช้สอย โดยเฉพาะก๋วยเตี๋ยวเรือ “ป่าคำ” (คำ ชาวนาเข้า) เจ้าดั้งเดิมที่ยกเรือขึ้นมาขายบนบกที่ลานด้านหลัง โบสถ์บริเวณร้านค้าชุมชนยังคงขายก๋วยเตี๋ยวชามละ 10 บาทเหมือนในอดีต โดยมีลูกสาวและหลานมาช่วยขายแต่ป่าคำบอกว่าขายไม่ดีเหมือนตอนอยู่ริมน้ำแต่ก็สามารถเลี้ยงครอบครัวอยู่ได้เพราะขายได้ทุกวันจากลูกค้าประจำซึ่งมาท่องเที่ยว และทำบุญในวัด และมีกลุ่มคนเข้ามาทำงานในสถาบันต่างๆ (สัมภาษณ์ ป่าคำ, 20 ตุลาคม 2549)

นางปรุง จิบโลกหวย อายุ 72 ปี ชายหมากพลู มะนาว พริก อยู่บริเวณตลาดวัดไร่จิงมาขายของทุกวันเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์ ลูก ๆ มาช่วยขาย มีที่ดินจำนวน 8 ไร่ ที่ตำบลบางเตยแบ่งให้ลูก 3 คน ที่ดินตรงข้ามวัดไร่จิง ปลูกส้มโอและต้นหมาก ป้าปรุงเล่าให้ฟังว่าขายของที่วัด ไร่จิงแห่งนี้มานานกว่าสองทศวรรษ จำได้ว่าขายบริเวณรอบ ๆ โบสถ์ต่อมาก็ลงไปขายที่แพไม้ไผ่หน้าวัดซึ่งค้าขายดีมาก ต่อมาเจ้าอาวาสได้แจ้งให้ทราบ่วัดได้เป็นอารามหลวงจะทำการรื้อถอนให้สวยงามและสะอาด จึงย้ายร้านค้าบนแพรวมทั้งเรือก๋วยเตี๋ยวและสินค้าต่าง ๆ ขึ้นมาบนบกสถานที่ ซึ่งขายอยู่ทุกวันนี้พอได้เงินเลี้ยงชีพภายในครอบครัวจะขายดีในวันเสาร์และอาทิตย์ที่มีตลาดนัดจะขายสินค้าต่อไปจนกว่าจะมาไม่ไหว (สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2550)

มณี สร้อยทอง อายุ 45 ปี มีพี่น้อง 8 คน ชาย 3 คน หญิง 5 คน ทุกคนมีครอบครัวแล้วแยกไปอยู่คนละตำบลใกล้ ๆ กัน มีแผงขายส้มโอ 3 แผงของพี่สาว ชื่อวิไล การะเวก อายุ 51 ปี และน้องสาว ชื่อ รสริน (ตุ๊ก) อายุ 30 ปี ในแผงจะขายส้มโออย่างเดียว พี่มณีเล่าให้ฟังว่าเมื่อก่อนจะนำส้มโอมาขายบนแพไม้ไผ่หน้าวัดตั้งแต่สรินอายุ 12-13 ปีและเมื่อถูกย้ายให้ขึ้นมาขายบนแผงหน้าวัดก็ยังขายอยู่ทุกวันนี้ทั้งขายปลีก ขายส่งร้านอาหารรวมทั้งแกะส้มโอใส่กล่อง ขายด้วยในกรณีส้มแก่มีผิวเขียวเหลืองไม่สวยแต่มีรสหวาน ทุกคนบอกว่าจะต้องขายตลอดไป น้องอีก 2 คนก็ขายส้มโอที่ตลาดคอนหาวย โดยให้น้องชายปลูกส้มโอในที่ดิน 12 ไร่ 2 คน อีก 1 คนเป็นตำรวจทำงานที่ สน.โพธิ์แก้ว ครอบครัวนี้จึงยังคงอยู่กับวิถีชีวิตและผลิตซ้ำโดยแรงงานครอบครัวในชุมชนวัดไร่จิง (สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2550)

อมร นูประเสริฐ อายุ 47 ปี เจ้าของทองม้วนเจ้าลำไย (วัดไร่จิง) เป็นทองม้วนกะทิสดสูตรโบราณ ซึ่งทำขายที่วัดไร่จิงมาเกือบ 20 ปีโดยเป็นฝีมือของคนในครอบครัวแต่งงานกับเจ้าลำไยทำทองม้วนขายมาตลอดเมื่อสมัยอยู่ริมน้ำหน้าวัดก็พายเรือมาขายเพราะบ้านอยู่ริมน้ำต.ท่าตลาด โดยปลูกผักขายด้วยในวันเสาร์และอาทิตย์ก็จะนำผักบุ้งมาขาย เมื่อขึ้นมาขายบนตลาด

นักชุมชนก็ขายให้ลูกค้าประจำและผู้มาตักภาระหลวงพ่อทำให้พอเลี้ยงครอบครัวได้มีลูกสองคน ลูกชายก็เป็น อบต. อยู่ตำบลท่าตลาด ลูกสาวแต่งงานแล้ว วันอาทิตย์ก็มาซื้อผักกะเจดขายอยู่ใน บริเวณตลาดนัดทุก ๆ วันอาทิตย์ ยังคงอยู่ในชุมชนเช่นเดิมที่เคยผลิตสินค้าทำมาก่อนและยังขายอยู่ ไม่อยากไปอยู่ที่อื่นคิดว่าจะทำงานกว่าจะทำไมไหว (สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2550)

ร้านค้าเหล่านี้จะเสียค่าใช้จ่ายตกวันละ 20 บาท/แผง

ตารางที่ 3.2 จำนวนร้านค้าประเภทต่าง ๆ ของร้านในตลาดวัดไร่จิง

หน่วย : จำนวนร้าน

ร้านผลไม้	ร้านเสื้อผ้า	ร้านอาหาร	ร้านขนมไทย	อื่นๆ	รวม
30	4	35	14	8	111

ที่มา : สรุปจากการสำรวจ/อบต

3.1.3 โครงสร้างทางสังคมในชุมชนตลาดวัดไร่จิง

เมื่อมีถนนเพชรเกษมผ่านเข้ามาถึงพื้นที่อำเภอสามพรานทำให้พื้นที่สองฟากถนนเพชรเกษมมีการพัฒนาไปมาก โรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงแรกมักอยู่ริมน้ำฝั่งตะวันออก ต่อมาเมื่อมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำนครชัยศรีทำให้ชาวบ้านที่อยู่อาศัยทางฝั่งตะวันตกเริ่มมีวิถีการประกอบการค้ามากขึ้น เริ่มมีการถลุงเพื่อทำถ่านนมีการขยายชุมชนเข้ามาซื้อที่ดินเพิ่มเพื่อทำหมู่บ้านรุกพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมเพราะมีการซื้อขายที่ดินมาก ทำให้ชาวบ้านจำนวนไม่น้อยขายที่ดินทำกินเพราะได้ราคาสูง เมื่อได้เงินไม่ต้องลงแรงทำนาเพราะมีรายได้ไม่แน่นอนเมื่อราคาที่ดินสูงชาวสวนจำต้องการขายที่ดิน วัดไร่จิงจึงตั้งกรรมการมาเพื่อจัดซื้อที่ดินรอบ ๆ วัดป้องกันมลพิษและสิ่งมอมเมาเยาวชนจำนวนเนื้อที่เดิมมีประมาณ 86 ไร่รับซื้อเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 480 ไร่ในปัจจุบัน

โครงสร้างทางสังคมในชุมชนวัดไร่จิงในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนจากสังคมเดิมโบราณสู่สังคมการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยนโยบายรัฐ ซึ่งมีความเป็นอยู่บนพื้นฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมความเชื่อของท้องถิ่น ภายใต้โครงสร้างการผลิต การจ้างงานและงานบริการ

ในชุมชนวัดไร่จิงมีสังคมเกษตรกรรมภายใต้วัฒนธรรมประเพณีชาวพุทธ ถึงแม้จะมีการขายที่ดินออกไปแต่เมื่อสำรวจดูประชากรยังมีที่ดินพอเพียงเป็นปัจจัยผลิต ถึงแม้จะขายที่ดินไปก็ไม่ขายทั้งหมดคงเหลือไว้เป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่การเกษตรจากจำนวนพื้นที่ในการเพาะปลูกยังมีมากพอแก่การผลิตทุกครัวเรือนที่ทำการเกษตรยังคงรักษาที่ดินไว้ แต่เมื่อราคาที่ดินสูงมีสนามกอล์ฟเข้า

มาทางวัดจึงขอซื้อที่ดินขายออกไปใครจะขายที่ดินบริเวณใกล้เคียงกับวัดต้องมาเสนอขายให้วัดก่อน เพราะป้องกันมลพิษทางอากาศ น้ำและสิ่งไม่เป็นมงคลแก่คนในชุมชน ในที่ดินของวัดแบ่งให้เป็น เขตสาธารณสถานมีประชาชนในท้องถิ่นใกล้เคียงและชาวบ้านมาใช้บริการ โดยเฉลี่ยวันละประมาณ 20,000 คน ภายในชุมชนวัดไร่จึงนายสันติ อนุตรโต ได้เล่าให้ฟังว่า ครอบครัวชายขึ้นแต่บุตรเมื่อ ได้เรียนหนังสือความรู้สูงขึ้นก็ไปเป็นข้าราชการที่ดินยังแบ่งไว้เป็นที่อยู่อาศัยรวมกัน

ด้วยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการใช้พื้นที่การเกษตรเปลี่ยนเป็นการสร้างงานและ อาชีพใหม่ในบริเวณเฉพาะวัด เพราะจำนวนประชาชนที่เข้ามาใช้บริการก่อเกิดอาชีพผู้ประกอบการ รายย่อยจำนวน 111 ร้าน เพื่อตอบสนองการบริโภคให้กับประชาชนในท้องถิ่นใกล้เคียงและผู้มี ศรัทธามานมัสการต่อองค์หลวงพ่อวัดไร่จึงทำให้เกิดการหมุนเวียนในการผลิตสินค้านำมาขายภายใน ตลาดนัดชุมชนทุกวัน เป็นสินค้าแปรรูปเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมเมื่อผลผลิตมีจำนวนมากก็นำออกไป ขายนอกชุมชน

การจัดการทางสังคมภายในชุมชน

ความสัมพันธ์ในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจในชุมชนวัดไร่จึงขึ้นอยู่กับรากฐาน วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมความศรัทธาของคนในท้องถิ่น การเกื้อกูลกันทำให้ชุมชนเกิดความ มั่นคงดำรงอยู่ได้ด้วยค่านิยมความซื่อสัตย์ในสังคมระบบเครือญาติ แม้สมาชิกในชุมชนจะมีคนย้ายถิ่น เข้ามาอยู่เพิ่มขึ้นด้วยปัจจัยการผลิตที่สมบูรณ์ เช่น เพิ่มสมาชิกโดยการแต่งงานเมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกใน ชุมชน ก็ได้ถูกสภาพสังคมประเพณีวัฒนธรรมหล่อหลอมกลายเป็นคนในวัฒนธรรมเดียวกันด้วย กิจกรรมที่ภาครัฐจัดขึ้นและกิจกรรมในโอกาสต่างๆ ของวัดไร่จึง

ปัจจุบันองค์กรในสังคมได้จัดตั้งขึ้นภายในชุมชนมากขึ้น เพื่อดำเนินตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมตามภาครัฐกำหนด เกิดความสัมพันธ์ในท้องถิ่นมีลักษณะเป็นทางการมากขึ้นมี ผลสำเร็จตามเป้าหมายเมื่อระยะเวลาผ่านไปกลุ่มพลังที่รัฐสร้างขึ้น เช่น กลุ่มแม่บ้าน ลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น ก็ลดบทบาทลงมาแล้วจะมีการพัฒนาความทันสมัยเข้ามาแต่องค์กรทางสังคมก็เพียงปรับตัว เพื่อให้สถานะของตนเองดำรงอยู่ได้

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานในสังคมสมาชิกมีความผูกพันกัน โดยสายเลือดหรือ เกี่ยวข้องกันโดยสมรส ปัจจุบันรูปแบบภายในครอบครัวมีลักษณะครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวรวม ในด้านอาชีพการเกษตรกรรมยังดำรงการเป็นครอบครัวรวมเป็นกำลังแรงงานในการผลิตเข้มข้น บางครอบครัวย้ายมาประกอบอาชีพการค้าก็จะเป็นครอบครัวเดี่ยว โดยเฉพาะผู้ที่แต่งงานแล้วและมี อาชีพในการเป็นแรงงานอิสระ

ในสังคมชุมชนวัดไร่จิง ซึ่งเป็นชุมชนศูนย์กลางทางความเชื่อศาสนามีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาตามประเพณีของท้องถิ่นเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ทางศีลธรรมและปัญญาแก่สมาชิกในชุมชน ด้วยการสนับสนุนให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาโดยผ่านทางพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การบวชพระ เพื่อทดแทนบุญคุณให้พ่อแม่การลอยกระทงในวันเพ็ญเดือนสิบสองเพื่อทดแทนคุณแม่พระคงคาบาทบาทของพระในชุมชนวัดไร่จิง นับเป็นศูนย์กลางก่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชน ดังภาพที่ปรากฏในงานทอดกฐินงานบุญตักบาตรเทโวมีคนมาร่วมทำบุญจำนวนมากการจัดงานประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมความร่วมมือ ลดความขัดแย้งภายในชุมชนด้วยการใช้ความเชื่อความศรัทธาเป็นสื่อประสานความร่วมมือในชุมชน

โรงเรียนและสถาบันการศึกษาในชุมชนวัดไร่จิงใช้ที่สาธารณของวัดไร่จิงมีประชาชนในตำบลใกล้เคียงได้รับประโยชน์มีสถานศึกษาใกล้บ้าน มีทรัพยากรบุคคลเข้ามามีบทบาทในชุมชน เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เน้นผู้สื่อประสานระหว่างรัฐ วัดและโรงเรียน ซึ่งมีบทบาทใกล้ชิดกับคนในชุมชน สร้างความไว้วางใจให้กับพ่อแม่ผู้เรียนทำให้ชุมชนไม่มียาเสพติดและปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกันมีความสงบและเป็นเรียบร้อยดี

จากสถิติการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินในเขตพื้นที่เขต 3 อำเภอของกลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี พบว่าพื้นที่อำเภอ นครชัยศรีที่มีผู้มาทำเรื่องขอเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินมากที่สุด รองลงมา คือ อำเภอสามพราน และอำเภอบางเลน ตามลำดับ อย่างไรก็ตามก็ตามสถิติที่ค้นหาได้สามารถย้อนหลังไปได้ถึงปี พ.ศ. 2540 เท่านั้น ไม่สามารถหาข้อมูลในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวมาก ๆ และช่วงที่มีการซื้อขายที่ดินกันมากในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ตารางที่ 3.3 จำนวนผู้มาทำเรื่องขอเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี ระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2545

พ.ศ.	สามพราน /ไร่	นครชัยศรี /ไร่	บางเลน /ไร่
2540	-	9,603	-
2541	1,738	8,833	-
2542	7,602	8,222	-
2543	9,622	8,441	2,582
2544	9,998	9,998	6,161
2545	9,813	5,033	3,078

ที่มา : สำนักงานที่ดิน, 2545 อำเภอ นครชัยศรี, สามพราน , บางเลน

ในบริเวณวัดไร่จิงจะมีกลุ่มคนจำนวนมากที่อยู่กันมาแต่ดั้งเดิมในระบบเครือญาติ ใช้นามสกุลกิจบำรุง เพราะสมัยก่อนจะให้กำนันเป็นคนไปจดทะเบียนให้ที่ว่าการอำเภอ (นฤกุล ชมภูนิช, 2540) มีการนับถือศาสนาหลากหลาย เช่น พุทธ คริสต์ อิสลาม เมื่ออดีตชุมชนไร่จิงเป็นชุมชนเกษตรพื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกข้าวและผลไม้ ต่อมาความรุ่งเรืองและความศรัทธาของประชาชนที่หลั่งไหลเข้ามา ทำให้วัดขยายพื้นที่ออกไปเรื่อย ๆ นับจากปี พ.ศ.2503 เป็นต้นมา วัดไร่จิงได้มีเจ้าอาวาสนักพัฒนาเข้ามารับตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน คือ พระอุบาลีผู้ซึ่งเป็นพระนักพัฒนาได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงได้พยายามสร้างและพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง เจ้าอาวาสเล่าให้ฟังว่า เมื่อเข้ามาใหม่ ๆ เป็นทุ่งนาต้องอาศัยการสัญจรทางน้ำ โดยล่องเรือมาจากวัดพระปฐมเจดีย์ เมื่อมารับตำแหน่งในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2503 ละแวกนี้ยังเป็นทุ่งนาและไม่มีชุมชน เมื่อรับตำแหน่งท่านจึงเข้าไปเดินรอบโบสถ์สามรอบและอธิฐานจิตว่า “อาตมาจะมาพัฒนาวัดมิได้มาเพราะหลวงพ่อบุญในโบสถ์ดัง มาเพราะผู้ใหญ่สั่งให้มาดูแลวัด จึงขอให้หลวงพ่อบุญบันดาลให้อาตมาทำหน้าที่ได้สำเร็จ” (สัมภาษณ์พระอุบาลีฯ, กันยายน พ.ศ.2549) ในขั้นแรกเจ้าอาวาสยังเป็นครูสอนปริยัติธรรมอยู่ ณ วัดพระปฐมเจดีย์ เข้าไปสอนหนังสือคอนเียนพายเรือกลับมาที่วัด นับจากนั้นมาก็มีการบูรณะซ่อมแซม โบสถ์และองค์หลวงพ่อบุญที่วัดไร่จิงตลอดมา ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มหัศจรรย์อย่างยิ่งประชาชนทั่วสารทิศหลั่งไหลมาทำบุญที่วัดไร่จิงจำนวนมาก ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากสิ่งสำคัญ คือ การสร้างงานเพราะการก่อสร้างใด ๆ ที่วัดจัดสร้างแรงงานที่มาทำงานจะเป็นคนในชุมชนทั้งหมด มีทั้งมาช่วยเอาบุญและได้รับค่าจ้างและมียาได้จากการขายอุปกรณ์การก่อสร้างเพราะวัดจะนำเงินบริจาคมาพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ อยู่เสมอ เมื่อนายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินมากขึ้น เจ้าอาวาสและคณะกรรมการชุมชนจึงตระหนักถึงการรุกคืบของโรงงานได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อซื้อที่ดินวัดขยายออกไปในราคาเจ้าของต้องการขายเพราะเจ้าอาวาสให้เหตุผลว่าคนอยู่รอบ ๆ วัดมีแต่ทำประโยชน์ให้เปล่ากับวัดเมื่อขายที่ดินก็ให้เขาได้ประโยชน์บ้างเพื่อป้องกันมลพิษจากโรงงานและสิ่งแปลกปลอมเข้ามาในพื้นที่เมื่อมีใครต้องการขายที่ดินต้องนำมาขายให้วัดก่อน เพื่อนำที่ดินมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นในบริเวณวัด

ชุมชนวัดไร่จิงเป็นชุมชนอุดมปัญญาเพราะกรรมการชุมชนประกอบด้วยวัด โรงเรียน องค์กรส่วนท้องถิ่นร่วมกันป้องกันการรุกเข้ามาของโรงงาน หากเจ้าของที่ดินรายใดต้องการที่ดินให้นำมาบอกขายกับวัดก่อนสาเหตุเจ้าอาวาสต้องการป้องกันโรงงานรุกขยายเข้ามาใกล้วัดเป็นเหตุชัดเจนในการมีสถาบันการศึกษาเข้ามาขอใช้พื้นที่ โดยไม่ต้องเสียค่าเช่าและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทุกสถาบันจึงมีโรงเรียนและสถาบันการวิจัยผู้บริหารและหน่วยงานเกี่ยวกับวิทยาลัยการอาชีพมากมายหลายสถาบัน ในบริเวณวัด ชุมชนวัดไร่จิงจะมีการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์แต่เป็นเรื่องที่น่าแปลกเพราะถึงแม้จะต่างศาสนาแต่คนในตำบลนี้ก็นับถือหลวงพ่อบุญวัดไร่จิง ดังเห็นได้จากเมื่อมีงานประเพณีประจำปีที่จัดขึ้นประจำปีในกลางเดือนห้าของทุกปีคนในชุมชนในบริเวณตำบล

ไร่จึงจะเข้ามาช่วยกันทำงานตามประเพณีด้วยความสมัครใจซึ่งงานนี้จะจัดยิ่งใหญ่ ด้วยระยะเวลา 9 วัน 9 คืน โดยมีทั้งการออกร้านและจัดแสดง กิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ อนึ่ง ประชาชนจำนวนมาก หลังไหลเข้ามาชมมัสการหลวงพ่อบุญในโบสถ์ (สัมภามณีนายสันติ อนุตธโค, ตุลาคม 2549) กล่าวคือ มีประชาชนมานมัสการเกือบ 3 ล้านคนในทุก ๆ ปี ทั้งนี้ นอกจากงานประเพณีที่กล่าวถึงไปแล้วนั้น ในเทศกาลต่างๆ อาทิ สงกรานต์และลอยกระทง ผู้คนก็จะหลังไหลมานมัสการหลวงพ่อบุญที่วัดเป็นจำนวนมากด้วยเช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนวัดไร่จึงเป็นภาพปรากฏชัดเจนในลักษณะกายภาพพื้นที่นาลดจำนวนลงวิถีการผลิตจึงเปลี่ยนไปเป็นแรงงานรับจ้างอิสระ อาทิ ครู แพทย์และพยาบาล เป็นข้าราชการในพื้นที่ชุมชนเดิม วิถีการผลิตด้านเกษตรกรรมเปลี่ยนจากการทำนาทำสวน แรงงานอิสระอีกทั้งเป็นการทำธุรกิจรายเล็ก การทำสวนผสมในที่ดินของตนซึ่งได้รับมรดกตกทอดมา

3.2 ชุมชนวัดคอนฮวย

3.2.1 ประวัติวัดคอนฮวย

การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนจีนในนครปฐมมีกว่า 200 ปีแล้ว เมื่อครั้งรัชกาลที่ 2-รัชกาลที่ 5 นครปฐมหรือเมืองนครชัยศรีเดิมมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจมาก เนื่องจากเป็นเมืองที่อยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรี ซึ่งอุดมสมบูรณ์เหมาะต่อการเข้ามาตั้งถิ่นฐานสิ่งสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งคือลุ่มน้ำนครชัยศรีถือเป็นแหล่งผลิตข้าวและน้ำตาลทราย ชาวจีนจะอพยพเข้าไปรับจ้างเป็นแรงงานหรือกุฎิในโรงงานน้ำตาลบางส่วนยังเป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมการเข้ามาเป็นแรงงานของคนจีนในกลุ่มน้ำนครชัยศรีสัญจรมาทางอ่าวไทยบริเวณเมืองสมุทรสาครผ่านทางกรุงเทพฯ แล้วเดินทางมายังเมืองนครชัยศรี ในปลายรัชกาลที่ 4-5 สังคมและเศรษฐกิจตามตลาดในชุมชนสำคัญชาวจีนเข้ามาตั้งร้านค้าขายเป็นส่วนใหญ่และเริ่มแทรกตัวอยู่อาศัยในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งมักจะอยู่ในชุมชนที่มีชาวบ้านหนาแน่น ที่เหมาะสมแก่การค้าขาย สินค้าที่ขายให้กับคนในท้องถิ่นจะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็กและเสื้อผ้า ถ้วยชาม น้ำตาลทราย พืชผัก เนื้อหมู เป็นต้น จึงสรุปได้ว่าการที่ชาวจีนเข้ามามีบทบาทสำคัญด้านการค้าเริ่มแรก คือ การเข้ามาเป็นแรงงานในการปลูกอ้อยและน้ำตาลเมื่อสะสมทุนมากขึ้นก็ขยายไปประกอบอาชีพค้าขายในชุมชนชนบท เนื่องจากแม่น้ำและลำคลองสายต่าง ๆ จำนวนมากเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางไปประกอบอาชีพ (สัมภามณีนายสันติ อนุตธโค, 2540) ในชุมชนใหญ่ที่คนอยู่หนาแน่นเหมาะแก่การค้าขายเป็นเหตุให้เกิดตลาดริมน้ำใน ลุ่มน้ำนครชัยศรีในเขตจังหวัดนครปฐมเป็นจำนวนมากถึง 14 แห่ง

เดิมวัดนี้ชื่อว่า “วัดโคกหวาย” เพราะบริเวณที่สร้างวัดเป็นเนินสูงมีต้นหวายขึ้นเป็นจำนวนมาก บ้างก็เรียก “วัดเชิงหวาย” ต่อมาท่านเจ้าคุณพระธรรมราชาบุตร (อาจ) ผู้สร้างวัด ได้พิจารณาเห็นว่า เป็นชื่อที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นมงคลนาม จึงเปลี่ยนใหม่เป็น “วัดคงคารามคอนหวาย” มีคำว่าคงคานำหน้าชื่อเพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน อย่างไรก็ตาม ประชาชนยังนิยมเรียกว่า “วัดคอนหวาย”

ในสมัยของพระอธิการประวัติ ปวตฺติโกเป็นเจ้าอาวาสวัดคอนหวายมีความสัมพันธ์กับชุมชนในหลายๆด้าน เช่น ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้มีการจัดค่ายธรรมสำหรับเยาวชน จัดทำแบบเรียนธรรมศึกษาและสอนธรรมศึกษาชั้นตรี โท แก่นักเรียนโรงเรียนวัดคอนหวาย สนับสนุนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา จัดกิจกรรมเทศน์มหาชาติเฉลิมพระเกียรติในวันแม่แห่งชาติ และกิจกรรมนั่งสมาธิถวายในหลวงในวันพ่อแห่งชาติ เป็นต้น

วัดคงคารามคอนหวายตั้งอยู่ในตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) เป็นผู้ริเริ่ม โดยให้ช่างจากอยุธยาและประชาชนในท้องถิ่นร่วมมือกันสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2394 ตามคำบอกเล่า เดิมบริเวณนี้เป็นโรงหีบอ้อย ซึ่งมีเจ้าของเป็นคนจีนภายหลังได้ยกที่ดินแห่งนี้ให้สร้างเป็นวัดขึ้น มีเนื้อที่ทั้งหมด 9 ไร่ 3 งาน 60 ตารางวา มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับคลองวัฒนา ทิศใต้กับตลาดคอนหวาย ทิศตะวันออกติดกับถนนที่แยกจากถนนเพชรเกษม ผ่านเข้ามาวัดไร่จึงไปเชื่อมกับถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรีและทิศตะวันตกติดกับแม่น้ำท่าจีน

จำนวนประชากรของตำบล

มีประชากรทั้งหมด 6,337 คน เป็นชาย 3,102 คน และหญิง 3,235 คน

การศึกษา

1. โรงเรียนวัดคอนหวาย สอนในระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. โรงเรียนคลองบางกระทึก สอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งอยู่ในโรงเรียนวัดคอนหวาย

ศาสนาและความศรัทธา

วัดคงคารามคอนหวายตั้งในตำบลบางกระทึก หมู่ 5 อำเภอสามพราน นอกจากนี้วัดแสดงความเป็นพุทธสถานมีศาลเจ้าแม่เซ่งเนี่ยเป็นที่ศรัทธาของคนในตำบลอีกแห่ง เมื่อถึงงานบุญตามประเพณีและวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา วัดยังคงเป็นศูนย์กลาง

ทางพุทธศาสนาและมีการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชาวจีน เช่น การทำบุญศาลเจ้า การกินเจ และไหว้บรรพบุรุษในวันตรุษจีน

การประกอบอาชีพ

จากสถิติจังหวัด ข้อมูลหมู่บ้าน (2545) ประชาชนในตำบลบางกระทึกประกอบอาชีพอันดับแรกทำเกษตรกรรม โดยมีผลผลิตจากการทำนา ทำสวนผลไม้ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ กล้วยไม้ เป็นต้นและอาชีพอันดับรอง คือ การประกอบธุรกิจการผลิตอาหารและสินค้าบริการ มีผลผลิตที่สร้างรายได้ในชุมชนโดยผลิตขนมและอาหารที่มีการผลิตจำหน่ายมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเป็นภูมิปัญญาสืบทอดมาที่มีความได้เปรียบด้านความสดใหม่ของอาหารที่ผลิตเนื่องจากใช้วัตถุดิบในชุมชนใกล้เคียง มะพร้าวมีมากในตำบลรวมทั้งเปิดและไขจากอำเภอบางเลน ซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 30 กิโลเมตร พื้นที่จำนวน 7,757 ไร่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 4,765 ไร่นับเป็นพื้นที่ที่ยังคงรักษาอาชีพเกษตรกรรมไว้ถึง 61.43 % ของพื้นที่ทั้งหมด

การพัฒนาการศึกษาวัดคอนหวายได้บริจาควัสดุอุปกรณ์และเงินค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียนวัดคอนหวายและเรือนพยาบาล ทั้งยังมอบทุนการศึกษาให้กับเยาวชนในท้องถิ่นที่มีความขาดแคลนอยู่เสมอเยาวชนในชุมชนนี้ได้รับการศึกษาครบทุกครอบครัว

การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมเจ้าอาวาสวัดคอนหวายมีฐานะเป็นรองประธานชมรม “เรารักแม่น้ำท่าจีนจังหวัดนครปฐม” ฝ่ายคณะสงฆ์มีการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดค่ายอบรมนักเรียนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมเยาวชน “นักสืบสายน้ำ” ซึ่งเป็นการให้นักเรียนโรงเรียนวัดคอนหวายร่วมกันเฝ้าระวังรักษาคุณภาพน้ำจัดกิจกรรม “ทอดผ้าป่าทางสายน้ำ” จัดสร้างแปลาน้ำวัดและประกาศเป็นเขตอภัยทาน สนับสนุนให้มีหน่วยงานประชาสัมพันธ์ประจำวัด เพื่อณรงค์ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น และสนับสนุนการจัดตลาดน้ำเพื่อสร้างรายได้สู่ชุมชน (พระอธิการประวัติ ปวตฺติโก (ผู้จัดพิมพ์), 2547 : 17-18, 25-27)

ตลาดคอนหวาย อยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 ทิศใต้ ติดต่อกับที่ดินของเอกชน ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำท่าจีนและทิศตะวันออกติดกับถนนสายเลียบบแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นถนนที่แยกมาจากถนนเพชรเกษม ผ่านวัดไร่จิงและทะเลออกไปพบถนนสายปิ่นเกล้า-นครชัยศรี ตลาดคอนหวายเป็นตลาดที่เจริญตั้งแต่ยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์อาคารสิ่งปลูกสร้างในตลาดมีลักษณะเป็นห้องแถวไม่มีช่องทางเดินตรงกลางที่ขนาบด้วยร้านค้าที่เป็นห้องแถวทั้งสองข้าง ตลาดคอนหวายเป็นชุมชนทาง

การค้าในระดับท้องถิ่นของคนเชื้อสายจีนที่เกิดขึ้นมาจากการขยายตัวทางการค้าตามเส้นทางคมนาคมทางน้ำ ในแม่น้ำท่าจีนบริเวณเขตเมืองนครชัยศรีเช่นเดียวกันกับการเกิดขึ้นของตลาดริมแม่น้ำในแถบนี้อีกหลายแห่งนับตั้งแต่สมัยรัชการที่ 5 ลงมาจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เช่น ตลาดบางเลน ตลาดบางปลา ตลาดห้วยพลู ตลาดต้นสน และตลาดใหม่ เป็นต้น ซึ่งตลาดเหล่านี้สามารถอยู่มาเกือบศตวรรษ บางแห่งค่อยร้างไปเมื่อช่วงเวลา 30-40 ปีหลังนี้เพราะการคมนาคมในแถบลุ่มน้ำเปลี่ยนไปใช้ถนนเป็นหลักแทนการคมนาคมที่เคยสัญจรทางน้ำ (สุกญา ฉันทติลภ, 2541 : 34)

ตลาดคอนหวายเป็นตลาดท้องถิ่นเล็ก ๆ ที่ประกอบด้วยร้านค้าย่อยๆ ซึ่งเป็นหน่วยเศรษฐกิจพื้นฐานของคนจีนที่บริหารกิจการ โดยครอบครัวสินค้าที่ขายมักจะเป็นสินค้าจำพวกของใช้จำเป็นเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้แก่ พวกพืชผัก ของแห้งต่าง ๆ สำหรับใช้ประกอบอาหาร เช่น น้ำตาลทราย เกลือ กะปิ เครื่องใช้ไม้สอยเกี่ยวกับการเกษตร เช่น พวกจอบ เสียม ขายน้ำมันก๊าดและอื่น ๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันตลาดคอนหวายเป็นที่ชาวบ้านในละแวกนั้น คือ ชาวบ้านในตำบลบางกระทึกและชาวบ้านตำบลบางเตย (อยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับตลาดคอนหวาย) เมื่อสมัยที่ยังไม่มีถนนตัดผ่านทางด้านหลังตลาดพวกชาวบ้านนิยมเดินทางมาทางเรือบ้างก็ลัดเลาะตามลำคลองมาทะเลอออกแม่น้ำแล้วมาเทียบเรือที่ตลาด บ้างก็พายเรือตัดข้ามฟากแม่น้ำมายังฝั่งตลาด ด้านหัวท้ายของช่องทางเดินในตลาดมีท่าทำให้ชาวบ้านผูกเรือเพื่อเข้ามาซื้อสินค้าในบริเวณตลาด

ในละแวกตลาดนั้นจะเป็นชุมชนที่มีคนอยู่อย่างหนาแน่น โดยเป็นทั้งที่พักอาศัยและร้านค้าไปในตัว หนึ่ง มีชาวบ้านที่เคยอยู่ในตลาดตั้งแต่เด็ก ๆ ได้เล่าให้ฟังว่า

“คนที่อยู่ตลาดจะเช่าที่ปลูกเรือนอยู่กันเองหลังคาและฝาผนังจะปลูกให้ชิดติดกับร้านของคนอื่น เนื่องจากพื้นที่ที่แบ่งเช่ามันแคบจึงต้องปลูกชิดติดกันดังที่เป็นสภาพของตลาดเก่าในทุกวันนี้” (กฤษณา ธรรมพ่องศรี, สัมภาษณ์ อ่างใน สิริกมล ศรีเดช, 2545: 59)

บริเวณด้านหลังตลาดมีศาลเจ้าอยู่หลังหนึ่งคือ ศาลเจ้าแม่เซ่งเนี่ยะ แต่เดิมตัวศาลเจ้าเป็นไม้ยกพื้นมีประตูเป็นเหล็กพับเลื่อนปิด ผู้เล่ายังได้เล่าว่าศาลเจ้ามีการย้ายที่ตั้งมาหลายครั้งกว่าจะมาตั้งในที่ที่เป็นกันทุกวันนี้ ปัจจุบันมีการบูรณะศาลเจ้าใหม่มีการสร้างเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนอยู่ในพื้นที่ด้านหลังตลาดเป็นพื้นที่ดินของเอกชนยกให้เป็นที่ตั้งของศาลเจ้า

พื้นที่ถัดจากด้านหลังของตลาดออกไปเมื่อก่อนจะเป็นทุ่งนาโล่งสุดลูกหูลูกตา เคยมีศาลแม่โพสพตั้งอยู่ในผืนนาที่พอจะมองเห็นจากบริเวณตลาด ส่วนพื้นที่อยู่บริเวณเหนือวัดคอนหวายขึ้นไปจะเป็นเรือสวนและที่ดินของเอกชน

โดยทั่วไปร้านค้าในยุคนั้นเป็นของคนเชื้อสายจีนซึ่งมักดำเนินกิจการโดยสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกเพราะครอบครัวของจีนอพยพในประเทศไทยแรกเริ่มจะเป็นครอบครัวเดี่ยวก่อน เนื่องจากฝ่ายชายจะเดินทางมาตั้งรกรากเพียงลำพังแล้วจึงได้ภรรยาเป็นคนท้องถิ่นและมีลูกด้วยกันที่นี่ ดังนั้นเมื่อครอบครัวเริ่มตั้งตัวได้สามารถมีกิจการการค้าเป็นของตัวเองเริ่มจากการเปิดร้านขายสินค้าจำเป็นในชีวิตประจำวันเล็กน้อย ๆ ผู้เป็นพ่อค้าก็จะเป็นทั้งหัวหน้าครอบครัวและผู้ดูแลควบคุมการดำเนินกิจการภายในร้านเองทั้งหมด เมื่อลูก ๆ โตขึ้นผู้เป็นพ่อมักจะแบ่งงานในร้านให้แก่ลูกชายช่วยแบ่งเบาภาระบ้าง เช่น ช่วยขายของ ช่วยคิดบัญชีในร้าน ส่วนลูกผู้หญิงจะไม่ค่อยมีบทบาทในร้านเท่าไรมีบทบาทช่วยแม่ทำงานบ้าน ทั้งนี้เพราะว่าการแบ่งงานในแรงงานจีนจะยึดถือการแบ่งงานตามเพศเป็นสำคัญ กล่าวคือ ฝ่ายชายจะมีบทบาทในการดำเนินกิจการทางการค้าของครอบครัว ฝ่ายหญิงจะดูแลในเรื่องของงานบ้านโดยต่างฝ่ายจะไม่เข้ามาก้าวล่วงหน้าที่ซึ่งกันและกัน ในกรณีที่ครอบครัวมีแม่เป็นคนไทยการแบ่งงานในครอบครัวอาจมีการยืดหยุ่นบ้างแม่อาจเข้ามามีบทบาทช่วยบริหารกิจการของครอบครัวและไม่ถูกกีดกันมาก เช่นเดียวกับผู้หญิงจีนที่ถูกควบคุมโดยประเพณีจีน โบราณ (สุมิตร ปิติพัฒน์, 2525) มีผู้หญิงไทยเชื้อสายจีนคนหนึ่งที่เกิดที่นี่ ได้เล่าให้ฟังว่าเมื่อก่อนครอบครัวของเธอเคยเปิดร้านขายของอยู่ในตลาด เตี้ยหรือพ่อของเธอมาแต่งงานกับแม่ แม่เป็นชาวบ้านบางเตยซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำกับตลาดดอนหวาย ครอบครัวเธอเปิดร้านขายของใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น น้ำตาลทราย น้ำมันก๊าด มีพี่ชายช่วยดูแลงานที่ร้าน ส่วนเธอกับพี่สาวช่วยแม่ทำงานบ้านและช่วยแม่ทำขนมและของกินเล็ก ๆ น้อยๆ ในตลาด คือ ทำข้าวหมาก ขนมจีบ และขนมดอกโสน เป็นต้น ซึ่งเรื่องเล่าดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าฝ่ายหญิงเองก็อาจจะมีส่วนร่วมช่วยทำมาหากินอยู่เหมือนกันแม้จะมีบทบาทในเชิงเศรษฐกิจที่เป็นรองฝ่ายชายในครอบครัวก็ตาม (กฤษณา ธรรม่องศรี, สัมภาษณ์ : 12 พฤศจิกายน 2544 อ้างในสิริกมล ศรีเดช, 2545 : 60)

3.2.2 โครงสร้างเศรษฐกิจของชุมชนวัดดอนหวาย

ในช่วง 30 กว่าปีที่ผ่านมานับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2510 ชาวตลาดดอนหวายได้เล่าให้ฟังว่า“การค้าในตลาดค่อยๆ ชบเซาแบบค่อยเป็นค่อยไปร้านค้าทยอยเลิกกิจการไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งร้านส่วนใหญ่ปิดตายใช้เพียงแต่เป็นที่อยู่อาศัย ตลาดเหลือเพียงร้านขายของไม่กี่ร้านเท่านั้นเองคนที่เคยขายสินค้าในตลาดบางส่วนออกไปขายของข้างนอก อย่างเช่นร้านขายผลไม้ แซ่อิม เมื่อก่อนเขาไปขายแถววัดไร่จิงหรืออย่างป่าไผ่เขาไปขายแถวตลาดนัด” (มัทรี เจริญสุจริต, สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2544 อ้างในสิริกมล ศรีเดช, 2545: 61-62)

สภาพชุมชนทางการค้าของตลาดคอนหวายมีผลทำให้ย่านการค้าเล็ก ๆ แห่งนี้เงียบเหงาลงจนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ผู้ถูกเลิกจ้างงานจำนวนหนึ่งได้อพยพกลับมาภูมิลำเนาเดิมหันมาประกอบอาชีพพร้อมกับครอบครัวคิดประกอบการค้า สร้างงานหารายได้เลี้ยงครอบครัวในวิถีชีวิตแบบเดิมที่พ่อแม่เคยทำมาก่อนประกอบกระแสการหารายได้เข้าประเทศของภาครัฐมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและธรรมชาติ ชุมชนตลาดวัดคอนหวายมีศักยภาพในด้านภูมิทัศน์และวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้ความได้เปรียบวิถีการผลิตและการผลิตสินค้าในระบบชุมชนดั้งเดิมในชุมชนแห่งนี้ประกอบกับสื่อมวลชน โดยความร่วมมือของผู้นำท้องถิ่นและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม (คำสั่งจังหวัดนครปฐมที่ 1358/2540) เรื่องส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมได้ร่วมมือกันโฆษณาประชาสัมพันธ์เผยแพร่ตลาดริมน้ำวัดคอนหวายให้เป็นที่รู้จักทางสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารสารคดีเชิงท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รายการโทรทัศน์และอินเตอร์เน็ต ตลาดคอนหวายจึงสามารถพลิกฟื้นสถานะทางเศรษฐกิจขึ้นมาได้อีกครั้ง แต่คราวนี้กลายเป็นแหล่งจับจ่ายใช้สอยทางด้าน “อาหารการกิน” เป็นหลักและใช้ภาพลักษณ์ของบรรยากาศตลาดที่โบราณ วิถีชาวบ้าน ซึ่งดำรงอาชีพเป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทอาหารเหล่านั้นนำสินค้าออกมาวางขายหน้าบ้านของตนเองแหล่งของสินค้าจำพวกพืชผักผลไม้ที่มาจากชาวสวนผู้ผลิตสินค้าบรรจุในวัสดุภัณฑ์สะอาดอย่างสวยงามทำให้ดูน่ารับประทาน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงดึงดูดให้คนชั้นกลางกลุ่มหนึ่งที่มีถิ่นพำนักในพื้นที่ของกรุงเทพฯและปริมณฑลต้องการเดินทางมาพักผ่อนและแสวงหาความสุขทางธรรมชาติแบบประหยัดและพักผ่อนในสถานที่แห่งนี้ เพราะว่ามีสินค้าพืชผักผลไม้และอาหารจำนวนมากให้ซื้อกลับบ้านไปประกอบอาหารรับประทานได้อีกประการหนึ่ง (สัมภาษณ์ นายชาญศักดิ์ วุฒิสังคะ, มีนาคม 2550)

โครงสร้างของธุรกิจชุมชนตลาดวัดคอนหวายจากอดีตชุมชนแห่งนี้เป็นศูนย์กลางค้าขายทางเศรษฐกิจของชุมชนชาวจีนในย่านนี้มีศาลเจ้าแม่เซ่งเนี่ยะเป็นประจักษ์พยานในความเป็นชุมชนการค้ามาแต่อดีตของชาวจีนเป็นองค์ประกอบชาวบ้านในชุมชนนี้ นายสุรินทร์ ปาปริมาตร เล่าว่า สมัยก่อนทุก ๆ คน ในบริเวณใกล้เคียงจะต้องมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันเมื่ออดีตนายสุรินทร์พายเรือขายข้าวสารอาหารแห้งของใช้จำเป็นเมื่อมีคนอพยพมาอยู่มาก จึงได้ขอเช่าที่ดินของนางสุณีย์ปลูกบ้านเพื่ออยู่อาศัยและขายสินค้า ได้ปลูกห้องแถวทำการค้าอยู่ในตลาดริมน้ำคอนหวายมากกว่า 50 ปีบริเวณแถวนี้เมื่ออดีตนิยมปลูกอ้อยเพราะสินค้าส่งออกเป็นน้ำตาลทราย ปัจจุบันที่ดินแถวบางกระทึกจะเป็นสวนส้มโอและปลูกกล้วยไม้เกือบเต็มพื้นที่

โครงสร้างเศรษฐกิจชุมชนตลาดวัดคอนหาวยจะเป็นสินค้าผลิตจากสวนมีอาหารประกอบสำเร็จและผลไม้ นานาชนิดที่ชุมชนใกล้เคียงนำผลผลิตมาขายในตลาดแห่งนี้ ในปัจจุบันได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดชุมชนหลังจากได้เคยรุ่งเรืองในอดีตและได้ซบเซาลงไปตามแผนพัฒนาของภาครัฐ (2504 - 2540) และสภาวะของปัญหาของปัญหาในระดับชาติที่ผ่านมาเป็นบทเรียนให้ชุมชนรู้จักวิธีการพึ่งพาศักยภาพตนเอง โดยใช้วิธีชี้นำภูมิปัญญาความสามารถในการประกอบอาหารของคนมาผลิตเป็นสินค้าชาวบ้านมีความจำเป็นในการเชื่อมสัมพันธ์พึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐและองค์กรภายนอก ในกรณีการอาศัยการมีส่วนร่วมในสิ่งที่ชุมชนไม่สามารถผลิตกรณีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อสุขอนามัยในการผลิตอาหารและที่พักอาศัย ซึ่งมีความหนาแน่นมากขึ้นจากจำนวนคนอพยพเข้ามาในชุมชน ด้วยแนวคิดทางธุรกิจทุกคนไม่เพียงเฉพาะต้องการขั้นพื้นฐานแต่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตและการสันทนาการ ตลาดชุมชนวัดคอนหาวยสามารถตอบสนองความต้องการในแนวทางการบริโภค ด้วยวิธีการผลิตพืช ผักสวนครัวและอาหารไว้เพื่อรองรับการบริโภคเป็นโอกาสของชุมชนใกล้เคียงเป็นการผลิตเพื่อการได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) เพื่อการหาตลาดรองรับการบริโภคทั้งตลาดภายในชุมชน และตลาดนอกชุมชนเป็นแนวคิดหนึ่งครัวเรือนสองวิถีการผลิต (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ : 2539) จำนวนร้านค้าแบ่งเป็นเขต มีประชาชน ซึ่งนิยมบริโภคได้เข้ามาซื้อผลผลิตในตลาดชุมชนแห่งนี้จากทั่วประเทศเนื่องด้วยผลผลิตสด - ใหม่ นำออกสู่ตลาดได้เร็วอีกประการด้วยภูมิประเทศและบรรยากาศริมฝั่งแม่น้ำซึ่งเป็นมนต์เสน่ห์ของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่คนในเมืองต้องการได้ออกไปสัมผัสวิถีชนบทเพื่อพักผ่อนในบรรยากาศธรรมชาติ ซึ่งหาได้ยากในเมืองหลวงยุคปัจจุบันนับเป็นโอกาสท่ามกลางวิกฤตเกิดการฟื้นฟูสภาพตลาดให้รุ่งเรืองอีกครั้ง

กล่าวได้ว่า บรรดาร้านค้าย่อยที่อยู่ในตลาดคอนหาวยสามารถก้าวผ่านยุคซบเซาสู่ยุครุ่งเรืองอีกครั้งได้ก็เพราะมีจุดแข็งของหน่วยเศรษฐกิจพื้นฐานทั่วไป คือ ร้านค้าดำเนินกิจการ โดยสมาชิกของครอบครัวสืบทอดมาคงจะเห็นได้จากกิจการการค้าของร้านหลาย ๆ ร้านในตลาดที่ยังดำเนินกิจการการค้าสืบเนื่องมาถึงทุกวันนี้สามารถพิจารณาตัวอย่างดังต่อไปนี้ (สิริกมล ศรีเดช, 2545 : 61)

- เจ้าของร้านขายขนมไทยที่นักท่องเที่ยวรับรู้ว่า เป็นร้านขายขนมชาววังที่ขึ้นชื่ออยู่ในตลาด ณ เวลาปัจจุบัน ได้เล่าว่า ตัวเขาเป็นคนรุ่นที่ 4 ของครอบครัวนับตั้งแต่บรรพบุรุษของเขามาดังรกรากอยู่ที่นี้ คนรุ่นแรก ๆ คือ ปู่กับย่าของเขาขายกล้วยเตี๋ยกับกาเฟออยู่ในตลาด พอถึงรุ่นพ่อแม่ก็ได้หันมาขายสินค้าพวกเสื้อผ้าและของใช้จำนวนพลาสติกต่าง ๆ เช่น ตะกร้า กะละมัง ฯลฯ ซึ่งต่อมาก็เลิกขายไปส่วนตัวเขาหันมาเปิดร้านขายขนมชาววังที่บ้านแทน ปัจจุบันร้านขายขนมไทยชาววังเป็นร้านหนึ่งในตลาดคอนหาวยที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยธุรกิจของตนเอง (สัมภาษณ์นางอัทนีย์ คงสุข)

- เจ้าแก่ว่านขายเปิดพะไล่นายหนับ เมื่อก่อนที่ร้านของเขาเคยขายสินค้าอุปโภคบริโภค มาก่อน ต่อมาเขาก็หันมาขายเสื้อผ้าสำเร็จรูปอยู่พักหนึ่งก่อนที่จะเลิกไปและหันมาค้าเปิดพะไล่นาย ซึ่งเมื่อก่อนก็เป็นเพียงร้านเล็กขายเปิดแค่วันหนึ่งไม่เกิน 20 ตัวเท่านั้น บางวันขายไม่ดีของเหลือเยอะ ก็ต้องให้น้องชายขับรถมอเตอร์ไซค์ตระเวนออกไปขายตามหมู่บ้านข้างนอก ก่อนที่จะเป็นร้านขายเปิด พะไล่นายในทุกวันนี้นี้จำนวนการจำหน่ายมากขึ้น ผู้มาซื้อเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 500 -1,000 ตัวในช่วงวันเทศกาล ต่าง ๆ หรือวันหยุดสุดสัปดาห์ ได้พัฒนารูปแบบให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นปัจจัย ทางด้านราคาคุณภาพของอาหารรสชาติ ตลอดจนวัสดุที่ใช้เปิดพะไล่นายนับตั้งแต่เปิดที่มีคุณภาพ ดี ขนาดได้มาตรฐานและที่สำคัญได้ผ่านขั้นตอนการผลิตที่ได้คุณภาพขั้นตอนการผลิตยังคงใช้ เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ เป็นถังไม้กลมมีแกนด้ามมีดชันเปิดวิธีลอกขนเปิดใช้กาวน้ำตาลลอกขน การค้า เปิดยังใช้แรงงานคน โดยถ่ายทอดสู่ลูกหลานปัจจุบันลูกหลานของนายหนับเป็นผู้สืบทอดกิจการการค้า และเป็นธุรกิจในรอบครัวที่สามารถดำเนินธุรกิจให้เกิดความยั่งยืนได้โดยสมาชิกในรอบครัว

- ร้านขนมตาลป่าไข่ สามารถดำเนินกิจการค้ามาจนถึงคนรุ่นที่ 3 เดิมเป็นเพียงแค่ว่าร้านเล็ก ๆ ในตลาด ต่อมาเมื่อมีชื่อเสียงและขายดีในยุคที่คอนทวายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำให้ กิจการค้าขายตัวมากลูกทั้ง 3 คนเรียนจบปริญญาและกลับมาบ้านสืบทอดการค้าขายขนมต่อจาก ป่าไข่ ใช้แรงงานสมาชิกในรอบครัว การใช้กำลังผลิตมีการผสมเทคโนโลยีสมัยใหม่ใน การบรรจุภัณฑ์และการกวนแป้งไข่วัตถุดิบให้เข้ากัน วัตถุดิบสั่งซื้อจากร้านค้าและอำเภอบางเลน ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงที่ผลิตเปิด ไก่และไข่มากที่สุดในจังหวัด เมื่อขายมากขึ้นจึงค่อยจ้างแรงงาน จากข้างนอก ส่วนใหญ่เป็นเด็กมาจากทางภาคอีสานมาช่วยทำขนม ช่วยบรรจุห่อขนมและช่วยขาย ที่ร้านจากอดีตขายเพียงสองกระจาดในปัจจุบันผลิตขายโดยใส่ถุงจำหน่ายมากกว่าเดิมประมาณ 800 ถุง/วัน เพราะสมาชิกในรอบครัวได้ขยายเพิ่มขึ้น

- ร้านขายขนมตาลป่าพะยอมเป็นอีกร้านหนึ่งที่มีชื่อเสียงในตลาดคอนทวาย ป่าพะยอมนั้นทำเองขายเอง มีลูกสาวคนหนึ่งมาช่วยขายไม่ได้จ้างใครเพราะผลิตจำนวนน้อย (แค่หนึ่งกะละมังต่อวัน) ขายหมดแล้วหมดเลยไม่มีสินค้าคูนไว้มากอย่างร้านขายสินค้าสมัยใหม่

- ร้านขายผัก-ผลไม้ เป็นร้านเก่าแก่ที่ขายในตลาดมานาน อนึ่ง สามารถสังเกตเห็น ได้โดยง่ายและมีการสืบทอดธุรกิจกันมารุ่นต่อรุ่นแม้แต่คนรุ่นใหม่ก็ยังคงสานต่อสาเหตุ คือ การขายสินค้า ขายดีในวันเสาร์ - อาทิตย์ แรงงานในรอบครัวยังมีโอกาสเข้ามาช่วยได้ในวันหยุด เรียนเพื่อเตรียมสินค้าไว้ขาย และไม่ต้องเดินทางไปทำงานหรือเรียนไกลบ้าน เพราะบริเวณร้านค้า ซึ่งเป็นสถานที่ค้าขายและเป็นที่พักอาศัยอันเป็นขอบเขตที่ใช้วิจัย

ในปัจจุบันตลาดคอกน้ำคอนหวายมีธุรกิจที่ดำเนินการอยู่หลายประเภทจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาภาคการผลิตของชุมชนวัดคอนหวายมีปัจจัยการผลิตพอเพียงในท้องถิ่นจากอาชีพเกษตรกรรม เพราะสถานที่ตั้งเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ที่เป็นแหล่งผลิตข้าว อ้อยและมะพร้าวส่งออกเป็นสินค้า เมื่อมีคนอพยพเข้ามาอยู่จำนวนมากการผลิตจากการบริโภคในครัวเรือนมีส่วนเกินได้นำมาขายเป็นอาชีพที่ค่อย ๆ ขยายตามกำลังแรงงานของจำนวนกลุ่มคนในชุมชน ผู้มีอาชีพทำสวนเกษตรเป็นกลุ่มแม่บ้านในอดีตเป็นแรงงานในครัวเรือนเป็นผู้ผลิตที่มีฝีมือสืบทอดจากบรรพบุรุษมาแต่อดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้ชุมชนวัดคอนหวายมีประชาชนเข้าไปท่องเที่ยวและเกิดผู้ประกอบการค้าแยกออกเป็นอาชีพหลากหลายในชุมชน

กำนันบัญชา วุฒิสังคะ อายุ 56 ปี เป็นคนดั้งเดิมในชุมชนคอนหวายก่อนปี 2540 คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ออกจากชุมชนไปทำการค้าและทำงานในสถานที่ต่าง ๆ เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจได้มีการรวมกลุ่มปรึกษากันในสมาชิกชุมชน ร่วมกันปรับปรุงตลาดคอนหวายร่วมกลุ่มรวมพลังชาวบ้านพลิกฟื้นอาชีพของครอบครัวและพัฒนาองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน คนในชุมชนที่มีภูมิปัญญาในชุมชนร่วมกันดำเนินธุรกิจประกอบการค้าสินค้าที่มีอยู่ในครัวเรือนมาขายร่วมกันคิดร่วมกันประกอบอาชีพที่แต่ละคนมีความชำนาญผลิตสินค้าประเภทอาหารประกอบเป็นอาชีพซึ่งแต่ละครอบครัวถนัดปรับปรุงสินค้าเป็นที่ประทับใจของผู้ซื้อ โดยใช้กำลังผลิตจากครอบครัวและเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน ถึงแม้ตลาดจะขยายอาณาเขตออกไปการบริหารตลาดก็ยังคงอยู่ในรูปของคณะกรรมการชุมชน ถึงแม้พื้นที่ขยายไปมากมีการเข้ามาเช่าพื้นที่ขายของมากขึ้นจากชุมชนอื่น ๆ แต่ยังรักษาพื้นที่ตลาดไว้สำหรับคนภายในชุมชน

นายสุรินทร์ ปาปริมาตร อายุ 80 ปี กล่าวถึงบริเวณที่แห่งนี้ล้อมรอบด้วยนาข้าว มีห้องแถวเพียง 20 ห้อง เมื่อ 60 ปีที่แล้วเป็นคนมีอาชีพเป็นพ่อค้าหาบเร่ ค้าขายโดยการพายเรือสินค้าที่ขายมีผัก หมู ข้าวสาร ของใช้ในครัวเรือน ขายสินค้าไปยังสถานที่ต่าง ๆ ต่อมาได้เช่าที่ดินปลูกห้องแถวที่ตลาดคอนหวาย มีลูก 4 คน ชาย 3 คน หญิง 1 คนและเปลี่ยนอาชีพเป็นขายขนมเปียะโบราณ ปัจจุบันห้องแถวที่พักอาศัยใช้เป็นที่ขายขนมเปียะอย่างเดียวส่วนบ้านพักอยู่ห่างจากตลาดไปทาง หมู่ 6 ส่วนน้องชายของนายสุรินทร์ ชื่อ นายวิจิตรชีพอาชีพตัดเสื้อเปิดร้านอยู่ในตลาดคอนหวาย ปัจจุบันยังคงเปิดรับตัดเสื้ออยู่เพียงร้านเดียวที่ตลาดคอนหวายและเป็นผู้จัดการห้องเช่าแทนภริยา คือ นางสุนีย์ซึ่งได้รับมรดกจากพ่อแม่

นายชาญศักดิ์ วุฒิสังคะ ประธานชมรมรักแม่น้ำท่าจีน อายุ 60 ปี มีบุตรชาย 2 คน หญิง 1 คน ครอบครัวมีอาชีพทำขนมเปียะหอมสูตรดั้งเดิมและทองม้วนสด มีภรรยาและบุตรเป็นกำลังการผลิต วันเสาร์ – อาทิตย์เป็นวันที่ขายดีมาก บุตรสาวเป็นผู้สานต่อกิจการของครอบครัวร่วมกับบิดา – มารดา ลูกชายคนโตเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างลูกชายคนรองทำงานที่การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย นายชาญศักดิ์ดำรงตำแหน่งประธานชมรมรักแม่น้ำท่าจีน เล่าว่ามีชมรมฯมีเครือข่ายคณะกรรมการ 3 อำเภอ ประชุมเดือนละครั้ง งบประมาณที่ใช้ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนใช้วิธี 3 ปีทอดผ้าป่าครั้ง เพื่อนำงบประมาณมาสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์อนุรักษ์แม่น้ำอบรมนักรเรียนสร้างจิตสำนึกรักน้ำและสิ่งแวดล้อมมีบางหน่วยงานก็บริจาคเงินมาให้ทำกิจกรรมรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมหรือน้ำเป็นพิษ

นางอัทนีย์ กงสุข เจ้าของร้านทำขนมหวานในตลาดคอนหวายมีลูกสาวเพียงคนเดียว สมรสแล้ว มีลูกของน้องซึ่งเป็นหลานมาช่วยงานขั้นตอนการผลิตจะใช้แรงงานตนเองขนมที่ขายเป็นขนมไทย ได้แก่ เม็ดขนุน ผอ่ยทอง ขนมชั้น ทองหยอด เม็ดเล็กหวานอร่อยทำไม่เหมือนใครคงความดั้งเดิมการทำขนมแบบไทย นอกจากทำด้วยตนเองแล้วยังฝึกอบรมการทำขนมฟรีให้แก่ผู้สนใจตามโครงการฝึกอาชีพธุรกิจค้าปลีกตามวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนมาฝึกอาชีพพักอยู่อาศัยโดยไม่คิดค่าเรียน ใช้วิธีการเรียนโดยธรรมชาติ โดยการสังเกต ชักถาม จดบันทึกและทดลองทำจริงมีผู้สนใจเรียนแล้ว 4 รุ่น การสำเร็จหลักสูตรผู้เรียนจะเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเองการทำธุรกิจเช่นนี้ไม่มีระบบทุนนิยมเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งวิถีชีวิตชุมชนตลาดคอนหวายเช่นนี้ยังคงดำเนินอยู่ในวิถีของระบบชุมชนวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นวิธีการเกื้อกูลแบบมีน้ำใจด้วยภูมิปัญญาของตนเองเป็นวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน

นายถาวร ประทุมเงิน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางกระทีก (2549) ให้ข้อมูลถึงความภูมิใจในชุมชนตลาดคอนหวาย เพราะผลผลิตและการค้าเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีจุดขึ้นในการผลิตสินค้าโดยคนในชุมชน ผลผลิตมาจากชาวสวนในบริเวณรอบ ๆ ตำบล เช่น ส้มโอ ขนุน ชมพู่ ฝรั่ง กล้วย ไข่ ปลา รวมทั้งขนมต่างๆ ล้วนผลิตขึ้นเองจากคนในชุมชน ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำไม่ต้องพึ่งพาทุนจากภายนอกเป็นการผลิตในสิ่งที่มีผู้ต้องการ จึงเป็นโอกาสให้คนในชุมชนมีโอกาสขายผลผลิตได้ในบริเวณชุมชนเกิดรายได้ประจำและสามารถเลี้ยงครอบครัวคนในชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างมีศักยภาพได้ โดยอาศัยประสบการณ์และความชำนาญจากภูมิปัญญาของตนเป็นหลัก

องค์การบริหารส่วนตำบลได้ช่วยเหลือเรื่องสาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชน เช่น ด้านความสะอาด สุขอนามัยและมีความภาคภูมิใจต่อรางวัลที่ได้รับสามารถดูแลชุมชนได้อย่างมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองด้วยระบบเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่าชุมชนวัดคอนทวายมีองค์กรที่มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งพร้อมกับการรวมตัวของคนในชุมชนการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและสามารถดำเนินธุรกิจแบบเศรษฐกิจพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ด้วยปัจจัยการผลิตภายในชุมชนภายในท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากประชาชนและองค์กรท้องถิ่น พบว่า ภาครัฐแก้ปัญหาเศรษฐกิจในแนวทางวิถีชีวิตที่ขัดแย้งกับความเป็นจริงของสังคมไทย โดยเฉพาะในชุมชนชนบทที่รับวิธีสั่งการของศูนย์กลางอำนาจสร้างปัญหาอย่างยิ่งในระบบ ครอบครัวยิ่งทำให้เกิดการขัดแย้งทางสังคมมากขึ้นแม้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-10 จะมีบทสรุปให้คนเป็นศูนย์กลางพัฒนาก็ตามแต่ผลอาจเป็นข้อมูลที่ไม่ตรงกับธรรมชาติชาวบ้านในชุมชน

ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมในบริบทของแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นั้น หมายถึง “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลก การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาอย่างเป็นธรรม” (สำนักประเมินผลการพัฒนา สศช. 9 เม.ย. 2550) ปัญหาคือ วิธีการรวมศูนย์กลางอำนาจสั่งการลงมาสู่ท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนควรมีความพร้อมก่อนเพื่อความเข้มแข็งและมั่นคง จึงสามารถปฏิบัติได้ตามนโยบายการรักษาวิถีชีวิตของตนเองในรูปแบบของชุมชนในวัดไร่จิงคงอยู่ในระบบวิถีการผลิตอาชีพทำสวนน้อยลง เพราะอำนาจนโยบายการแปรผลผลิตการเกษตรสู่การเป็นอุตสาหกรรม ได้เปลี่ยนวิถีชุมชนบางส่วนเป็นผู้ประกอบการรายย่อยชุมชนวัดคอนทวายบุตรหลานในครัวเรือน เมื่อจบการศึกษาจึงกลับมาประกอบอาชีพตามบิดามารดาญาติพี่น้องไม่ต้องเหนื่อยยากทำงานไกลเพราะมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวได้ดีไม่จำเป็นต้องไปหางานทำไกลบ้าน ดังนั้นแนวทางปฏิบัติและพัฒนาจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช) ฉบับ 10 ได้เน้นแผนในเรื่อง “ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” แนวนโยบายการปฏิบัติเรื่องการมีแนวคิดจากรากฐานของชุมชนเป็นหลักต้องรับฟังแนวคิดการทำธุรกิจการค้าของคนที่อยู่ในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมจากภูมิปัญญาและความต้องการของคนในท้องถิ่นแผนพัฒนาฯจึงจะเป็นไปได้จริง

แนวคิดของนายอานันท์ ปันยารชุนประเทศไทยปกครองจากข้างบนเริ่มจากกระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองใช้อำนาจรัฐอย่างเต็มที่ ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะเขียนไว้ให้มีส่วนร่วมของประชาชนในระบบ Civil Society ซึ่งอำนาจเป็นของประชาชนแต่ผู้ใช้อำนาจแทนประชาชนกลับนึกว่าเป็นของตนเองความทุกข์ของประชาชนในท้องถิ่นชุมชน จึงมักพบกับปัญหา

และอุปสรรคจากบรรดาอำนาจมาดยธาไปโดยที่สืบทอดมาอย่างยาวนานและไม่ยอมรับสติปัญญาของชุมชนโดยตั้งโจทย์ไว้ว่าชุมชนยังล้าหลังอยู่ในขณะนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงต้องการสื่อให้อำนาจรัฐรับรู้ รับฟัง ชาวบ้าน ในสิ่งที่ชุมชนต้องการเพื่อพัฒนาบ้านเมืองจากปัญญาของคนในชุมชนที่ยึดมั่นเรียนรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของตนเองมีความประสงค์รักษาความเป็นชุมชนของทั้งสองในแนวของอัตลักษณ์เดิมแม้กาลเวลาจะผ่านมานานระบบทุนนิยมจะรุกคืบ แต่ก็ยังเป็นเพียงปะทะประสานกันด้วยระบบทวิลักษณ์เศรษฐกิจชุมชนเล็กจากรอบครัวเป็นของชุมชนท้องถิ่นยึดโยงกับเศรษฐกิจชุมชนใหญ่และเติบโตขึ้นกับเศรษฐกิจชาติ จากแนวคิดของ(Frederick List 1789-1846) นักเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถผสมผสานกันได้ ในสถานะของการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างรัฐและชาวบ้านในชุมชน

นักเศรษฐศาสตร์ (ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์) กล่าวถึงเรื่องค้าปลีก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการตลาดขนาดเล็กมักเกิดจากส่วนผสมของเหตุผลหรือตรรกทางเศรษฐศาสตร์ล้วน ๆ และเหตุผลทางการเมืองเกิดจากผลิตผลทางประวัติศาสตร์โครงสร้างทางอำนาจการต่อรองระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยมีความกดดันจากเหตุของภายนอกและภายในประเทศเป็นผลิตผลระหว่างโครงสร้างอำนาจรัฐบาลกลางและอำนาจภายในรัฐบาลท้องถิ่น มุ่งเห็นผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นหรือให้ประโยชน์กับผู้บริโภคเป็นแนวนโยบายในทางปฏิบัติ

ตัวอย่างเช่นประเทศญี่ปุ่นที่คนทั่วโลกมองภาพลักษณ์เป็นคนรักชาติแต่มองเข้าไปในเชิงลึกจะมองเห็นถึงสภาพแห่งความจริงที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนญี่ปุ่นมีบ้านขนาดเล็กไม่นิยมใช้รถยนต์ส่วนตัว ดันทุนการเก็บสินค้าสูงกว่าให้ร้านค้าย่อยของชุมชนเก็บไว้ที่ร้านคนญี่ปุ่นจึงสามารถไปซื้อของใกล้บ้านได้วันละหลายครั้ง การจัดการมีประสิทธิภาพโดยอำนาจการจัดการของรัฐบาลท้องถิ่นเป็นทางเลือกข้างที่จะให้ประโยชน์ตกแก่ชุมชนท้องถิ่นไม่ใช่ผู้บริโภค

ดังนั้นตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นเหตุผลของการวิจัยที่ต้องการจะสื่อถึงเหตุผลไปยังชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นได้ ศึกษาแนวคิดวิธีรักษาวิถีชุมชนวัดไร่จึงเป็นตัวอย่างที่มีเจ้าอาวาสและกรรมการรวมกันปกป้องการรุกคืบเข้ามาของทุนนิยมขนาดใหญ่ ซึ่งได้ขยายโรงงานเข้ามาครอบครองทรัพยากรในพื้นที่ทำกินพื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนการคงสภาพไว้ โดยไม่เปลี่ยนสถานภาพจากวิถีชุมชนไปแรงงานอิสระรับจ้างนอกชุมชนบริเวณตำบลและอำเภอใกล้เคียงวัดไร่จึงได้อาศัยพื้นที่บริเวณวัดจัดร้านค้าชุมชนบางครอบครัวรับราชการและเรียนหนังสือแต่เสาร์ – อาทิตย์

ได้มีโอกาสเก็บผักและผลไม้ที่เป็นผลผลิตของคนมาขายในตลาดชุมชนการค้าเนินนโยบายภาครัฐ โดยคงรูปแบบการบริหารผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 1-10 (2504-2550) วิถีชุมชนยังถูกขูดรีดทรัพยากรแม่แผนพัฒนาฉบับที่ 10 ต้องการสร้างภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและมีความสุขแต่อีกด้านหนึ่งของผู้บริหารประเทศถูก “รุก” โดย ทุนต่างชาติ (ทวิ มีเงิน : 2550) ในกรุงเทพฯ ตึกสูง ๆ เป็นของสิงคโปร์และตะวันออกกลาง ธุรกิจของคนไทยในชุมชนถูกองค์กรท้องถิ่นปรับเปลี่ยนความทันสมัยใส่ร้าน เทสโก้โลตัส คาร์ฟูร์และเม็คโครความขัดแย้งของคนในชุมชนมีอาจด้านทานกระแสเงินทุนต่างชาติภายใต้การส่งเสริมของบุคคลากรในภาครัฐ เศรษฐศาสตร์พอเพียงจะเกิดได้ ภาครัฐต้องมีความเข้าใจระบบแท้จริงภายในชุมชนจะคงอยู่ได้ด้วย วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ กล่าวถึงทิศทางเศรษฐกิจ (14 ส.ค. 2550) ประเทศอยู่ใน กลุ่มอุตสาหกรรมระดับกลาง แต่อุตสาหกรรมของไทยยังมุ่งการขอสิทธิพิเศษในเรื่องการส่งออก สินค้าเพราะการวางกรอบนโยบายเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยพึ่งพาการอ่อนค่าของ เงินตราในความเป็นจริงต้องพึ่งพาดุลการค้าภายในประเทศ เพราะประชากรในประเทศมี จำนวนถึง 63 ล้านคน (ประชากรศาสตร์) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแล ดิลกวิทย์รัตน์ กล่าวถึงความเข้มแข็งของชุมชนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ณ อิมแพคเมืองธานี (2550) แรงงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรม 43% (เท่ากับ 16 ล้านคนเศษ) รับค่าแรงอยู่ที่วันละ 186 บาท ผ่านมาหกทศวรรษหลังสงครามโลกคนงานยังมีราคาค่าแรงงานราคาถูกเพื่อตอบสนองระบบทุน นิยมในความเป็นจริงอัตราค่าจ้างนี้ ไม่อาจเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวปัญหาความล่มสลายของ ครอบครัวในชนบทจึงยากจนลงถึงแม้ภาครัฐจะมีนโยบายออกมาแต่ความจริงผู้นำนโยบายมา ปฏิบัติล้วนมองปัญหาจากเอกสารคำสั่งนำมาปฏิบัติเข้าสู่ชุมชน โดยขาดองค์ประกอบในการ สังเคราะห์วิถีชีวิตของชุมชน

งานวิจัยฉบับนี้เพียงค้นหาความพอเพียงในการดำรงชีพเพื่อให้วิถีชีวิตของชุมชน ได้อาศัยทรัพยากรและได้อยู่อาศัยร่วมกันของคนในครอบครัว มิต้องย้ายถิ่นเพราะถูกนโยบายของ ผู้มีอำนาจอุตสาหกรรมชาติในท้องถิ่นไปให้ระบบทุนนิยมเสรีก่อเกิดให้คนในชุมชนต้อง อพยพไปขายแรงงาน เพื่อการอยู่รอดทั้งยังต้องการสื่อให้เห็นอำนาจรัฐเข้าใจวิถีการพัฒนา บ้านเมืองจากปัญหาของคนในชุมชน โดยเรียนรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของ ชุมชนเพื่อรักษาความเป็นชุมชนของทั้งสองในแนวทางของอัตลักษณ์เดิม แม้ระบบทุนนิยมจะ รุกคืบแต่ก็เป็นเพียงปะทะประสานกัน ด้วยระบบทวิลักษณ์เศรษฐกิจชุมชนเล็กจากครอบครัวเป็น

ของชุมชนท้องถิ่นยึดโยงกับเศรษฐกิจชุมชนใหญ่ขึ้นและเติบโตขึ้นเป็นเศรษฐกิจชาติ จากแนวคิดของ (Frederick List 1789-1846) ความสามารถของชุมชนได้พัฒนาให้เกิดธุรกิจการค้าในรูปแบบการใช้โอกาสความได้เปรียบของภูมิประเทศมีแนวความคิดรวมกลุ่มแบ่งแยกการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสามารถของแต่ละครัวเรือน

สภาพทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้งบนริมฝั่งน้ำอันอุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีขี้หวัดเกิดความหนาแน่นของการอพยพเข้ามาอยู่ของคนหลายชาติพันธุ์ตลาดคอนหวายเป็นชุมชนชาวจีนที่เข้ามาอาศัยทำกินเป็นกลุ่มใหญ่จากแรงงานรับจ้างได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาเป็นพ่อค้า ความขยันอดทนและนำอาชีพทำสวนมาเผยแพร่ เช่น ขุดดินขกร่องทำสวน การเลี้ยงหมู การเลี้ยงเป็ดและการประกอบอาชีพใช้กำลังร่างกายและชีวิตชีพเลี้ยงครอบครัว เริ่มจากชาวจีนมาเป็นแรงงานเมื่อสะสมเงินได้มากขึ้นก็จะแต่งงานกับหญิงไทยและประกอบอาชีพการค้าในตลาดสัตตภัณฑ์ที่เป็นข้อสันนิษฐานได้ว่าในตลาดคอนหวายเป็นชุมชนชาวจีน คือ ใกล้กับวัดคอนหวาย มีศาลเจ้าแม่เซ่งนี่ยะฮีนขงอยู่มาคู่กับวัด วัฒนธรรมและประเพณีของไทยมีความประสานกลมกลืนกับวัฒนธรรมประเพณีชาวจีนระหว่างการทำบุญใส่บาตร เชื้อเรื่องกรรมเก่า ทำบุญเพื่อความสุขและได้ผลบุญ ในชุมชนนี้จึงมีประเพณีสืบทอดกันมาของวัฒนธรรมชาวจีนในเรื่องความกตัญญูและความเคารพในบรรพบุรุษ โดยคงความขยันอดทนและกตัญญูรู้บุญคุณคนความผสมผสานของประชากรในท้องถิ่นระหว่างวัฒนธรรมของจีนและวัฒนธรรมของไทยชุมชนวัดคอนหวายจึงมีการประกอบอาชีพในการค้าขายผลไม้และประกอบอาชีพค้าขายประกอบอาหารมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยฝีมือที่มีการสั่งสมการทำอาหารจากบรรพบุรุษมูลฐานจากความสมบูรณ์ของผลิตผลนาชนิดที่ผลิตได้ในชุมชนอันเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญเริ่มต้นด้วยการปลูกข้าว อ้อยและมะพร้าว อันเป็นวัตถุดิบที่นำแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารได้เป็นอย่างดี อาหารอร่อยของชุมชนนี้ ดังเช่น เป็ดพะโล้คอนหวาย ขนมตาล ขนมโบราณและปลาตะเพียน คัมเค็มส่วนเพิ่มปัจจัยการผลิตที่มาจากอดีตและสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาการผลิตของชุมชนวัดคอนหวายมีปัจจัยการผลิตพอเพียงในท้องถิ่น อาชีพเกษตรกรรมมีสถานที่ตั้งเป็นแหล่งดินอุดมสมบูรณ์ ผลิตข้าว อ้อยและมะพร้าวส่งออกเป็นสินค้าเมื่อมีคนอพยพเข้ามาอยู่จำนวนมากการผลิตการบริโภคในครัวเรือนเมื่อมีส่วนเกินได้นำมาขายเป็นอาชีพที่ค่อย ๆ ขยายตามกำลังแรงงานของจำนวนกลุ่มคนในชุมชน มีผู้ทำสวนเกษตรกลุ่มแม่บ้านในอดีตเป็นแรงงานในครัวเรือน ซึ่งเป็นผู้ผลิตที่มีฝีมือสืบทอดมาตั้งแต่ในอดีตสู่ปัจจุบันทำให้ชุมชนวัดคอนหวายมีประชาชนเข้าไปท่องเที่ยวและเกิดผู้ประกอบการค้าแยกออกเป็นอาชีพหลากหลายในชุมชนจากแผนผังการค้า ดังต่อไปนี้

1. ร้านค้าและร้านอาหาร แบ่งออกเป็นส่วนตัวต่างๆตามประเภทสินค้า พื้นที่ และ ลักษณะอาคาร ได้เป็น 3 โซน ได้แก่

โซนที่ 1 บริเวณริมน้ำที่จอดรถศาลาแก้ว (ป่าช้าเดิม) คือ บริเวณลานวัดและลาน สนามกีฬาโรงเรียน ซึ่งแบ่งย่อยตามประเภทสินค้าได้อีก 3 ส่วน คือ

- โซน 1-ก ปลูกสร้างเป็นอาคาร โล่งยาวตามริมแม่น้ำเป็นส่วนจากร้านค้าที่ขายของ เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น ของที่ระลึกทั่วไปบริเวณนี้ส่วนใหญ่ถูกปล่อยโล่งทิ้งไว้มีเพียงร้านค้าประจำที่ขาย ของที่ระลึกช่วงปลายเท่านั้น หนึ่ง ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์จะมีการขายเครื่องคัมบังเล็กน้อย
- โซน 1-ข บริเวณลานวัด ปลูกสร้างเป็นอาคาร โล่งยาว ขนาบข้างทางเดินริมเขื่อน ดั้งเดิมและบริเวณพื้นที่โล่ง สินค้าจะเป็นประเภทผัก ผลไม้และของฝากจากเกษตรกรในท้องถิ่น
- โซน 1-ค บริเวณลานสนามบาสเกตบอลโรงเรียนวัดคอนหาวย เป็นร้านค้า ตั้งโต๊ะ/แผงขายของทั่วไป เช่น อาหารแห้ง ไก่ย่าง ปลาเค็ม ผลไม้และอาหารคาว-หวาน เป็นต้น

โซนที่ 2 บริเวณตลาดเก่า แบ่งย่อยอีกได้ 2 โซน

- โซนที่ 2-ก ส่วนที่เป็นตลาดเก่า คือ ตั้งแต่ส่วนต่อจากลานสนามกีฬาโรงเรียน คือ ส่วนที่เป็นที่ตั้งของตลาดริมน้ำเดิมทั้งหมด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่มีการค้าขายอาหารคาว-หวานที่มี ชื่อเสียง รวมทั้งร้านค้าประกอบกิจกรรมต่าง ๆ (พื้นที่วิจัย)
- โซนที่ 2-ข เป็นส่วนของอาคารที่ก่อสร้างต่อเติมจากตลาดเก่าโบราณภายหลัง คือ ตั้งแต่หน้าศาลเจ้าแม่เซ่งเนี่ยะไปจนถึงตลาดใหม่ ลักษณะร้านค้าเป็นร้านขายอาหารและเครื่องคัม บังทั่วไป เช่น ห่อหมก กาแฟ และเป็ดพะโล้ เป็นต้น นอกจากนี้ บริเวณริมทางเดินเข้าตลาดทั้ง 2 ข้าง (บริเวณศาลาประชาคม) มีการตั้งโต๊ะ/แผงขายสินค้าและอาหารต่าง ๆ มากมาย เช่น ผัก ผลไม้และ อาหารคาว หวานอื่น ๆ มากมาย

โซนที่ 3 ส่วนตลาดใหม่ เป็นส่วนที่ก่อสร้างอาคารตลาดขึ้นมาใหม่จำนวน 2 หลัง โดยเจ้าของที่ดินซึ่งเป็นเอกชนสร้างขึ้นให้คนทั่วไปเช่าพื้นที่ค้าขายร้านค้าทั่วไปค้าขายสินค้าต่าง ๆ เช่น เครื่องจักรสาน เสื้อผ้า ที่นอน ผ้าห่มและอาหารต่าง ๆ อาทิ ก๋วยเตี๋ยวและข้าวแกง เป็นต้น

2. แพร ประกอบด้วย แพรอาหารและแพรลาวัดคอนหาวย ในส่วนของแพรอาหาร เป็นแพรที่ผู้ประกอบการสร้างขึ้นยื่นลงสู่น้ำทำจัน เพื่อใช้ขายอาหารบริการแก่นักท่องเที่ยวมี จำนวนทั้งสิ้น 13 หลัง สำหรับแพรลาวัดคอนหาวยเป็นแพรที่วัดคอนหาวยสร้างขึ้นเพื่อให้ นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้เดินชมทิวทัศน์แม่น้ำคูปลาหลากหลายชนิดบริเวณหน้าวัดพร้อมทั้ง ให้อาหารปลาลักษณะแพรเป็นทางเดินกว้างประมาณ 2 เมตร ขาวตามแนวเขื่อนริมตลิ่งหน้าวัด หุ่นแพรเป็นถังพลาสติก โครงสร้างพื้นเป็นเหล็กแผ่นลายนกบินบางส่วนเป็นพื้นไม้การยึดแพรใช้ เสาหลักตอกยึดลงในดิน บางช่วงมีการก่อสร้างศาลาทำน้ำและมีสะพานทางขึ้นลง จำนวน 4 ชุด

3. เรือนำเที่ยว

บริการล่องเรือท่องเที่ยวชมทิวทัศน์สองฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีวิถีของชุมชนริมน้ำมีผู้ประกอบการหลัก ๆ อยู่ 3 ราย คือ

1. เรือศรีสวัสดิ์ย้อนยุค เป็นผู้ประกอบการรายแรกที่ให้บริการนั่งเรือท่องเที่ยวทางน้ำลักษณะเป็นเรือเอี่ยมจื้นและเรือกระแซงโบราณนายสวัสดิ์ นิ่มอนงค์ผู้ขับเรือด้วยตนเอง โดยซื้อเรือเก่ามาซ่อมหลายลำจากอยุธยาปัจจุบันเรือนำเที่ยวให้ลูกสาวเป็นผู้ดำเนินกิจการทั้งหมด มีการล่องเรือ 2 เส้นทาง คือ

- เส้นทางที่ 1 เริ่มจากคอนหาวย-วัดท่าพุด-วัดไร่จิง-วังปลาไป-กลับ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที วันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดตามเทศกาล มีบริการ 9 รอบ คือ เวลา 09.30 น., 10.15 น., 11.15 น., 12.00 น., 13.00 น., 14.00 น., 15.00 น., 16.00 น. และ 17.00 น. วันธรรมดาคันทร - สุกร มี 1 รอบ คือ เวลา 12.30 น. ทั้งนี้ อัตราค่าบริการสำหรับผู้ใหญ่ 50 บาท ส่วนสำหรับเด็ก 25 บาท

- เส้นทางที่ 2 เริ่มจากคอนหาวย-วัดไร่จิง-วังปลา-โรงเรียน ภปร. ราชวิทยาลัย- วัดสรรเพชร-วัดเชษานุสรณ์-สวนสามพรานไป-กลับใช้เวลา 2 ชั่วโมง มีเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดตามเทศกาล จำนวน 4 รอบ คือ เวลา 11.00 น. , 12.30 น., 14.00 น. และ 15.30 น. ทั้งนี้ อัตราค่าบริการสำหรับผู้ใหญ่ 80 บาท ส่วนสำหรับเด็ก 40 บาท

นอกจากนี้ ยังมีบริการให้เช่าเหมาลำเพื่อให้นักท่องเที่ยวเลือกเส้นทางและสถานที่ตามอัชฌาศัยเป็นเรือขนาด 120, 80, 60, 30 และ 15 ที่นั่ง (นายสวัสดิ์ นิ่มอนงค์, 2550)

สำหรับสถานที่ที่ผู้ประกอบการใช้เป็นที่พักเรือรับส่งนักท่องเที่ยวมี 2 แห่งคือ บริเวณหน้าสนามโรงเรียน ลักษณะเป็นโป๊ะขนาด 8 x 10 เมตร ท่อเหล็กม้วนกลม พื้นไม้ขัดติดกับเสาเหล็กมีสะพานขึ้นลงริมตลิ่ง โครงสร้างพื้นไม้กว้างประมาณ 1.00 เมตรและบริเวณหน้าลานวัดอีก 1 แห่ง ลักษณะเป็นโป๊ะคอนกรีตขนาด 8 x 8 เมตร มีสะพานขึ้นลง เป็น โครงสร้างพื้นไม้กว้างประมาณ 1 เมตร

2. เรือมิตรสายชลร่วมกับคอนหาวยการท่องเที่ยว ลักษณะเรือมีทั้งเรือทรงไทย เรือขนาดใหญ่ชั้นเดียวและ 2 ชั้น เส้นทางเดินเรือ คอนหาวย-วัดทรงคนอง-วัดหอกเกร็ด-วังมัจฉาแห่งใหม่ ไป-กลับใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ปัจจุบันให้บริการเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดตามเทศกาล จำนวน 9 รอบ คือ 9.30 น., 10.15 น., 11.30 น., 12.15 น., 13.00 น., 14.30 น., 15.15 น., 16.15 น. และ 17.00 น. อัตราค่าบริการสำหรับผู้ใหญ่ 50 บาท ส่วนสำหรับเด็ก 25 บาท ใช้แพปลาหน้าวัดคอนหาวยเป็นสถานที่เทียบเรือรับ-ส่งนักท่องเที่ยว

3. **เรือศรีสุขสันต์** ลักษณะเรือเป็นเรือไม่ทรงไทยชั้นเดียว เส้นทางเดินเรือคอนวาย-วัดท่าพุด-วัดไร่ขิง- ไป-กลับใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ปัจจุบันให้บริการเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดตามเทศกาล 7 รอบ คือ 9.45 น.,10.45 น.,11.45 น.,12.45 น.,14.00 น.,15.30 น., และ 16.15 น. อัตราค่าบริการสำหรับผู้ใหญ่ 50 ส่วนสำหรับเด็ก 25 บาท ผู้ประกอบการใช้เรือไม้ขนาด 50 ที่นั่งยึดด้วยเสาเหล็กเป็นที่เทียบเรือรับ-ส่งนักท่องเที่ยว มีสะพานไม้ขึ้นลงกว้างประมาณ 1 เมตร

นอกจากนี้ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวตลาดริมน้ำคอนวายยังมีบริการเช่าเรือท่องเที่ยวตามอัธยาศัยของนักท่องเที่ยว ให้บริการทุกวัน เป็นเรือขนาด 12-30 ที่นั่ง เช่น เรือสินประเสริฐ การท่องเที่ยว เรือพอยู-พอกิน เรือแท็กซี่เที่ยวบริการและเรืออื่นๆ

4. **ที่จอดรถ** มีบริเวณสถานที่จอดรถหลักๆ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก เป็นพื้นที่วัดและโรงเรียน บริการจอดรถฟรี มีบริเวณที่จัดให้จอดและจำนวนที่รองรับได้ คือ

- สนามฟุตบอลโรงเรียน จอดได้ 295 คัน (จอดได้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ)
- ลานหน้าองค์การบริหารส่วนตำบล จอดได้ 87 คัน
- ข้างถนนซิดก้าแพงโบสถ์และลานวัด จอดได้ 62 คัน
- ลานศาลาแก้ว (ป่าช้าเก่า) จอดได้ 120 คัน
- สนามบาสเกตบอลโรงเรียน จอดได้ 28 คัน (จอดได้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ)

ส่วนที่สอง เป็นพื้นที่จอดรถเอกชน จำนวน 2 แห่ง อัตราค่าจอดในวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดตามเทศกาล คันละ 10 บาท ส่วนในวันธรรมดาจันทร์-ศุกร์ ให้จอดฟรีสามารถให้บริการได้แห่งละ 120 คัน รวมจำนวน 240 คัน (จากการสำรวจและตรวจนับช่องจอด)

5. **บริการสาธารณะอื่นๆ** ได้แก่

- 1) **ห้องน้ำ-ส้วม** บริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีบริการห้องน้ำ-ส้วม ดังนี้
 - บริเวณที่จอดรถศาลาแก้ว (ป่าช้าเก่า) จำนวน 20 ห้อง แยกเป็นชาย 10 ห้อง หญิง 10 ห้อง ให้บริการฟรี โดยเลือกทำบุญตามอัธยาศัยในตู้รับบริจาค
 - บริเวณข้างโรงครัวศาลาการเปรียญวัดคอนวาย ชาย มีห้องอาบน้ำ 1 ห้อง ห้องส้วม 7 ห้อง โถปัสสาวะ 4 ที่ หญิงมีห้องอาบน้ำ 1 ห้อง ห้องส้วม 9 ห้อง ให้บริการฟรีโดยเลือกทำบุญตามอัธยาศัยในตู้รับบริจาค

- บริเวณภายในศาลาประชาคม (ข้างหอถังสูงประปา) มีห้องส้วมชาย 1 ห้อง โถปัสสาวะ 3 ที่ ห้องส้วมหญิง 1 ห้อง ให้บริการฟรี

- บริเวณจอดรถเอกชน (ข้างคลองขุดระบายน้ำ) มีห้องส้วม 5 ห้อง โถปัสสาวะชาย 2 ที่ ค่าบริการคนละ 2 บาท (เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดตามเทศกาล)

2) โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 4 แห่ง

3) ตู้ เอ.ที.เอ็ม จำนวน 2 แห่ง

6. การรักษาความปลอดภัย ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยววัดคอนหาวยจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากการทำการตำรวจชุมชนบางกระทึกมาดูแลความปลอดภัย จำนวน 1 นายต่อวัน เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดตามเทศกาลจะมีอาสาสมัคร อปพร. ประมาณ 12 คนและอาสาสมัครในชุมชนจำนวนประมาณ 30 คน คอยบริการให้ความสะดวกการจัดสถานที่จอดรถบริการนักท่องเที่ยวบริเวณวัดและ โรงเรียนวัดคอนหาวยและมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรตำบลโพธิ์แก้วมาดูแลความปลอดภัยทั่วไปบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

3.2.3 โครงสร้างทางสังคมในชุมชนวัดคอนหาวย

ความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนวัดคอนหาวยมีลักษณะเป็นแนวราบ กล่าวคืออยู่ในรูปของความร่วมมือของระบบเครือข่ายมากกว่าการสั่งการจากบนลงล่างและภายใต้ความสัมพันธ์ที่เป็นทางการนั้นก็พบว่ามีความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการแฝงเร้นอยู่ เช่น ชุมชนมีการพัฒนาตลาดให้มีระบบระเบียบ โดยความร่วมมือระหว่างผู้นำท้องถิ่นและพ่อค้าแม่ค้าในตลาด โดยมีคณะกรรมการบริหารตลาดเพื่อสร้างความพึงพอใจในการมาจับจ่ายใช้สอยให้กับคนจำนวนไม่น้อยที่มาเที่ยวตลาดคอนหาวย เช่น การจัดระเบียบร้านค้า มีการแบ่งประเภทสินค้าให้ได้มาตรฐานและมีที่จอดรถไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวและการพัฒนาตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยไม่ได้มีการสั่งการจากผู้นำที่มีอำนาจทางการหากแต่เป็นการขอความร่วมมือ โดยเฉพาะผู้นำจากองค์กรบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นคนในพื้นที่และเป็นที่รู้จักมักคุ้นกันดีกับคนภายในชุมชน โดยมีนายบัญชา (กำนันใหญ่) วุฒิสงคะเป็นประธานบริหารตลาด (สัมภาษณ์, พฤศจิกายน 2549)

ภายใต้ระบบกลไกเพื่อการพัฒนาชุมชนวัดคอนหาวยสามารถปรับเข้ากับสถานการณ์แข่งขันกับระบบภายนอก กำนันบัญชาเป็นผู้เชื่อมโยงภายใต้สถานการณ์การแข่งขันระหว่างภาครัฐกับคนในชุมชนระหว่างภาคเอกชนภายนอกชุมชนกับคนในชุมชน ส่วนการบริหารจัดการด้านการธุรกิจชุมชนประธานบริหารตลาดเป็นผู้ดำเนินการและพัฒนาร่วมกับชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้สามารถแข่งขันกับระบบภายนอกได้ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปทำให้

ชุมชนวัดคอนทวายคงความยั่งยืนบนพื้นฐานทางโครงสร้างในการพัฒนาสาธารณูปโภคและเชื่อมประสานกับสังคมแบบดั้งเดิมระหว่างชุมชนและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ประเพณีและความเชื่อของชุมชนนั้นอิงอยู่กับศาสนาเช่นเดียวกับชุมชนวัดไร่จิงที่ได้นำเสนอ หากแต่มีความแตกต่างอยู่บ้างในแง่ที่ชุมชนวัดคอนทวายนั้นวัดมิได้แสดงบทบาทนำในการพัฒนาชุมชนเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในชุมชนวัดไร่จิงแต่เป็นองค์กรภาคเอกชนและบุคคลส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีบทบาทนำดังกล่าว โดยมีองค์กรพัฒนาชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาเป็นกำลังหนุนด้วยเหตุนี้ทำให้ชุมชนกับวัดสัมพันธ์กันไม่มากเท่าในชุมชนวัดไร่จิง

อย่างไรก็ตาม วัดยังคงได้รับการสนับสนุนจากชุมชนด้วยดีและเป็นศูนย์รวมคนในชุมชนได้ในระดับหนึ่งดังเห็นได้จากการนิมิตจัดงานประเพณีหรือเทศกาลต่างๆขึ้นในบริเวณวัด อาทิ งานลอยกระทง งานสงกรานต์และงานบุญประจำปี เป็นต้น โดยมีหน่วยงานราชการเข้ามาร่วมด้วยอย่างสม่ำเสมอ หนึ่ง ด้วยความที่สัดส่วนเพศชายมากกว่าเพศหญิงในชุมชนค่อนข้างมาก กล่าวคือ ชาย 16 คนต่อหญิง 9 คน ทำให้ชายมักจะมียุทธศาสตร์ในกิจกรรมของชุมชนมากกว่าหญิงและด้วยความที่คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีช่วงอายุระหว่าง 36-45 ปีหรือเป็นวัยแรงงานทำให้คนส่วนใหญ่มุ่งทำงานเลี้ยงครอบครัวมากกว่าที่จะสนใจร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมที่มุ่งอนุรักษ์ประเพณีและความเชื่อของชุมชนที่มักจะเหลือแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยังคงตระหนักในความสำคัญ นอกจากนี้การที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ในชุมชนมีสมาชิกในครัวเรือนเพียง 3-5 คน ทำให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมของครัวเรือน โดยใช้แรงงานการผลิตเข้มข้นมิได้พึ่งพาทุนจากภายนอก เพราะไม่มีการลงทุนใช้เทคโนโลยีราคาแพงคนในชุมชนประกอบอาชีพการค้าและผลิตสินค้าได้ดี โดยการผลิตที่ใช้ผลิตผลซึ่งมีอยู่ในชุมชนจากการใช้ทุนจากการออมของตนเอง การผลิต พืช ผัก ผลไม้และอาหารไม่ต้องใช้เทคโนโลยีทันสมัยเป็นการผลิตตามกำลังของครัวเรือนเท่าที่มีทุนและมีกำลังแรงงานของสมาชิกในครัวเรือน อันเป็นอุปนิสัยการเก็บออมของชาวจีนอพยพที่สืบทอดความขยันและอดออมในการสร้างวิถีชีวิตครอบครัว

3.3 เปรียบเทียบการดำรงอยู่ของชุมชนวัดไร่จิงกับชุมชนวัดคอนทวาย

3.3.1 เปรียบเทียบการดำรงอยู่ของชุมชน

จากสภาพทางประวัติศาสตร์ สภาพกายภาพทางนิเวศ สภาพสังคมและเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพในแต่ละยุคสมัยที่ผ่านมา ชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนทวาย ดังนี้

ชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนหาวย ก่อเกิดวัดในสมัยสมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์ (พุก) ซึ่งเป็นชาวนครชัยศรีได้ชวนศาสนิกชนร่วมกันสร้างวัดทั้งสองนี้ในพุทธศักราช 2394 แต่ในประวัติของวัดคอนหาวยได้สร้างเสร็จสมบูรณ์ระนาวอยู่ในสมัยสมเด็จพระบรมราชาณุวัติ (อาก) เป็นหลานชายของสมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์ (พุก) ซึ่งได้มรณภาพลงในขณะที่การสร้างวัดทั้งสองยังไม่เสร็จสมบูรณ์ สมเด็จพระบรมราชาณุวัติ (อาก) เจ้าอาวาสวัดศาลาปูน รูปที่ 6 จึงรับภาระทำการสร้างวัดไร่จิงและวัดคอนหาวยจนแล้วเสร็จ

ความรู้เรื่องในอดีตของกลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี ด้วยสภาพความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำที่พัดพาตะกอนอินทรีย์วัตถุเข้ามาทำให้ลุ่มน้ำนครชัยศรีเป็นพื้นที่เหมาะแก่การขยายการเพาะปลูกหลังสัญญาเบาว์ริงในการเปิดการค้าเสรี มีนโยบายขุดคลองขยายในลุ่มน้ำนครชัยศรีในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำนครชัยศรีได้เป็นแหล่งผลิตข้าว อ้อยและของป่าเป็นสินค้าส่งออกวัดและตลาดจึงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับชุมชน ในยุคสมัยอดีตแหล่งบันเทิงมีไม่มากชาวบ้านมักจะพบปะกันในวัด ดังนั้นบริเวณวัดจึงเป็นชุมนุมของคนในท้องถิ่นการนำผลผลิตมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันในบริเวณวัด เมื่อมีคนมาพบปะแลกเปลี่ยนสินค้าจำนวนมากจึงได้กลายเป็นตลาดการค้าขึ้นพร้อมกันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ปัจจัยการเสื่อมโทรมลงของตลาดนัดชุมชนตลอดริมน้ำ 97 กิโลเมตร มีตลาดริมน้ำ 14 แห่ง ส่วนใหญ่ยุติการค้าในตลาด สาเหตุเกิดจากการพัฒนาถนนทำให้ชุมชนได้อาศัยถนนและรถยนต์ในการคมนาคม เพราะสะดวก รวดเร็ว ตลาดวัดไร่จิงยังคงดำรงอยู่ได้เพราะประชาชนจากทั่วประเทศมาไหว้ขอพรหลวงพ่อดาววัดไร่จิงพระประธานในวัดโบสถ์ไม่ขาดสายตลาดวัดไร่จิงบริเวณริมน้ำจึงมีสินค้ามาขายอยู่ประจำด้วยสภาพของแพ ซึ่งผูกด้วยไม้ไผ่สานไปก็ผุพังปรากฏการณ์น้ำเสียรุนแรงมากขึ้น การสัญจรทางน้ำลดลงและการสร้างเขื่อนเจ้าพระยาทำให้การไหลเวียนของน้ำในแม่น้ำมีสภาพนิ่งเกิดสภาพน้ำเสียในบริเวณลุ่มน้ำนครชัยศรี จึงได้ย้ายตลาดขึ้นมาทำการค้าบริเวณหลังโบสถ์ในขณะนี้

เนื่องด้วยในปี พ.ศ.2519 ปัญหาน้ำเสียและสภาพเก่าของแพขายสินค้าคณะกรรมการวัดไร่จิง จึงมีนโยบายสร้างเขื่อนริมแม่น้ำและทำเขตกกัยทานเลี้ยงปลาหน้าวัดร้านค้าจึงได้อพยพขึ้นมาขายบนบกจำนวนร้านค้ามีการเปลี่ยนจากสินค้านำมาทางเรือ เปลี่ยนเป็นมาทางรถยนต์เพราะความสะดวกรวดเร็วในสมัยยุคโลกาภิวัตน์ ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยพบปัญหาวิกฤตแต่สร้างโอกาสให้กับชุมชนวัดไร่จิง เพราะคนมีความทุกข์จะหาที่พึ่งทางใจวัดจึงมีคนหลังไหลเข้ามากราบไหว้จำนวนมากจำนวนรูปเทียนที่จัดเตรียมไว้ นับได้แต่ละวันเฉลี่ย 5,000 ชุด และในวันหยุดราชการมากถึง 15,000 ชุด ไว้ให้ชาวพุทธเข้ามานมัสการ

ตลาดนัดชุมชนวัดไร่จิงจะมีร้านค้ามาขายมากในวัดหุขุราชการและวันนักขัตฤกษ์ จากการสัมภาษณ์ผู้มาไหว้พระ นายชาติรีเล่าว่าตนอาศัยอยู่กรุงเทพฯ ทำธุรกิจขายของในโรงเรียน เมื่อมีวันหยุดจะพาครอบครัวมาพักผ่อนในวัดไร่จิง การหาโอกาสพาลูกมาไหว้พระเล็งปลาท่าน้ำ วัดพักผ่อนบริเวณริมน้ำ นั่งรถเมล์สาย 12 ขึ้นมาจากตลาดวงเวียนใหญ่ ราคา 30 บาท มาลงหน้าวัด ไร่จิงต่อรถสองแถวเข้าไปในวัด การทำบุญในวัดไร่จิงทุกอย่างตามกำลังศรัทธา อาหารราคาไม่แพง เมื่อกลับบ้านก็ซื้อของฝากกลับบ้านไปและจะมาปีละหลายครั้งเป็นการพักผ่อนในราคาประหยัด

การเติบโตของชุมชนวัดไร่จิง

ด้านที่ดินมีการพัฒนาจากพื้นที่การทำนาและพืชอื่น ๆ ปรับพื้นที่บางส่วนเป็นศาสนสถานและสาธารณสถาน เพราะการรุกเข้ามาของทุนอุตสาหกรรมทำให้ราคาที่ดินราคาสูงมาก คนต้องการขายที่ดินเพราะทำเกษตรกรรมมีรายได้ไม่คงที่บริเวณรอบ ๆ วัดจึงมีการสร้างขยายสถาบันการศึกษาและโรงพยาบาลนโยบายการป้องกันสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับศาสนสถาน โดยจัดการซื้อขยายที่ดินไว้ป้องกันมลพิษอีกประการหนึ่งบริเวณที่ดินซึ่งตรงข้ามฝั่งแม่น้ำหน้าโบสถ์ยังเป็นที่ดินของเกษตรกรชาวสวนนิยมปลูกส้มโอเพราะราคาดี ผลผลิตสามารถเก็บไว้ได้นานเป็นที่นิยมของคนทั่วไป

การใช้ที่ดินบริเวณรอบ ๆ วัดจึงเป็นชุมชนสถาบันการศึกษา บริเวณหลังโบสถ์ยังคงกันไว้เป็นตลาดนัดชุมชนตามนโยบายของคณะกรรมการวัดซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการหลายฝ่าย องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดูแลจัดระเบียบร้านค้า ด้านการผลิตการเกษตรยังคงดำรงการผลิตสินค้าที่มีชื่อเสียงของชุมชน เช่น ส้มโอ และมะพร้าวน้ำหอม เป็นต้น

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ความเจริญทางด้านคมนาคมทำให้เส้นทางติดต่อกันได้ทั่วทุกภาคบทบาทการพัฒนาโครงข่ายสัญจรเปิดโลกทัศน์ผู้คนทั่วมุมโลก ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาของชุมชนวัดไร่จิงเมื่อมีผู้คนเข้ามาในชุมชนก่อให้เกิดอาชีพการค้ารายย่อยมีคนอพยพเข้ามาในชุมชน 2 ประเภท ประเภทแรกกลับมาทำงานรับราชการเป็นครู นายแพทย์ พยาบาล ประเภทที่สองกลับมาค้าขายในชุมชน

ความสัมพันธ์ในชุมชน

จากการสัมภาษณ์ พบว่าเมื่อ สมัยก่อนผู้คนจะอาศัยกิจกรรมภายในวัดและในวันประเพณีที่คนจะมาชุมนุมกัน คนอยู่ในชุมชนก็มีความรู้คุ้นเคยกันแทบทุกครัวเรือน เพราะโอกาสพบปะกันบ่อยพ่อแม่พามาวัดมาทำบุญ เป็นความสัมพันธ์การเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน โดยมีความนับถือ

กันเป็นเครือญาติ การช่วยเหลือกันเป็นสิ่งจำเป็นกรณีเช่น ปลูกบ้าน ทำนา งานบวช งานแต่งงาน จะเป็นวิธีเอาแรงมาช่วยกันคนละไม้คนละมือไม่มีการจ้างแรงงานเหมือนคนยุคปัจจุบัน แม้คนในชุมชนจะมีประเพณีและกิจกรรมที่เป็นสิ่งยึดโยงกัน แต่การเอาแรงทำงานมีอยู่บ้างไม่มากเหมือนสมัยก่อนการพบปะพูดคุยกันก็น้อยลงเพราะบุตรหลานเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนสูงขึ้น การพบปะกันสมัยนี้จึงลดลงจะมาพบกันก็ในกิจกรรมสำคัญ อาทิ งานประเพณีและวัฒนธรรมของศาสนา วันสำคัญของครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชุมชนตลาดวัดไร่จิง มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเปลี่ยนอาชีพทำสวนปลูกขิงมาเป็นอาชีพหัตถกรรมและขายอาหารรวมทั้งการเพาะพันธุ์ไม้ต่าง ๆ กระแสการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยว โดยการสร้างวัฒนธรรมการทำบุญ 9 วัด เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยทำให้ประชาชนบางกลุ่มเลือกที่จะพักผ่อนในวัดไร่จิงจากอิทธิพลพระประธานในโบสถ์ระบือไกลมายาวนานผู้คนหลงใหลมาอธิษฐานขอสิ่งใดมักจะสำเร็จจำนวนคนจึงทวีมากขึ้นทุกปี

ทั้งนี้ สามารถพิจารณารายได้ของวัดไร่จิงที่ในท้ายที่สุดนั้นส่วนหนึ่งกลายมาเป็นถาวรวัตถุภายในชุมชนได้จากตาราง

ตารางที่ 3.4 แสดงรายได้ของวัดไร่จิง

ยอดเงินมูลนิธิ	
วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2548 มูลนิธิหลวงพ่อวัดไร่จิง	
เงินต้น	172,994,346.70 บาท
ดอกเบี้ย	502,095.16 บาท
รวมเงิน	173,496,441.86 บาท

ที่มา : มูลนิธิหลวงพ่อวัดไร่จิง , 2548

ตารางที่ 3.5 แสดงงบประมาณของวัดไร่จิงในการก่อสร้างถาวรวัตถุในชุมชน

ปี พ.ศ.	ชื่ออาคาร / สถานที่	งบประมาณ
2528	โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์	80,000,000 บาท
2541	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	70,386,000 บาท
2544	สร้างสะพานข้ามแม่น้ำท่าจีน	22,330,320 บาท
2546	สร้างอาคารปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี	69,070,000 บาท

ที่มา : มูลนิธิหลวงพ่อวัดไร่จิง , 2548

นอกจากการสร้างอาคารที่นำเสนอในตารางข้างต้น วัดไร่จิงยังได้สนับสนุนการก่อสร้างโรงเรียนและสถานที่ราชการหลายแห่งอีกด้วย อาทิ สนับสนุนงบประมาณ 16 ล้านบาทในการก่อสร้างที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลวัดไร่จิง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ในท้ายที่สุดชุมชนวัดไร่จิงนั้นจึงเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าชุมชนวัดคอนทวายที่ไม่มีการพัฒนาเชิงวัดมากนัก กระทั่งสามารถรักษาความดั้งเดิมได้ดีกว่าภายในชุมชนวัดไร่จิง

3.3.2 โครงสร้างการดำเนินธุรกิจของชุมชน

โครงสร้างธุรกิจชุมชน

วิถีชีวิตในชุมชนตลาดวัดไร่จิง และตลาดริมน้ำวัดคอนทวาย

ปัจจัยการผลิต

ในยุคนี้ปัจจัยในการผลิตของชาวสวนในกลุ่มน้ำนครชัยศรีได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเรื่องที่ดิน ทุน แรงงาน เทคโนโลยีและตลาด ซึ่งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างจากวิถีการผลิตแบบง่าย ๆ โดยการผลิตวัสดุใช้เอาในครัวเรือนได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยและการค้าที่ตนเองสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ต่อไป

ที่ดิน สภาพผืนดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกทุกชนิดลักษณะที่ตั้งของสวนจะอยู่บริเวณหลังบ้านบางครอบครัวจะมีบ้านเรือนรวมกันอยู่ เมื่อถนนเพชรเกษมสร้างเสร็จรัฐมีแผนพัฒนาปริมณฑลได้ส่งผลให้กลุ่มน้ำนครชัยศรีลดบทบาทภาคเกษตรกรรมลงไปเรื่อย ๆ จากเส้นทางคมนาคมที่ต้องสัญจรทางน้ำ ทางรถไฟ เปลี่ยนใช้ถนนเป็นการสัญจรการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขยายเส้นทางเข้ามาในแถบอำเภอสามพราน ชาวบ้านได้ขายที่ดินให้กับโรงงาน ส่วนที่ดินซึ่งเป็นของชาวสวนจะไม่ค่อยยอมขายแต่มีขนาดเล็กลงเรื่อย ๆ เพราะการแบ่งที่ดินทำกินให้เป็นมรดกแก่ลูกหลาน ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำสวนลดขนาดเล็กลง ชาวสวนจะเป็นคนอยู่ติดพื้นที่เดิมมีที่ทำกินเป็นของตนเองเพราะพื้นที่ทำกินแต่ละรายไม่มาก เฉลี่ยรายละไม่เกิน 10 ไร่ ทำให้ชาวสวนไม่หยุดนิ่ง กิดค้นพัฒนาพันธุ์ไม้ตลอดเวลา เพื่อเป็นผู้จำหน่ายพันธุ์ไม้ซึ่งมีรายได้ดีกว่าขายผล กิ่งพันธุ์ขายได้กิ่งละ 10 บาท ถึง 150 บาทต่อหนึ่งกิ่งพันธุ์ เป็นวิธีใช้พื้นที่น้อย แต่มูลค่ามากกว่าเดิม

ยกเว้นที่ดินในบริเวณวันไร่จิง จากอดีตทำนา ปลูกพืชอื่น ๆ ทางวัดได้ตั้งกรรมการขึ้นมาเพื่อป้องกันการขยายเข้ามาของโรงงานชาวสวนคนใดต้องการขายที่ดินติดบริเวณวัดไร่จิงต้องมาแจ้งให้ทางวัดทราบก่อน เพื่อป้องกันโรงงานและมลพิษที่จะเข้าสู่บริเวณชุมชนและคณะกรรมการได้

ประสานงานประสบผลสำเร็จ ผู้ใดจะขายที่ดินก็มาขายให้วัดและในบริเวณที่ดินรอบ ๆ อุโบสถ จึงรอล้อมไปด้วย สถาบันการศึกษาและสถานบริการชุมชน สิ่งเหล่านี้ปรากฏให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่สังเกตเห็นประโยชน์ร่วมกันกับชุมชนบริเวณสถานที่ซึ่งแวดล้อมด้วย โรงเรียน สถาบันการศึกษา โรงพยาบาลและตลาดนัดชุมชน เป็นต้น

ทุน ซึ่งจำเป็นใช้เงินทุนในการผลิตส่วนใหญ่เป็นของชาวสวนไม่นิยมกู้เงิน หากมีความจำเป็นก็ยืมจากญาติมิตร ชาวสวนส่วนใหญ่มีฐานะพอเลี้ยงครอบครัวและยังมีเงินออมใช้เป็นทุนทำสวน ขอดเงินออมในอำเภอสามพรานในธนาคารคิดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศวิธีกู้เงินของชาวสวนจะเป็นวิธีการไปเอาปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชจากร้านค้า เมื่อขายสินค้าได้ก็จะนำเงินไปคืนประกอบกับชุมชนบริเวณวัดมีประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมวันละไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนมี คนมาทำงานและมีชาวพุทธเข้ามาสักการะหลวงพ่อร้านค้ารายย่อยจึงมีรายได้เป็นทุนหมุนเวียนการค้าสม่ำเสมอ ชาวสวนนำผลผลิตมาขายได้ทุก ๆ วัน เป็นการหมุนเวียนเงินทุนสามารถเลี้ยงสมาชิกภายในครอบครัวได้ด้วยวิถีชีวิตพอเพียงในการประกอบอาชีพ

แรงงาน ชาวสวนในชุมชนวันไร่จึง มีที่ดินรายละไม่มาก และวัดคอนหาวย มีที่ดินมรดกมากอยู่ 2 ราย

นายวิจิตร - นางสุนีย์ การเวก เจ้าของที่ดินให้เช่าปลูกห้องแถว บริเวณตลาดโบราณ นายสวัสดิ์ นิ่มอนงค์ เจ้าของที่ดินในตลาดโบราณแรงงานในการทำสวนยังคงใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก ถ้าหากมีการเก็บผลผลิตจำนวนมาก จึงจำเป็นจ้างแรงงานชั่วคราว แรงงานในครอบครัวมักจะเป็นแรงงานสามี ภรรยา คนทำสวนจะมีอายุราว 40 ปีขึ้นไป สวนขนาด 5 - 10 ไร่ จะมีต้นไม้ประมาณ 400 ต้น เป็นขนาดสวน ซึ่งทำได้โดยแรงงานในครัวเรือน ต่อมาชาวสวนมักมีค่านิยมส่งบุตรหลานไปเรียนสูง ๆ เพื่อให้ได้ทำงานกินเงินเดือน มีความสบายไม่ต้องลำบาก ชาวสวนในชุมชนวัดไร่จึงและวัดคอนหาวยจึงนิยมหันมาเป็นผู้ผลิตและผู้ประกอบการรายย่อย ส่วนมากผลิตเองแล้วนำมาขายในตลาดนัดในชุมชนถ้ามีจำนวนมากก็ผลิตขายส่งออกไปยัง ผู้บริโภคกลุ่มอื่น

เทคโนโลยี การทำสวนของชาวลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีจะรู้จักวิธีผสมผสานกับเทคโนโลยีการเกษตรแบบใหม่กับการเกษตรที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษให้ความสนใจในเรื่องพันธุ์พืช และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยการใช้วัตถุดิบในสวนมาแปรรูป เช่น แปรรูปน้ำมะพร้าว ไอศกรีมกะทิสด มะพร้าวน้ำหอมหรือการทำทองม้วน การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านผสมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ การใช้เครื่องพ่นยาและเครื่องสูบน้ำไว้ในเรือใส่เครื่องรดน้ำเพื่อผ่อนแรง เป็นต้น

ตลาด ในเรื่องการตลาดชาวสวนไม่มีความรู้พอจึงพยายามหาที่ขายสินค้าเองตามตลาดในชุมชน ในยุคที่รัฐสนับสนุนอาชีพเกษตรกรด้วยวิธีจัดตั้งตลาดกลางให้ชาวสวนในจังหวัดนครปฐม มีตลาดกลางขายส่งผลไม้ ที่ตลาดนัด ปฐมมงคลและงานเกษตรแฟร์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนในจังหวัดเป็นประจำทุกปี การดำเนินการสนับสนุนมีอิทธิพลต่อการทำอาชีพของชาวสวน เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะตลาดนัดเคลื่อนที่ภายในชุมชนรวมทั้งตลาดนัดวัดไร่ขิงและวัดคอนหวาย ที่สามารถนำสินค้าไปขายได้ทุกวัน เพราะกำลังซื้อของคนสามารถสร้างรายได้ให้เลี้ยงครอบครัวได้สบาย โดยเฉพาะตลาดริมน้ำคอนหวายซึ่งผลิตในบริเวณชุมชนจึงสามารถนำออกวางขายทุกวันเป็นผลผลิตสด ใหม่ รสอร่อยเป็นที่ถูกใจของชาวบ้านที่เข้าไปจับจ่ายสินค้า ปัจจัยการผลิตของชุมชนวัดไร่ขิงและชุมชนวัดคอนหวาย มีวัตถุดิบและแรงงานที่หาได้ง่ายในชุมชนใกล้เคียง ทำให้ต้นทุนการผลิตไม่สูงมากแต่มูลค่าเพิ่มในการผลิตอาจมีราคาสูงขึ้นตามสถานการณ์ของการผลิตในแต่ละฤดูกาล

จากสถานการณ์ดำรงชีพด้วยปัจจัยผลิตที่แต่ละครัวเรือนครอบครองได้แสดงให้เห็นว่าพลังการผลิตล้วนอาศัยปัจจัยภายในมิได้แปรเปลี่ยนไปทั้งหมด ชีวิตการทำสวนการผลิตการค้าขายยังคงผลิต โดยแรงงานของตนเองสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องแสดงว่าชุมชนวัดไร่ขิงและชุมชนวัดคอนหวายยังคงดำรงชีพอยู่โดยการพึ่งพาตนเองเป็นหลักและผสมผสานการใช้เทคโนโลยีในการทุนแรงเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3.3.3 โครงสร้างทางสังคมในชุมชน

ชุมชนวัดไร่ขิงและชุมชนวัดคอนหวายได้มีการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของรัฐ โดยมีลักษณะอยู่บนพื้นฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นการรวมตัวของรูปแบบองค์กรปกครองท้องถิ่นของสมาชิกในชุมชนตั้งอยู่ในเขตสาธารณสถานของวัดทำให้องค์กร ในชุมชนแห่งนี้มีความโปร่งใสไม่มีปัญหาในการคอร์รัปชัน ทูจริต แม้ว่าในปัจจุบันจะมีคนย้ายเข้ามาอยู่ประกอบอาชีพหรือทำงานในบริเวณชุมชนหรือการแต่งงานรวมทั้งเข้ามาแสวงหาที่ดิน เพื่อประกอบธุรกิจอื่นๆ เพื่อได้เข้ามาเป็นสมาชิกชุมชนได้ถูกสภาพสังคม ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อหล่อหลอมจนมีความรู้สึกเป็นหมู่พวกเดียวกัน ยึดโยงกันด้วยประเพณีและวัฒนธรรมเดียวกัน ความเชื่อและศรัทธาในศาสนาในชุมชนจึงมีการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองอยู่กันแบบสงบยึดถือความสุจริตและเป็นคนขยันทำกินด้วยสภาพของปัจจัยการผลิตที่อุดมสมบูรณ์และสมาชิกชุมชนมีความเชื่อใน ความศรัทธาของคำสอนที่ว่า “คนเป็นที่พึ่งของตน” สังคมในชุมชนวัดไร่ขิงถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนพลังการผลิตก็เป็นการเปลี่ยนตามความต้องการภายในท้องถิ่น เช่น การเปลี่ยนอาชีพทำนาและทำสวนมาเป็นอาชีพแรงงานอิสระ โดยใช้ความรู้และภูมิปัญญามากขึ้น อาทิ ทำการค้ารายย่อยในตลาดชุมชนการรับราชการในตำบล เป็นอาสาสมัคร

หมู่บ้าน เป็นครู เป็นพยาบาลหรือเป็นผู้รับจ้างก่อสร้าง เป็นคนขับรถยนต์รับ ส่งชาวบ้านในชุมชนรับ – ส่ง นักเรียน ในบริเวณท้องถื่นใกล้เคียงและยังคงสภาพการประกอบชีพอย่างพอเพียงด้วยการใช้แรงงานของตนเองและคริวเรือนเป็นสำคัญเพราะวัดไร่จึงมีกิจกรรมทางประเพณีอยู่เสมอกิจกรรมเทศน์สั่งสอนชาวบ้านประกอบกับพระประธานในโบสถ์มีอิทธิพลให้คนในชุมชนมีความเลื่อมใสโดยมีความเชื่อว่าคนชื่อศัคย์หลวงพ่อจะคุ้มครองให้ชีวิตเจริญรุ่งเรืองไม่ขัดสน ชุมชนบริเวณนี้จึงปลอดภัยจากภัยโจรกรรมและยาเสพติดอยู่ด้วยกันด้วยความยึดมั่นในศาสนาและความช่วยเหลือพึ่งพากันในการร่วมงานประเพณีก็มาร่วมงานด้วยความสมัครใจ

ชุมชนตลาดวัดคอนหาวย โครงสร้างทางสังคมเป็นชุมชนที่สืบทอดบรรพบุรุษจากชาวจีน ชาวบ้านในชุมชนจึงมีความเชื่อยึดถือในความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน ตั้งใจทำกินและนับถือการเช่นไหว้บรรพบุรุษ รวมทั้งมีความเชื่อในคำสั่งสอนของพ่อแม่เป็นหลัก ตามคำเล่าลือกันสืบทอดมา คนจีนขยันและเคารพผู้อาวุโสวัดคอนหาวยเจ้าอาวาสมีบทบาทในทางกิจกรรมประเพณีในงานประจำเท่านั้น องค์พระประธานก็ไม่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ใด ๆ ปรากฏ จึงเป็นวันที่ชาวพุทธมาทำบุญและประกอบกิจกรรมตามประเพณี ส่วนศาลเจ้าแม่เซ่งเนี่ยะนับเป็นศาลเจ้าสำคัญเพราะผู้ประกอบการค้าในชุมชนจะไปทำพิธีขอพรให้ทำมาค้าขายดี อยู่เย็นเป็นสุข มิได้มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ใด ๆ เป็นสถานที่พึ่งทางใจภายในชุมชนที่นับถือสืบทอดกันมา

บริเวณตลาดวัดคอนหาวยเมื่ออดีตมีแม่น้ำมีคันไทรต้นใหญ่ บริเวณข้างตลาดเก่าเมื่อนานไปน้ำเซาะทำให้คันไทรล้มลง คณะกรรมการชุมชนได้ย้ายมาอยู่ที่ด้านห้องแถวเก่าในโซนที่ 2 วัฒนธรรมชาวจีนในตลาดชุมชนวัดคอนหาวยมีความเชื่อความศรัทธาตามประเพณีชาวจีนคือ ประเพณีการเช่นไหว้บรรพบุรุษถึงแม้จะผ่านหลายรอบปีเกิดประชากรมากขึ้นคนรุ่นต่อ ๆ มากี่มีการอบรมสืบทอดประเพณีในตลาดนัดคอนหาวย เมื่อฟื้นกลับมารุ่งเรืองอีกครั้งตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภาครัฐ โดยสภาพภูมิศาสตร์และสภาพของบรรยากาศริมฝั่งแม่น้ำได้สร้างความประทับใจผู้เข้ามาในชุมชนได้นำพาผู้คนหลังไหลเข้ามาท่องเที่ยวและเข้ามาหาซื้อพืชผักผลไม้กลับบ้าน เมื่อสินค้าขายดีจึงมีการเพิ่มการผลิตมากขึ้น โดยนิสับลูกหลานชาวจีนจะชอบการค้าขายมากกว่าการรับราชการ ดังเช่น ลูกสาวนายสุรินทร์ ปริมาตรก็ลาออกจากการทำงานเทศบาลนครปฐม กลับมาช่วยพ่อแม่ขาย ขนมเปี๊ยะในตลาด เช่นเดียวกับลูกสาวของนายชาญศักดิ์ ประธานชมรมตลาดลูกสาวเรียนจบปริญญาตรีก็กลับมาช่วยครอบครัวขายของในร้านผลิตทองม้วนสด น้ำมะพร้าว น้ำหอม ภายในครัวเรือนตลาดคอนหาวยจะขายดีในวันเสาร์ – อาทิตย์ วันธรรมดาจึงมีเวลาในการจัดเตรียมผลผลิตไว้ขายในตลาดชุมชนวัดคอนหาวยไม่มีสินค้าใดต้องอาศัยเทคโนโลยีราคาสูงทุกครัวเรือน ยังมีการผลิตแบบวิถีธรรมชาติ เช่น นางอ้นนี่ คงสุข ขนมไทยโบราณการทำขนนโดยใช้กระทะทองเหลือง ถึงแม้จะใช้แก๊สแทนถ่านเพราะความสะดวกไม่มี

เขม่าควันแต่วิธีทำยังใช้มือคีตลูกขนุน ขนมหองหยอด ซึ่งสวยงามมากเป็นลูกกลม มน มีปลายแหลมวิธีทำใช้นิ้วคีตออกเป็นลูก ๆ ใส่ในน้ำเชื่อม ความอร่อยและสวยงามจึงมีผู้สมัครไปเรียนทำขนมหลายรุ่น นางอรรณี บอกรว่าทำพอกำลังของตน มีหลานมาช่วยห่อ ช่วยขายการทำขนมก็สืบทอดมาจากแม่ของตนและคงจะทำต่อไปจนกว่าจะทำไม่ไหวไม่คิดขยายกิจการแต่ยินดีสอนการทำขนมให้ผู้ที่สนใจ โดยไม่เสียด่าใช้จ่ายวิธีการเช่นนี้เป็นวิธีการสืบทอดภูมิปัญญาโดยไม่มีเรื่องเงินตราเข้ามาเกี่ยวข้องแต่ประการใด

3.3.4 ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ

สภาพของชุมชนในวัดไร่จิง และวัดคอนทวย มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบดังนี้

ในวิถีชีวิตของ 2 ชุมชนถึงแม้จะเกิดชุมชนมาพร้อมกันแต่สภาพของสมาชิกในบริเวณชุมชนทั้ง 2 มีความแตกต่างตามสภาพของตลาดในการประกอบอาชีพ

ในบริเวณตลาดชุมชนวัดไร่จิงมีผู้สัญจรเข้ามาในชุมชนด้วยเจตนา 2 ประการ ประการแรก มาทำงานในสถาบันการศึกษา ซึ่งมีมากถึง 6 สถาบัน อีกทั้งยังมีโรงพยาบาลมีชื่อเสียงในการรักษาพยาบาล โดยเฉพาะการผ่าตัดรักษาดวงตามีสำนักงานไปรษณีย์หน่วยงานของรัฐที่ตั้งในศาสนสถานเป็นแห่งแรกในประเทศไทยและสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียง มาใช้บริการไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนในแต่ละวัน มีชาวพุทธศรัทธาองค์หลวงพ่อพระประธานในโบสถ์อีกวันละประมาณ 5,000 – 15,000 คน (นับรูป – เทียน) ความได้เปรียบเพราะแหล่งผลิตของชาวบ้านได้อาศัย การเดินทางระยะใกล้ไม่ต้องเสียเวลาและเสียด่าใช้จ่ายมากสถานที่และสถาบันศึกษา ซึ่งเป็นอาคารถาวรทุกหลังเป็นเงินบริจาคที่วัดนำมาสร้างให้ชาวบ้านในชุมชนได้พึ่งพาอาศัย

ชุมชนในบริเวณนี้สามารถประกอบอาชีพหลากหลายจากการสัมภาษณ์คนในตลาดชุมชนการประกอบอาชีพตามความถนัดในครัวเรือน

1. รังสิมา อ่วมสืบเชื้อ อายุ 31 ปี ปลูกฝรั่งที่สวน นำมาขายทุกวันทีสมาชิกช่วยกัน 2 คน มีเงินออมเพราะผลิตเองขายเอง จ่ายค่าเช่าสถานที่วันละ 20 บาท มีความสุขดีแล้ว
2. นางสมศรี น้อยพิทักษ์ อายุ 62 ปี กาแฟโบราณมาขายทุกวัน วัดอุทิศมีคนมาส่งขายพอเลี้ยงครอบครัว
3. นางดวงดี เพ็ญปางหลวง อายุ 52 ปี ขายหมากสด หมากแห้งและกล้วยเป็นผลผลิตจากสวน มีสมาชิกครอบครัวช่วยทำงาน 3 คน มีเงินออมไม่ต้องการขายพื้นที่ทำตามกำลังในครอบครัวทำเท่าที่ทำอยู่ก็พอแล้ว

4. นางสาวจิรารัตน์ นราคล อายุ 17 ปี ขายเครื่องสังฆทาน เป็นสินค้าสำเร็จรูป นามาชายหน้าวัด เป็นกิจการสืบทอดขายตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ สมาชิกในครอบครัว 5 คน เก็บเงินสะสมซื้อ สินค้ามาขาย มีความตั้งใจค้าขาย เลี้ยงสมาชิกในครอบครัว

ดังตัวอย่างที่ปรากฏในการประกอบอาชีพชาวบ้านในชุมชนได้ถูกถ่ายทอดมาจาก บรรพบุรุษรุ่นพ่อแม่ในชุมชนวัดไร่จิงจึงเป็นศูนย์รวมของชุมชน การยึดโยงสมาชิกชุมชนรวมตัว พึ่งพาอาศัยด้วยยึดในสังฆะของพุทธศาสนามีกินมีใช้พึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองในชุมชน เมื่อเกิดวิกฤตขึ้นกับประเทศชุมชนวัดไร่จิงก็ไม่มีผลกระทบแต่ประการใดเพราะความเป็นอยู่ในวิถี ชีวิตพึ่งพาปัจจัยการผลิต โดยการพึ่งพากันเองในชุมชนด้วยนโยบายช่วยเหลือผู้ประกอบการผลิต มีที่ขายสินค้าและอีกหนึ่งนโยบาย คือ ชุมชนเข้าใกล้บริเวณวัดพ่อแม่จะได้นำพาเยาวชนได้มีโอกาส เข้าใกล้วัดและได้ใกล้ชิดกับศาสนาเป็นการบ่มเพาะความดีในสังคม

เปรียบเทียบการเจริญเติบโตในวิถีการผลิตจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ชุมชนในวัดไร่จิงและชุมชนคอนหาวยมีบูรณาการเติบโตทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน มากกว่า 200 ปี จากวิถีชีวิตทำนาและทำสวน หากินเลี้ยงชีพในอดีตเริ่มจากผลิตสินค้ายังชีพพัฒนาสู่ อาชีพการผลิตเพื่อขายด้วยสถิติตัวเลขการขายที่ดินทำกินการเข้ามาของโรงงานในอำเภอสามพรานจาก ข้อมูลที่ได้อ้างอิง เริ่มจากแผนพัฒนาฉบับที่ 1-8 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้ามากถึง 1,318 โรงงาน สูญเสียที่ดินไป 6,813 ไร่โรงงานภาคเกษตรกรรมถูกดูดซึมเข้าสู่ขบวนการแรงงานใน อุตสาหกรรม แต่ในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมใช้แรงงานต่างด้าวเป็นกำลังแรงงาน

ชุมชนวัดไร่จิง

วิถีการผลิต เปลี่ยนอาชีพการทำนา มาทำสวนผสมและผู้ประกอบการค้ารายย่อย และแรงงานอิสระรวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร

การประกอบอาชีพ อาชีพเกษตรกรรมโดยลดพื้นที่เล็กกลางการค้าในรูปแบบหัตถกรรม สินค้าแปรรูป เช่น แปรรูปน้ำมะพร้าวหรือแปรรูปผลิตผลเป็นผลิตขาย เช่น ผลิตพันธุ์ไม้จำหน่าย แปรรูปพืชสมุนไพรเป็นยา การซ่อมเครื่องยนต์ การทำอาชีพเสริมสวยและนวดแผนโบราณ เป็นต้น

แรงงานในชุมชน เป็นแรงงานที่เคลื่อนย้ายเข้ามาทำอุตสาหกรรมแต่บริเวณวัดไร่จิง เป็นแรงงานผลิตซ้ำด้วยระบบครัวเรือนแรงงานครอบครัวเมื่อไปเรียน ไปทำงาน ถึงเวลากลับบ้านมา ช่วยพ่อแม่ทำงานประกอบอาชีพเพราะสถานที่อยู่ใกล้บริเวณบ้าน ในระบบการแปรรูปผลิตผลและ ดำรงชีพ เก็บผัก ผลไม้ ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตของครอบครัว อาทิ เก็บผักนึ่ง หมาก พลุ ผักกะเฉดมา จำหน่ายในตลาดนัดทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ มีการใช้แรงงานเข้มข้น เช่น การผลิตขนมปังใน

โรงเรียนการฝึกอาชีพโดยนักเรียนเป็นการสร้างรายได้ในชุมชน วัดจึงเป็นจุดศูนย์รวมด้านศาสนา วัฒนธรรมและสถานที่ประกอบการค้า มีความหลากหลายอาชีพของผู้ประกอบการรายย่อย ในบริเวณ สาธารณะสถานของชุมชนในวัดไร่ขิง

การพึ่งพาของสมาชิกภายในของชุมชนวัดไร่ขิง

พื้นฐานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาภายในของชุมชนวัด ไร่ขิงเป็นพื้นที่พิเศษ ในการอยู่ร่วมกันของธุรกิจทุนนิยมและธุรกิจชุมชนจากข้อค้นพบบนพื้นฐานความเชื่อตามหลัก คำสอนและความศรัทธาทางพุทธศาสนา

ชุมชนวัด ไร่ขิงมีระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในชุมชนเข้มแข็ง กระบวนการผลิตซ้ำ ระบบความสัมพันธ์ภายใต้กิจกรรมงานประเพณี ความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนา อยู่ตลอดระยะในการดำเนินงาน โดยเฉพาะการร่วมกิจกรรมทางศาสนา คือ หลักสาธตวันโกตี หมายถึง เอื้อเพื่อเอื้อแก่โดยมิได้จำกัดเฉพาะบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติ ในทางปฏิบัติของสมาชิกชุมชนใน ระดับสถาบันศึกษาและสมาชิกองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสถานที่ทำงานในบริเวณวัดได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังให้ซึมซับหลักคำสอน อุคมการณ์ความเชื่อ “ทำดี ได้ดี” สุดท้ายกระบวนการผลิตซ้ำ ระบบความสัมพันธ์ของชุมชนเป็นแรงเกาะเกี่ยวให้สมาชิกและประชาชนไว้ด้วยกัน

การมีความพอเพียงในวิถีชีวิต

ด้วยความพร้อมในเรื่องภายในชุมชนมีปัจจัย 4 ที่สามารถตอบสนองความต้องการในความจำเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตอันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและการรักษาพยาบาล สิ่งจำเป็นในการดำรงวิถีชีวิตภายในชุมชน มีสถาบันต่างๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล มีอาหารร้านค้าขายในบริเวณตลาดนคราประหยัด พรั่งพร้อมด้วยพืชผักผลไม้ นานาชนิดมีพร้อมในชุมชนแต่สมาชิกในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย โดยมีคำสอนทาง หลักธรรม ลด ละ เลิก ในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อการบริโภค ทำให้สมาชิกชุมชนไม่มีภาระในการแสวงหาปัจจัยการดำรงชีวิตน้อยลง เพราะปัจจัยการดำรงชีวิตของชุมชนไร่ขิงส่วนใหญ่ผลิต ด้านกิจกรรมหรือผลิตด้านแปรรูปอาหารและผลิตสิ่งอื่น ๆ ได้ เช่น ผลิตสมุนไพร ยาหม่อง ว่างพรม ทำธุรกิจชุมชนตอบสนองการผลิตและการค้าเป็นแหล่งสร้างรายได้

ชุมชนมีความเป็นอิสระในการประกอบวิชาชีพในภาพรวมชุมชนไร่ขิงมีพร้อมในเรื่องการศึกษา การรักษาพยาบาล แต่การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมภายนอกโดยการพยายาม นำเอาวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นกิจกรรมให้สมาชิกในชุมชนดำเนินชีวิตใกล้ชิดกับศาสนาเพื่อรู้เท่าทันรูปแบบสังคมสมัยใหม่ โดยให้ความสำคัญในการกลั่นกรองนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

ลักษณะพิเศษของชุมชนวัดไร่จิง

เป็นชุมชนที่อยู่ท่ามกลางพุทธศาสนา เป้าหมายของวัด คือ การสร้างให้มนุษย์มุ่งวิถีการใช้ชีวิตทางธรรมแต่ในทางปฏิบัติเจ้าอาวาสที่มีวิสัยทัศน์จึงมุ่งส่งเสริมการศึกษาและการประกอบอาชีพในชุมชน มีอุดมการณ์บนความเชื่อ ความศรัทธา มีแรงจูงใจให้คนในชุมชนยึดถือคำสอนทางพุทธศาสนาภายใต้การดำรงอยู่ของวิถีชุมชน ชุมชนวัดไร่จิงมีรายรับจากการบริจาคจำนวนมากด้วยความศรัทธาของชาวพุทธทั่วประเทศ ซึ่งยังขึ้นมามากกว่าสามทศวรรษ ถึงแม้ผู้นำหรือหลักคำสอนจะเลื่อนไปบ้างจากการเปลี่ยนแปลงผู้นำ ผลกระทบต่อการพึ่งพาตนเองในวิถีชุมชนอาจเปลี่ยนไป แต่ผลการรวมกลุ่มของชุมชนที่ผ่านมามากกว่าสามทศวรรษมิได้สั้นคลอนไปมาก เพราะสิ่งสำคัญคือสมาชิกในชุมชนพยายามรักษาความเป็นอิสระในการดำเนินวิถีชีวิตของชุมชนชนบทเอาไว้อย่างเหนียวแน่นการยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกด้วยอุดมการณ์ของสมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกเป็นแรงเกาะเกี่ยวร่วมกันสูง แม้จะมีการรุกคืบเข้ามาของอุตสาหกรรมทุนนิยมแต่วิถีชีวิตชุมชนวัดไร่จิงยังดำรงอยู่แบบเรียบง่ายในระบบเครือญาติที่มีการพึ่งพากันเองการพอเพียงเกิดจากความยึดมั่นในหลักศาสนายึดหลักการแบ่งปัน โดยมีได้ร่วมกระแสด้านความต้องการเข้าสู่กระแสนิยมเหตุที่ไม่เกิดความขัดแย้งแต่ได้นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยและสังคมชุมชนอื่น ๆ เต็มคร่อนแต่แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์ของสมาชิกในชุมชนมีความสงบไม่เคียดแค้นเพราะพึ่งพาทุนภายนอก การศึกษานำมาเป็นแนวทางหลักธรรมในการจัดการธุรกิจอันได้แก่ การผลิต การบริโภค การหมุนเวียนของทุนล้วนเป็นไป โดยวิถีการถือฤกษ์ฤกษ์กำไรขาดทุนของอริยชนการได้ให้หรือการเสียสละเป็นกำไรหรือเป็นการได้บุญ แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์บุญนิยมโดยวิธีไม่เบียดเบียนผู้อื่นทำการใดต้องพอประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประหัยคมากที่สุด ภายใต้หลักการพัฒนาชุมชนของสมาชิกในชุมชน สืบเนื่องจากความสามารถในการผลิตซ้ำของแรงงานที่เกาะเกี่ยวกันด้วยระบบเครือญาติควบคู่ไปกับอุดมการณ์ ความเชื่อและความศรัทธาเป็นเกราะป้องกันเป็นการก่อเกิดจิตสำนึกให้สมาชิกชุมชนมีความพอเพียงในปัจจัยการดำรงชีวิต สิ่งสำคัญคือชุมชนสามารถมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก แต่ยังคงรักษาความคิดการบริหารจัดการได้อย่างอิสระและเรียบง่ายด้วยวิถีแห่งการพอเพียงเป็นลักษณะที่สำคัญในการดำรงอยู่ของสมาชิกในชุมชนที่มีอุดมการณ์แห่งบุญนิยมเป็นหลัก

การเลิกจ้างงานในยุควิกฤตเป็นกรณีที่ชุมชนวัดไร่จิงได้รับโอกาส และประสบการณ์อยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง เนื่องด้วยศักยภาพความพร้อมในปัจจัยการผลิตและการขยายของสมาชิกในชุมชนมีความพร้อมของชุมชน ดังนี้

- มีโรงพยาบาลให้ชุมชนเข้ารับรักษาพยาบาลราคาประหยัด
- มีท่าเลที่มีชื่อเสียงทางศาสนา มีชาวพุทธมาร่วมบุญ
- มีสถานศึกษาให้บุตรหลานได้เรียนวิชาไม่ไกลจากสถานที่อยู่อาศัยครอบครัว

มีเวลาทำมาหาเลี้ยงชีพ ช่วยกันทำมาหากินตามความถนัด

- บุตรหลานเรียนใกล้บ้าน เลิกเรียนสามารถกลับบ้านช่วยงานครอบครัว
- ชุมชนวัดไร่จึงไม่มีอบายมุขเพราะเป็นเขตวัด ประชาชนได้รับการอบรมธรรม

รู้จักพอเพียง รู้การพึ่งพาตนเอง

- มีตลาดนัดชุมชนให้ทำการค้า สร้างงานสร้างรายได้ พออยู่พอกิน

ความศรัทธาเชื่อมั่นในประเพณี วัฒนธรรมสิ่งเหล่านี้สั่งสมและสืบทอดมา โดยบุคคลผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างเป็นต้นแบบมาช้านาน ความสุขตามวิถีชีวิต การมีส่วนร่วมในชุมชน มีสถานที่ประกอบอาชีพ มีสถาบันการศึกษา มีโรงพยาบาลรักษาสุขภาพอย่างพร้อมมูลในชุมชนเป็นการมองกาลไกลในวิสัยทัศน์ของผู้นำ จึงเป็นมูลเหตุให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างมีความสุขมีความพร้อมทุกด้านนับตั้งแต่เกิดมีสถานพยาบาล โตขึ้นมาได้มีสถานศึกษา มีตลาดนัดให้ชุมชนทำการค้า จึงเป็นสิ่งประจักษ์ได้ถึงความมั่นคงยั่งยืนด้วยการพึ่งพาตนเองด้วยการยึดโยงของประเพณี วัฒนธรรมและความศรัทธา สามารถพึ่งพาตนเองได้ในชุมชนที่มีปัจจัยการผลิตที่สมบูรณ์

ชุมชนวัดคอนฮวย

วิธีการผลิต กลับมาดำรงอาชีพทางการค้าดั้งเดิมที่บรรพบุรุษสืบทอดมามีอาชีพทำสวนผสมในครัวเรือน อาชีพในการปรุงอาหารซึ่งเคยแลกเปลี่ยนกันมาจากสมัยโบราณปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อการค้า วัตถุดิบและเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การขายแบบ Mass Product แต่ดำรงวิธีการผลิตจำหน่ายโดยอาศัยการผลิตที่สมาชิกครอบครัวผลิตและสามารถซื้อปัจจัยมาผลิตได้ในชุมชนใกล้เคียง

การประกอบอาชีพ ปรับเปลี่ยนการผลิตพอกินพอยังชีพมาเป็นผลิตเพื่อขายแต่วิธีการผลิตยังคงใช้วิธีการใช้วัตถุดิบในชุมชนท้องถิ่นใกล้เคียง มีความพอเพียงในการผลิตเพื่อขายและทำการค้าในตลาดนัดชุมชนบางครั้งมีผู้มารับไปจำหน่ายถึงแม้จะมีอาชีพเพิ่มขึ้น แต่มิได้นำเทคโนโลยีราคาแพงมาใช้ในชุมชนเพราะจำนวนสมาชิกในชุมชนในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น

แรงงานในชุมชน เป็นแรงงานในครอบครัวและแรงงานชั่วคราวซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ส่วนมากเป็นกำลังแรงงานจากครอบครัวขยายเพิ่มขึ้นตามประชากรที่เพิ่มขึ้น สังคมวัฒนธรรมยังดำรงสืบทอดจากลูกหลานชาวจีน อาชีพและวัฒนธรรมสืบสานตกทอดมาแม้จะไม่เต็มรูปแบบยังคงมีวิถีชีวิตชุมชนคนจีนในชุมชนตลาดคอนหวาย แม้ยุคสมัยของวิถีชุมชนจะเปลี่ยนไปในระบบการค้าเสรีและการเข้ามาแทรกแซงของวัฒนธรรมตะวันตก แต่ชุมชนไร่จิงและคอนหวายคงสภาพวิถีชุมชนได้ ยังมีนุ่งผ้าถุงสมัยโบราณขายสินค้า การประกอบอาชีพยังดำรงวิถีพบปะ พูดคุยและต่อรองสินค้า ความเอื้ออาทรกันภายในชุมชนยังคงดำรงอย่างเหนียวแน่น ดังเช่น การฝึกอาชีพทำขนม ทำอาหาร บุคคลสนใจสามารถมาขอฝึกทำโดยไม่คิดค่าสอน ไม่มีการจดลิขสิทธิ์ ตราสินค้า ไม่ขายชื่อสัญลักษณ์สินค้าเพื่อแลกเงิน แต่มีการให้ตามวิถีของสังคมชนบทและการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน ดังที่บรรพบุรุษได้อบรมสั่งสอนมา

คอนหวาย เป็นแหล่งที่ทำทนายให้คนเมืองเดินทางมาหาประสบการณ์จากการชิมอาหารและขนม ซึ่งมีให้เลือกชิมหลากหลายตั้งแต่ร้านที่ไร้นาม ไปจนถึงร้านที่ผ่านการรับรองคุณค่าของวิถีชีวิตแบบครอบครัวของคนในยุคปัจจุบัน คือ เดินทางมาเที่ยวด้วยกันมาใช้ชีวิตพักผ่อนด้วยกันนอกบ้าน ในช่วงของวันหยุดสุดสัปดาห์แบบแผนการดำเนินชีวิตตลอดจนรสนิยม / ค่านิยมที่พึงพาซื้ออาหารการกินสำเร็จรูปแทนการปรุงอาหารเองที่บ้าน เป็นพื้นที่ที่มีความหมายสำหรับการพักผ่อนของครอบครัวภายนอกบ้าน ทางเลือกอันหนึ่งสำหรับคุณพ่อคุณแม่บ้าน ซึ่งของกลับไปรับประทานร่วมกันในครอบครัว คอนหวายเป็นสถานที่เอนกประสงค์สำหรับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ช่วงวันหยุดหรือช่วงเวลาพักผ่อนของคนเมือง นั่งพักผ่อนรับประทานอาหารสามารถประจักษ์รูปทิวทัศน์ของพื้นที่ให้อยู่ในรูปของตลาดแบบโบราณ ตัวอาคารร้านค้าภายในตลาดที่เป็นเรือนไม้เก่า ๆ มีอาหารต่าง ๆ ตลอดจนขนมไทย ๆ รวมทั้งขนมชาววังที่ตั้งขายกันละลานตา ทำให้บรรยากาศความเก่า ความโบราณของตลาดดูขลังในสายตามองนักท่องเที่ยว มีสินค้าจำพวกพืชผักผลไม้ พันธุ์ไม้ประดับ ไม้ผลต่าง ๆ วางขายเต็มพื้นที่โดยเฉพาะในช่วงของวันหยุดสุดสัปดาห์ที่มาซื้อเพราะเชื่อใจในความสดและใหม่ของสินค้าในบริเวณตลาดชุมชน

สินค้าที่นำมาวางขายที่ตลาดที่มีชื่อ เช่น ขนมตาลของร้านป้าไข่เป็นที่รู้จักของคนภายนอกส่วนใหญ่ ขนมไทยโบราณอันนี้ยังเป็นร้านที่ได้รับการรับรองความอร่อยจากสื่อมวลชน ขนมตาลแม่สู่ยถึงแม้จะเป็นร้านเล็ก ๆ ตั้งโต๊ะขายตัวเดียวแต่มีภาพลักษณ์ในด้านความสดใหม่ของสินค้าร้านป้าพยอม เป็นเจ้าแรกของที่นี่ ขายมาก่อนป้าไข่เสียอีก เมื่อก่อนป้าไข่ขายขนมถ้วยฟูเพิ่งจะมาขายขนมตาลทีหลัง ส่วนของแกขายมาก่อนและสินค้าที่มีชื่อเสียงอีกอย่างคือเป็ดพะโล้ ร้านที่มีชื่อคือ ร้านเป็ดพะโล้นายหนับ ขายเป็นเจ้าแรกของที่นี่ นอกจากร้านนายหนับยังมีร้านนายโอ

ซึ่งเป็นพี่น้องกันแต่แยกตัวมาทำกิจการของตัวเอง ได้รับรองคุณภาพโดยตัวของมันเอง โดยพึ่งพาปัจจัยการผลิตในท้องถิ่นใกล้เคียง

สินค้าที่มีชื่ออาทิเช่น ปลาตะเพียนไร่ก้าง ขนมหอยต่าง ๆ ที่ขึ้นป้าว่าเป็นขนมหอยในวัง ร้านหนึ่งอยู่ในตลาดข้างในชายขนมจำพวกจำมงกุฏ, ทองเอก, ซ่อม่วง, ล่าเตียง รวมทั้งขายขนมทองหยิบ ทองหยอด ทองเอก ฝอยทองและอื่น ๆ มีการจัดวางสินค้าอย่างสวยงามบนใบตองที่ประดิษฐ์อย่างประณีต

ภาพลักษณ์ของตลาดดังกล่าวจะแสดงถึงความโบราณ มีความหมายคือย่านการค้าระดับท้องถิ่นเล็ก ๆ ของคนเชื้อสายจีนที่เกิดขึ้นก่อนสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นที่สำหรับซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าจำพวกของแห้งต่าง ๆ มีอาหารขายเล็กน้อย ๆ จำพวกก๋วยเตี๋ยว, กาแฟ ขนมหอยชาวบ้าน ตลาดแห่งนี้บรรยากาศเก่าของมันก็เป็นเพียง ตลาดเก่าแบบชนบท ที่ยังหลงเหลืออีกหลายแห่ง เช่น ตลาดอำเภอนครชัยศรี, ตลาดห้วยพลู, ตลาดบางเลน รวมทั้งตลาดในระดับท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น ในย่านจังหวัดสุพรรณบุรี การนำเสนอสินค้าที่วางขายในตลาดคอนทวยไม่เกี่ยวกับความเก่าแก่ของตลาด แต่ต้องการสื่อถึงความย้อนยุค ความโบราณแบบไทย ๆ ขนมหอย, เป็ดพะโล้ คืออาหารการกินเป็นภูมิปัญญาของคนเชื้อสายจีนของที่นี่ ปลาตะเพียน, ปลาทุ้มเค็ม, ขนมหอย คืออาหารพื้นบ้านแบบดั้งเดิมของชาวบ้าน, กาแฟสูตรโบราณ คือ กาแฟของชาวบ้านที่มาก่อนยุคของกาแฟสำเร็จรูป เกิดภาพการผลิตผลทางการเกษตรที่ชาวสวนนำสินค้ามาขายเองได้พบผู้ผลิตโดยตรงเป็นสิ่งที่สังคมเมืองต้องการมาสัมผัสในวันพักผ่อนสุดสัปดาห์ นับเป็นผลสำเร็จในการขายเอกลักษณ์โบราณแก่สังคมทุนนิยมในยุคปัจจุบัน